

İLKÖĞRETİM DENETMENLERİNİN
DENETİMLER SIRASINDA DENETİM
İLKELERİNE UYMA DÜZEYLERİ

145241

Meral MACİT

145241

Dokuz Eylül Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği
Yüksek Lisans Programı İçin Öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak hazırlanmıştır

Danışman:

Yrd. Doç.Dr. Yunus Remzi ZORALOĞLU

İzmir
2003

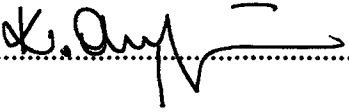
Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “İlköğretim Denetmenlerinin Denetimler Sırasında Denetim İlkelerine Uyma Düzeyleri” adlı çalışmamın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma baş vurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara gönderme yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

Meral MACİT

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne

İşbu alışma, j¼rimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Y¼netimi ve Deneticiliği Bilim Dalı'nda Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....

Prof. Dr. Kemal AIKG¼Z

¼ye.....

Yrd. Doç. Dr. Yunus Remzi ZORALOğLU (Danışman)

¼ye.....

Doç. Dr. Eralp ALTUN

¼ye.....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen ¼ğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../200

.....

Prof. Dr. Sedef GİDENER

Enstit¼ M¼d¼r¼

**YÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ
VERİ FORMU**

Tez No :

Konu Kodu:

Üniversite Kodu:

Tezin Yazarının

Soyadı: MACİT

Adı: MERAL

**Tezin Türkçe Adı: İlköğretim Denetmenlerinin Denetimler Sırasında Denetim
İlkelerine Uyuma Düzeyleri**

**Tezin İngilizce Adı: The Degree Of Accomplishment To Supervision Of Elementary
School Supervisor During Supervision**

Tezin Yapıldığı

Üniversite: DOKUZ EYLÜL Enstitü: EĞİTİM BİLİMLERİ Yıl: 2003

Diğer Kuruluşlar:

Tezin Türü:

1- Yüksek Lisans

Dili: Türkçe

2- 2- Doktora

Sayfa Sayısı: 94

3- 2- Sanatta Yeterlik

Referans Sayısı: 143

Tez Danışmanının:

Ünvanı: Yrd. Doç Dr.

Adı: Yunus Remzi

Soyadı: ZORALOĞLU

Türkçe Anahtar Sözcükler:

İngilizce Anahtar Sözcükler:

1. Denetmen

1. Supervisor

2. Denetim

2. Supervision

ÖZET

Araştırmanın amacı, ilköğretim denetmenlerinin denetimler sırasında uymaları gereken denetim ilkelerine uyma düzeylerini ortaya çıkarmak. Ayrıca öğretmenlerin denetmenlerin denetim ilkelerine uyma düzeyi konusundaki görüşlerin; cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, mesleki kıdem, branş ve ilköğretim kurumu dışında çalışılan eğitim kurumu değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek.

Araştırmanın evreni, İzmir ili metropol ilçelerinden Konak ve Buca' da yer alan 158 resmi ilköğretim okulunda çalışan 5759 öğretmenden oluşmaktadır. 2002-2003 eğitim öğretim yılında Konak ve Buca ilçelerinin denetim etkinliğinden sorumlu 6, 7, 8, 9, 10, 11. grup denetmenlerin denetim etkinliğinde buldukları okul ve öğretmenlere ulaşmak istendiğinden; her grubun sorumluluğunda bulunan okulların % 10'u ile örnekleme giren okullarda bulunan öğretmenlerinde % 40' ı örnekleme dahil edilmiştir. Denetim gruplarının sorumluluğundaki okullar için torbalar oluşturulmuş ve şans yoluyla okullar belirlenmiştir. Örnekleme dahil edilen okullarda bulunan öğretmenlerden anketi yanıtlamak isteyenlerden % 40'ına anketler verilmiştir. Araştırmanın örnekleme; Konak ve Buca ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarından oranlı küme örnekleme yoluyla belirlenen 16 resmi ilköğretim okulunda çalışan 284 öğretmendir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Denetim İlkeleri Ölçeği" kullanılmıştır. Denetim ilkeleri ölçeği üç bölüme oluşmuştur. Birinci bölümde anket ile ilgili genel açıklamalar; ikinci bölümde ise öğretmenlere ait kişisel bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölüm; denetmenlerin, denetimler sırasında uymaları gereken denetim ilkelerini ölçen, 24'ü olumlu 17'si olumsuz olarak ifade edilmiş 41 yargı maddesinden oluşmaktadır.

Araştırma sonunda elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri hazır bilgisayar programı (SPSS) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde, aritmetik ortalama, standart sapma, “t” testi, tek yönlü varyans analizi, kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir:

1. Araştırma bulgularıyla da ortaya konulduğu gibi denetimler sırasında denetim ilkelerine uyulması konusunda öğretmenler genelde olumsuz görüş belirtmişlerdir.

2. Öğretmenler denetmenlerin denetimler sırasında demokratik davranmadıklarını düşünmektedirler.

3. Öğretmenler denetim etkinlikleri sırasında karara katılmadıklarını belirtmişlerdir.

4. Denetimin planlanması aşamasına öğretmenler katılmamaktadır.

5. Öğretmenler, denetmenlerin işbirliği, iletişim ve insan ilişkileri becerilerini yetersiz bulmuşlardır.

6. Öğretmenin mesleki gereksinimlerini belirlerken denetmen ve öğretmen işbirliği yapılmamaktadır.

7. Denetim yoluyla öğretmenin geliştirilmesi amaçlanmamaktadır.

8. Denetim sırasında okulun bulunduğu ortam ve koşullar dikkate alınmamaktadır.

9. Denetmenler, yenilikleri yakından izleyip öğretmenlere zamanında duyurmamaktadır.

10. Denetim süreci katılanlarla birlikte sürekli olarak değerlendirilmemektedir.

11. Denetmenlerin denetim sırasında uymaları gereken birinci ve ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri konusunda öğretmen görüşleri onların kişisel özelliklerinden branşlarına göre anlamlı farklılık gösterirken; yaş, kıdem , en son mezun olunan okul ve resmi ilköğretim kurumu dışında çalıştıkları eğitim kurum değişkenlerine göre ise gruplar arasında önemli farklılık bulunmamaktadır. Bu özellikler açısından gruplar benzer görüşler içerisindedir.

SUMMARY

The aim of the research is to reveal the degree of accomplishment to supervision principles of elementary school supervisors during supervision. Besides, to reveal whether teachers', supervisors' views about the level of supervision principles which they must conform, show any differences according to sex, age, education, professional seniority, and the institutions they worked out of the formal education institutions varieties and branch.

The universe of the research is formed from the 5759 teachers who are working in the 158 formal elementary schools which are located in the Konak and Buca districts of İzmir metropolis. In the research, it was wished to reach the schools and teachers which 6,7, 8, 9, 10, 11. group supervisors processed in which they are responsible for the supervision process of Konak and Buca districts supervision activities in the education year of 2002-2003; and % 10 of schools which are under the responsibility of every group and % 40 of this schools' teachers who are in the group of illustration area included to illustration. Sacks were set up for the schools under the responsibility of supervision groups and schools were identified by chance. % 40 of teachers who wished to answer the poll that are working in the schools which were included to illustration, were given poll papers. The illustration of the research is 284 teachers who are working in the 16 formal elementary schools which were identified via proportional grouping illustration located in the Konak and Buca districts.

“Control Principle Criterion” which was developed by a researcher is used as a data collection tool in the research. Control principle criterion is formed from three parts. First part is formed from general explanations about the poll and second part is formed from personal information's about teachers. Third part is formed from 41 adjudication article that 24 of them are expressed as positive and 17of them are expressed as negative which are evaluating the degree of accomplishment to supervision principles of elementary school supervisors during supervision.

Statistic analysis of the data that was collected at the end of the research is processed via using a prepared computer software (SPSS). The analysis of data is made by using arithmetical average, standard deviation, “t” test, one-way variance analysis.

The findings that are gained at the end of the research can be summarized as:

1. In general, teachers clarified negative opinions about the supervision principles which need to be conformed during supervision process as revealed in the result of the research.

2. Teachers think that supervisors are not behaving democratic to teachers during the supervision process.

3. Teachers explain that they are not participated to decision stage during supervision.

4. Teachers are not participating the supervision planning stage.

5. According to teachers, supervisors are inadequate in the area of communication, cooperation and relationships.

6. While deciding the professional needs of teachers, teacher and supervisor are not making cooperation.

7. Teachers’ development is not aimed via supervision.

8. The medium and conditions of schools is not taken into consideration during supervision process.

9. Supervisors are not warning teachers about the new developments on time.

10. The supervision process is not evaluated with participants continuously.

11. Teachers’ opinions show meaningful difference from their personal qualifications to their branch according to sub dimension located in the supervision principles that supervisors need to comply with while they are making supervisions but according to their age, seniority, the last school they graduated and the institutions they worked out of the formal education institutions varieties do not have any significant difference. According to these characteristics, groups have similar opinions.

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, ilköğretim okullarında yapılan denetimler sırasında denetim ilkelerine uyulma konusunda ilköğretim okullarında alışan öğretmenlerin görüşleri alınmıştır.

Araştırma süresince büyük yardım ve desteğini gördüğüm hocam ve tez danışmanın Yunus Zoraloğlu'na ,

Araştırma boyunca yoğun çalışmaları arasında zaman ayırarak görüşlerine baş vurduğum; Yrd. Doç. Dr. Namık Öztürk, araştırma görevlileri Necla şahin, Semiha şahin, İdris şahin ve Harun şahin'e,

Araştırma bulgularının istatistiksel özömlerinde yardımcı olan araştırma görevlisi Murat Ellez'e,

Araştırmanın yürütölmesinde yardımları ve manevi desteği ile katkıda bulunan eşim Köksal ve kızım Özge'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Aralık, 2003

Meral Macit

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ.....	I
TUTANAK.....	II
YÖK DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU.....	III
ÖZET.....	IV
SUMMARY.....	VI
ÖNSÖZ.....	VIII
İÇİNDEKİLER.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	XII

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.1.1. Denetim Kavramı.....	3
1.1.2. Eğitim Denetimi	4
1.1.3. Ülkemizde Eğitim Denetimin Tarihsel Gelişimi.....	5
1.1.3.1. İmparatorluk Dönemi.....	5
1.1.3.2. Cumhuriyet Dönemi.....	7
1.1.4. Eğitim Denetimi Anlayışlarının Gelişimi.....	10
1.1.4.1. Bilimsel Yönetim Yaklaşımı.....	11
1.1.4.2. Demokratik İnsan İlişkileri Yaklaşımı.....	11
1.1.4.3. Çağdaş Denetim Yaklaşımı.....	12
1.1.5. Çağdaş Denetim İlkeleri.....	13
1.1.6. İlköğretim Okullarında Denetim.....	19
1.1.6.1. Denetim Türleri.....	24
1.1.6.1.1. Kurumu Denetimi.....	24
1.1.6.1.1.1. Yönetici Denetimi.....	26
1.1.6.1.1.2. Öğretmen Denetimi.....	27
1.1.6.1.1.3. Diğer Personelin Denetimi.....	28
1.1.6.1.2. Seminer ve Kurs Denetimi.....	29
1.2. Problem Cümlesi.....	30
1.3. Alt Problemler.....	31

1.3.Alt Problemler.....	31
1.4. Araştırmanın Amacı.....	31
1.5. Araştırmanın Önemi.....	31
1.6. Sayıtlı.....	32
1.7. Sınırlılıklar.....	32
1.8.Tanımlar.....	32
1.9. Kısaltmalar.....	33

BÖLÜM II

2. İlgili Araştırmalar.....	34
-----------------------------	----

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	44
3.1. Araştırmanın Modeli.....	44
3.2. Araştırmanın Evreni.....	44
3.3. Araştırmanın Örneklemi.....	45
3.4. Veri Toplama Aracı.....	51
3.4.1. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	52
3.4.2. Ölçme Aracının Uygulanması.....	55
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	55

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR.....	56
4.1. Birinci Alt Problemle ilgili Bulgular ve Yorum.....	56
4.2. İkinci Alt Problemle İlgili Bulgular ve Yorum.....	66

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
5.1. Sonuçlar.....	82
5.2. Öneriler.....	85
5.2.1. Uygulayıcılara Öneriler.....	85
5.2.2. Araştırmacılara Öneriler.....	86

KAYNAKÇA.....	87
EKLER:.....	
Ek: 1 Ölçeğin Uygulanması İle İlgili Gerekli İzinler.....	90
Ek: 2 Denetim İlkeleri Ölçeği.....	91

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLÖLAR	Sayfa
1. Evrendeki İlköğretim Okullarının Ve Öğretmenlerin Buldukları İlçelere Göre Dağılımı	44
2. 2002-2003 Öğretim Yılında Teftiş Gruplarının Konak Ve Buca İlçelerindeki Dağılımı	45
3. Teftiş Gruplarının Teftiş Ettiği Okul Sayısı	46
4. Teftiş Gruplarına Göre Örnekleme Giren Okullar ve Örnekleme Oranını Gösteren Dağılım	47
5. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	48
6. Öğretmenlerin Yaş Gruplarına İlişkin Dağılım	48
7. Öğretmenlerin Öğretmenlikteki Kıdemlerini Gösteren Dağılım	49
8. Öğretmenlerin Öğretmenlik Alanlarına Göre Dağılımı	49
9. Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı	50
10. Öğretmenlerin İlköğretim Kurumu Dışında Çalıştıkları Eğitim Kurumlarını Gösteren Dağılım	50
11. Denetim İlkeleri Ölçeği Madde Test Korelasyon Sonuçları	53
12. Testin Bütünü İçin Güvenirlik Katsayıları	54
13. Bölünmüş Yarılar İçin Güvenirlik Katsayısı	54
14. Ankette Yer Alan Maddelerin Boyutlara Göre Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı	54
15. Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkeleri İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	56
16. İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkeleri İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	65
17. Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Olarak Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlerin Görüşleri t- Testi Sonuçları	66
18. İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Olarak Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlerin Görüşleri t- Testi Sonuçları	67
19. Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımı	68

20. Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Yaşlarına Göre F Testi Sonuçları	69
21. İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımı	69
22. İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Yaşlarına Göre F Testi Sonuçları	70
23. Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı	71
24. Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre F Testi Sonuçları	71
25. İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı	72
26. İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre F Testi Sonuçları	73
27. Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Olarak Öğretmenlik Alanlarına Göre Öğretmenlerin Görüşleri t- Testi Sonuçları	74
28. İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Olarak Öğretmenlik Alanlarına Göre Öğretmenlerin Görüşleri t- Testi Sonuçları	75
29. Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı	76
30. Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okullara Göre F Testi Sonuçları	76
31. İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı	77
32. İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okullara Göre F Testi Sonuçları	78
33. Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin İlköğretim Kurumu Dışında Çalıştıkları Eğitim Kurumuna Göre Dağılımı	79

34. Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin İlköğretim Kurumu Dışında Çalıştıkları Eğitim Kurumuna Göre F Testi Sonuçları 79
35. İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin İlköğretim Kurumu Dışında Çalıştıkları Eğitim Kurumuna Göre Dağılımı 80
36. İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin İlköğretim Kurumu Dışında Çalıştıkları Eğitim Kurumuna Göre F Testi Sonuçları 81

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Eğitim, toplumsal yaşantının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. İnsanlık tarihi boyunca birçok toplumsal kurum ve olgu eğitimin değişerek gelişmesini sağlamıştır. Eğitim kurumları ise yetiştirdiği bireyler aracılığıyla toplumsal kurum ve olguları etkilemiştir (Fidan ve Erden, Tarihsiz:93). Eğitim birçok doğal ve sosyal etmence belirlenip şekillenmekte, toplumdan topluma zamandan zamana değişiklik göstermektedir.

Günümüzde ise eğitim çağdaş bir boyut kazanmıştır. Bilim ve teknoloji alanındaki hızlı değişimler, bilgi patlaması, buna paralel toplumların hızla değişmesi eğitim amaçlarının yeniden belirlenmesini zorunlu kılmıştır. Bu zorunluluk eğitim sistemine yeni bir yapı kazandırmıştır.

Toplumlar sürekli değişim içindedir. Ancak toplumsal değişimin hızı toplumun her ögesinde farklılık gösterir. Değişimden en çok etkilenen kurumlardan biri eğitim kurumudur. Eğitim kurumlarının temel işlevi toplumdaki bireylere, toplumun kültürel değerlerini ve toplumsal davranışlarını kazandırmak olduğu için toplumsal yapıdaki tüm değişimler eğitim kurumlarını az ya da çok etkiler (Fidan ve Erden, Tarihsiz:109).

Her toplumun yapısını oluşturan toplumsal kurumlar vardır. Bu toplumsal kurumlar görevlerini yerine getirecek birimler yaratır. Eğitimde toplumsal bir kurumdur. Bu toplumsal kurumun birimleri ise okullar ve diğer eğitim yerleridir. Bunların tümü eğitim sistemini oluşturur (Başaran, 1987:78).

Tarihsel süreci incelediğimizde her dönemde her devletin sistemine uygun insanlar yetiştirmek istediğini görürüz. Devlet sistemi içinde eğitim sistemi üst yapı kurumudur. Eğitim sistemi istenilen nitelikte bireyleri yetiştirmek üzere yapılandırılmaktadır. Böylece eğitim, hükümetler tarafından yalnızca toplumda huzur ve uyumu, kişisel gelişmeyi sağlamak için değil, aynı zamanda toplumun ekonomik büyümesini sağlamak için de başvurulan önemli bir araçtır. Hem kalkınmış hem de geri kalmış ülkelerde eğitimin bir devlet işi olarak gelenek haline gelmesi onun topluma olan etkisinden dolayıdır. Türk

Eğitim Sistemi hem ulusal değerlere bağlı hem de çağdaş bilim ve teknolojinin ürünleri olan kişileri yetiştirecek amaca sahip olması gerekir. Ulusal kültürün genç kuşaklara aktarılması ve çağdaş koşullar altında bir toplumun varlığını sürdürebilmesi için zorunlu sosyal değişmeleri başlatabilecek yaratıcı kişilerin yetiştirilmesi eğitimin toplumsal iş görüsüdür. Başka bir deyişle eğitim yoluyla kültür hem kuşaktan kuşağa aktarılır, hem de çağdaşlaşmanın gerektirdiği zorunlu kültürel değişmeler gerçekleştirilir (Kaya, 1981:13-14).

Ulusal hedeflere dönük planlı ve programlı eğitim faaliyetleri okullarımızda yürütölmektedir. Eğitim sisteminin belirlediği genel amaçlara ulaşılması için okul örgütleri oluşturulmuştur. Okullar eğitim amaçlarının kazandırıldığı yerlerdir.

Türk Eğitim Sistemi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre iki büyük parçadan oluşmaktadır. Birincisi okulları kapsayan örgün eğitim, ikincisi, ise okul dışındaki yurttaşlara eğitim olanakları sağlamaya çalışan yaygın eğitimdir (Başaran, 1987:200).

1.1.Problem Durumu

Eğitimin formal ve informal biçimde yapıldığı bilinmektedir. İnfomal eğitim, genel olarak belli bir yapı ve programı olmayan, rastlantısal yollarla gerçekleşen bir süreçtir (Yavuz, 1995: giriş). Formal eğitim, istendik öğrenmeleri kasıtlı olarak meydana getirme sürecidir. İstendik öğrenmeleri, davranış biliminin verilerinden yararlanarak kasıtlı ve verimli bir biçimde öğrencilere kazandırmaya çalışan kurumlar ise çeşitli düzey ve türdeki okullardır. Diğer bir deyişle okullar, planlı bir biçimde istendik öğrenmelerin gerçekleşmesine yardım eden kurumlardır (Senemoğlu, 2001:8).

Eğitim her ulusun yaşamında öyle önem kazanmıştır ki onu denetlemek ve işletmek üzere bir yönetim mekanizmasının kurulması şart olmuştur (Oğuzkan, 1982:24). Eğitim sisteminin etkililiği, denetim aracılığıyla belirlenir. Denetim aynı zamanda yönetimin, kendisi hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayarak eksiklerin ortaya çıkarılmasında, düzeltilmesinde ve geliştirilmesinde yönetime yardımcı olur (Yalçınkaya,1993: 30).

1.1.1.Denetim Kavramı

Örgütler amaç, süreç ve insan gücünün nitelikleri açısından birbirinden ayrılırlar. Bütün sistemler belli bir çevrede ve belirli bir ortamda varlıklarını sürdürebilirler. Sistemlerin dışında kalan her şey çevreyi oluşturur (Dereli, 1976:99). Sosyal sistemlerle, ekonomik ve mekanik sistemlerin çevreden ve sürecin diğer öğelerinden etkilenme oranları birbirinden farklıdır. Sosyal sistem olan eğitimin, çevreye açık olması ve süreç içinde yer alan öğelerin değişkenliğinden kaynaklanan etkilenme oranı diğer örgütlere göre daha fazladır (Yavuz, 1995:4).

Bir sistemin (örgütün) oluşumunun en önde gelen öğelerinden birisi, ortak amaçtır. Yönetim ortak amaçların gerçekleşmesi için, bütün insan ve madde kaynaklarını harekete geçirir. Sistemin girdileri işleme sürecinden geçirilerek, sonuçta bir çıktı elde edilir. Çıktının istenilen nitelikte, amaçlara uygun olup olmadığının belirlenmesi ancak değerlendirme yoluyla öğrenilebilir. Değerlendirmenin çeşitli yolları vardır. Bunlardan biri, denetimdir (Köklü, 1996:259).

Formal örgütler önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda çaba gösterirler. Örgütlerin varoluş nedeni olan amaçların, gerçekleşip gerçekleşmediği örgütün varlığını sürdürmesi açısından son derece önemlidir. Denetim, örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması süreci olarak düşünülebilir. Denetimin temel amacı, örgüt amaçlarının gerçekleştirilme derecesini saptamak, daha iyi sonuç alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir (Aydın, 1993:1).

Yeterli bir denetimin işgörüleri; sorun saptama (eğitim süreç ve programlarının sürekli olarak incelenip analiz edilmesi), değerlendirme (mevcut koşullar içerisinde ve amaçlar açısından başarı derecesinin ve kalitesinin saptanması) ve geliştirme (değerlendirme sonuçlarına uygun olarak eğitim süreç, program ve kurumların sürekli olarak iyileştirilmesi) olarak özetlenebilir (Kaya, 1981:403).

Her kurumun amacına ulaşabilmesi için sahip olduğu ve yararlanabileceği kaynakları en iyi bir şekilde kullanması gerekir. Örgütün amaçlarına ulaşma derecesi, bir bakıma kaynakları kullanabilme derecesine bağlıdır. Bu nedenle kurum çalışmalarının sürekli olarak

gözetim ve denetim altında tutulması, kaynakların kullanılma durumlarının belirlenmesi zorunludur (Taymaz, 1997:3).

Sistemin özellikleri açısından denetim sistemin girdi, işlem ve çıktılarından bilgi alınması alınan bilgilerin değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına göre örgüt amaçlarının düzeltilmesi ve geliştirilmesi olarak tanımlanabilir. Denetim sonuçlarıyla beslenmeyen örgütlerin etkinliklerinin, gelişimlerinin ve problem çözme yeteneklerinin rastlantılara kaldığı söylenebilir (Çakıcı, 1985:10).

Açık bir sistem olan eğitim örgütleri, çevrelerinden sürekli girdi alıp işlemekte ve çevresine çıktı vermektedir. Denetim sistemi ile eğitim örgütlerinin girdileri, süreç ve çıktıları sürekli izlenir.

1.1.2.Eğitim Denetimi

Eğitim alt sistemi, devlet sisteminin varlığının sürdürülmesinde stratejik bir öneme sahiptir. Eğitim alt sistemleri ise, eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sağlayan birer araç konumundadır. Bu nedenle eğitim alt sistemleri, kendi amaçlarının gerçekleşmesi yönünde eylemlerde bulunarak eğitimin amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunurlar. Denetim, eğitim yönetiminin bir alt sistemi olarak, denetim işlerini, görevlerini, gerçekleştirmek suretiyle eğitimin amaçlarının gerçekleşmesine yardımcı olur (Gökçe, 1994:3).

Eğitimde denetim; eğitim ve öğretimin geliştirilmesi amacıyla uygulamanın başarı derecesini objektif bir biçimde belirleme sürecidir. Böylece denetim, eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitim sisteminin etkililiği, denetim aracılığıyla belirlenir (Kaya, 1981:403).

Eğitim sistemin, amaçlanan ürün ile çevreye verdiği çıktı arasında sürekli bir karşılaştırma yapması ve örgütün etkililik derecesinin saptaması gerekmektedir. Örgütün etkililik derecesi saptandıktan sonra örgüt, amaçları doğrultusunda gerekli düzenlemeleri yapabilmelidir. Tüm bunların yapılması tutarlı ve işgörsel denetim mekanizmasının çalışmasına bağlıdır.

Her karmaşık örgütte denetim sistemi vardır. Denetim sisteminin olması örgütsel ve yönetsel zorunluluktur. Eğitim denetiminin amacı, belirlenen eğitim ve öğretim amaçlarının gerçekleştirme derecesini ve eğitim öğretim amaçlarına en uygun değer ve işlemleri bulmaktır (Bursalıoğlu, 1987:129).

Denetim, eğitim kurumları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, birlik ve bütünlüğün sağlanması ve bu alandaki yeniliklerin kurumlara aktarılması için zorunludur. Denetim, kurumların yenileşmesi ve gelişmesinde en önemli etkidir. Uzun süre denetlenmeyen eğitim kurumlarında yönetim etkinliğini yitirir, personelde gevşeklik ve ilgisizlik baş gösterir, amaçlardan sapmalar görülür ve ürünün nitelik ve niceliği düşer (Altıntaş, 1980:10).

1.1.3.Ülkemizde Eğitim Denetimin Tarihsel Gelişimi

Eğitim sistemindeki değişme ve gelişmelerin doğal sonucu olarak denetim sisteminde de değişiklikler yapılması kaçınılmaz olmuştur. Denetim sistemi, eğitim sisteminin alt sistemi olarak eğitim sisteminin içinde yer almaktadır. Eğitim sisteminde yapılan her değişim, beraberinde denetim sisteminde değişiklikleri de getirmiştir. Denetim sisteminde süregelen değişme ve gelişmelere tarihsel süreç içinde bakmamız, denetimin geçirdiği aşamaları daha kolay değerlendirmemize ve buna bağlı olarak denetim alt sisteminin yapısını ve özelliklerini daha iyi anlayıp yorumlamamıza olanak verecektir.

Eğitim sistemi içinde denetim alt sisteminin tarihsel gelişimi, imparatorluk ve cumhuriyet olmak üzere iki bölümde incelenebilir.

1.1.3.1.İmparatorluk Dönemi

Eğitim sisteminde denetim hizmetlerinin ne zaman başladığı ve bu göreve atananlar için hangi unvanın kullanıldığı kesin olarak saptanamamıştır.

1838 yılında Rüştîye Mekteplerinin açılmasına ilişkin düzenlemelerde denetim kavramı eğitim sistemi içinde yerini almıştır. Rüştîye Mekteplerinde öğretimin daha iyi hale getirilmesi amaçlanmış olup öğretim alanındaki aksaklıklarının giderilmesi önem kazanmıştır. Bu amaçla; bu okullardaki öğretmenlerin mesleki yeteneklerini saptamak,

öğretimi geliştirmek ve öğrencilerin daha iyi yetişmelerini sağlamak üzere görevlendirilecek memurlar tarafından teftiş edilmeleri öngörülmüştür (Taymaz, 1997:14).

1846' da Mekatib-i Umumiye Nezareti kurulmuştur. Nezaret, kurulduğunda sistemde iki tür müfettişliğin yer aldığı görülmektedir. Bunlar “Rüştiye Okulları Muinliği”, ile “Sıbyan Okulları Muinliği”dir (Aydın, 1993:150). 1847 yılında Sıbyan Mekatib-i Hocaları Efendilere İta Olunacak Talimat adlı yönetmelik yayınlanmıştır. Bu yönetmelikte teftiş öğretmene yardım olarak algılanmış ve rehberliliğin önemi vurgulanmıştır. Buna paralel olarak da bu işi yerine getiren memurlara muin denilmiştir.

1862 yılı müfettiş sözcüğünün kullanılmaya başlandığı yıl olma özelliği ile dikkat çekmektedir. Rüştiye ve Sıbyan okullarını teftiş etmek üzere görevlendirilen memurlara ilk defa müfettiş denilmiş, merkez ve taşra okullarını teftiş etme görevi verilmiştir (Taymaz, 1997:14).

1869 yılında Maarif-i Umumi Nizamnamesi'nin kabul edilmesi Türk Eğitim Sisteminin örgütlenmesi açısından önemli bir olaydır. Bu olayı eğitim sistemimizde bir dönüm noktası olarak kabul etmek yerinde olur. Çünkü bu “Genel Eğitim Tüzüğünde” yer alan ilkeler Türk Eğitim Sistemini uzun yıllar yönlendirmiştir (Aydın, 1993:150). Bu önemli eğitim yasasının yaratıcısı sayılan Milli Eğitim Bakanı Saffet Paşa; bu dokümanla, bugünkü eğitim sistemimize temel olan Osmanlı eğitim sisteminin ilk ayrıntılı planını yapmış oluyordu (Kaya, 1981:77).

Bu tüzüğe göre il merkezlerinde “İl Eğitim Kurulları” oluşturulmuştur. Bu kurullar, İl Eğitim Müdürlüğü'nün başkanlığında, merkeze bağlı olarak il makamının gözetiminde çalışan organlardır (Aydın, 1993:150). Genel Eğitim Tüzüğü gereği İl Eğitim Kurullarının; görev yaptıkları ilin eğitim durumuna ilişkin rapor hazırlayıp Bakanlığa göndermeleri gerekmektedir.

Kurullarda dört soruşturmacı yer almaktaydı. Bunun dışında statü bakımında soruşturmacılardan sonra gelen müfettiş denilen denetmenleri de sistem içerisinde görmekteyiz.

1875 yılında hazırlanan nizamnameyle müfettişlerin öğretmenlere rehber ve yardımcı olmaları öngörülmüştür. Bu nizamnamede; öğretmene yardım ve rehberlik edecek müfettişlerin, öğretim ve yönetime ilişkin gözlemlerini yazacakları bir defter tutmaları ve bu defterin okul yönetimince gerektiğinde gösterilmek üzere saklanması gerektiği belirtilmiştir.

1911 yılında yürürlüğe konulan Maarif-i Umumiye Nezareti Merkez Teşkilatı Hakkında Nizamname ile merkez hizmetleri idare ve teftiş olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Taymaz, 1997:14).

Söz konusu yönetmelikte, eğitim kurumlarının, kitaplıkların müzelerin ve benzeri kültür kurumlarının, sanat birimlerinin kurulma, yönetim ve denetimlerinin, merkez örgütüne bırakıldığı görülmektedir (Aydın, 1993:151). Bu görevi, merkez örgütü tarafından atanan kişilerin yürütmesi esası yönetmelikte yer almıştır. Teftiş görevini yürütecek müfettişlerin seçiminde ise belirli ölçütler getirilmiştir. Unat' a göre; müfettişlerin orta dereceli ve yüksek okullarda görev yapmış öğretmenler arasında Türk Dili, Arap Dili, Matematik, Tabiat, Felsefe, Tarih ve Coğrafya, Öğretim Bilgisi, Özel Eğitim alanlarından, ayrıca bir mimar ve tıp doktoru olması öngörülmüştür (Taymaz, 1997:14).

1913 yılında hazırlanan Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu muvakkatı ile ilkokullarda teftişin ilköğretim müfettişleri tarafından yapılması öngörülmüştür. Bu talimatnamede ilköğretim müfettişlerinin görevleri, teftiş, tahkikat ve irşad olmak üzere üç ana grupta toplanmıştır.

1914 yılında Maarif Müfettişlerinin Vazifelerine Dair Talimatname yayınlanmıştır. Bu yönetmelikte, orta öğretim ve Bakanlığa bağlı diğer kurumların teftişi sırasında uyulması gereken esaslar yer almıştır.

1.1.3.2.Cumhuriyet Dönemi

Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldıktan sonra 1 Mayıs 1920 günü milli eğitim hizmetlerinin tümü Maarif Vekaletine bağlandı. 1923 yılında Maarif Müfettişleri Talimatnamesi ile İlk Tedrisat Müfettişlerinin Vazifelerine Dair Talimatname yayınlanmıştır. Müfettişlik makamının oluşturulması, müfettişlerin görev ve yetkileri ile teftiş sırasında uyulması gereken esaslar; Maarif Müfettişleri Talimatnamesi'nde yer alan

önemli açıklamalar olarak dikkati çekmektedir. Ayrıca 1923 yılında; bir teftiş heyeti müdürü ve on müfettişten oluşan teftiş kurulu oluşturulmuştur.

Cumhuriyetin ilanından sonra teftiş hizmetlerine, eğitim öğretim birliğinin sağlanması ve okullaşma sürecinin hızlandırılması paralelinde daha fazla önem verildiği görülmektedir. Nitekim 3 Mart 1924 tarihli Tevhidi Tedrisat Kanunu ile tüm medrese ve okullar Maarif Vekaletine bağlanmıştır (Cengiz, 1992:56). Bu durum, teftiş kurulu görevlerinin yeniden gözden geçirilmesini gerektirmiştir. Karagözoğlu'nun belirttiği gibi; 1-20 Mayıs 1925 tarihleri arasında Konya'da Maarif Umumi Müfettişleri toplantısı yapılmış ve Bakanlar Kurulu'nun onayladığı Maarif Müfettişleri Umumiyelerinin Hukuk Selahiyet ve Vazifelerine dair talimat hazırlanmıştır. Bu yönetmelikle, Maarif Vekaleti adına tüm eğitim kuruluşlarını kanun, tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak denetlemek üzere Müfettişi Umumiye ve muavinlerinin atanması öngörülmüştür (Taymaz, 1997:15).

1926 yılında 789 sayılı Maarif Teşkilatı Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu kanun çerçevesinde Maarif Emirlikleri kurulmuş olup; maarif müfettişlerinin hakları, yetki ve görevleri de bir yönetmelikle düzenlenmiştir. Bu yönetmelik ile Müfettiş umumi unvanı kaldırılıp; yerine vekalet müfettişi unvanı kullanılmaya başlanmıştır. Bunun dışında müfettiş muavinliği de kaldırılmıştır. Su'ya göre; vekalet müfettişleri merkez ve mülhika müfettişleri olmak üzere ikiye ayrılmıştır. 1931 yılında maarif emirliklerinin kaldırılmasıyla birlikte mülhika müfettişleri de vekalet müfettişi olarak göreve devam etmişlerdir (Taymaz, 1997:15).

İlköğretim müfettişlerinin genel bütçe içerisinde dahil edilmesi 1938 yılında yürürlüğe konulan 3407 sayılı İlk Tedrisat Müfettişlerinin Muvazene-i Umumiye İçine Alınmasına Dair Kanunla gerçekleşmiştir.

1949 yılında bir kararla Bakanlık Müfettişleri bölgelere dağıtılmış ve kısa bir süre sonra uygulamadan vazgeçilmiştir. 1950 yılında Bakanlık müfettişleri Ankara, İstanbul ve İzmir merkezlerinde toplanmıştır (Taymaz, 1997:16). "Teftiş Bölgeleri" uygulamasına, 1983 yılında yeniden başlanmıştır.

1967 yılında "Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği" hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. Bu günkü denetim uygulamaları bu yönetmelik tarafından

yönlendirilmektedir. 1979 yılında bu yönetmeliğin bazı maddeleri değiştirilerek teftiş kurulunun görevleri aşağıdaki maddede belirtilmiştir (Yavuz, 1995:23).

Madde-1 Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı'nın murakabesine bağlı kurumların ve kuruluşları, teftiş ve murakabe etmekle, bunlar hakkında alınması tedbirlere mesnet olacak incelemeleri ve araştırmaları yapmakla, özellikle idareci, öğretmen ve memurların meslek alanında ve fikir yönünden gelişmelerini sağlayacak mesleki yardım hizmetlerini yerine getirmekle ve gerekli hallerde soruşturma yapmakla görevli bir kuruluştur.

Eğitim sisteminde yardımcı ve rehber olması beklenen müfettişlerin denetim hizmetleri ile birlikte inceleme ve soruşturma işlerini de yürütmeleri, yardımlaşma ve değerlendirmeyi güçleştirmektedir (Taymaz, 1997:16).

Müfettişlerden beklenen rehberlik hizmetleri ile birlikte soruşturma işlerini de yürütmeleri, mesleki yardım ve değerlendirmeyi güçleştirdiğinden 1973 yılında müfettişlerin bir kısmı soruşturma işlerine ayrılmış sonraki yıllarda da bu uygulama kısa aralıklarla sürdürülmüştür (Yavuz, 1995:23).

Teftiş Kurulu Başkanının Milli Eğitim Şurasının doğal üyesi olarak kabulü, 1970 yılında yürürlüğe konulan 1261 sayılı Kanunla gerçekleşmiştir.

1980 yılında çıkarılan Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Koordinatörlük Hizmeti İç Yönetmeliği ile İstanbul ve İzmir illerinde iki koordinatörlük merkezi kurulmuştur.

1983 Yılında Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı Denetleme ve Devamlı Yönergesi yayınlanmıştır. Yönerge doğrultusunda Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır ve Erzurum illerinde teftiş merkezleri kurulmuştur.

Teftiş Kurulu Başkanlığı, Genel Hükümler ve Okul Denetimleri ile ilgili Rapor Yazımında Uyulması Gereken Esaslar ile ilgili çalışmayı 1987 yılında yürürlüğe koymuştur.

1991 yılında "İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği" yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikte bir yıllık müfettiş yardımcılığı görevi getirilmiştir. Müfettiş yardımcılarının

seçilme, yetiştirme ve çalışma şartları yönetmelikte açıklanmıştır. “İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği'nin” çağdaş denetim ilkelerine uygun hazırlanması ise önemli bir gelişme olarak nitelendirilebilir.

1992 yılında yapılan ilköğretim denetmenliği sınavı ile 1200 kişi sisteme girmiştir. Bu sınava katılanlar arasında sınıf öğretmenleri, branş öğretmenleri, eğitim yönetimi denetimi ve planlaması mezunları bulunmakta idi. 1995, 1996 ve 1999 yıllarında yapılan sınavlarda ise; eğitim yönetimi, denetimi, planlaması ve ekonomisi bölümünden mezun olma şartı aranmıştır.

13.08.1999 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikte üç yıllık “Denetmen Yardımcılığı” görevi getirilmiştir. Denetmen yardımcılara üç yılın sonunda yeterlik sınavına girme koşulu getirilmiştir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası, eğitim – öğretim hizmetlerinin devlet adına yürütülmesini, denetim ve gözetimini Milli Eğitim Bakanlığına yüklemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı bu ödevini bakanlık müfettişleri ve ilköğretim müfettişleri ile yerine getirmeye çalışmaktadır (İlbars, 2003:7).

İlköğretim okullarında yürütülen denetim etkinlikleri, 13.08.1999 tarih ve sayılı resmi gazetede yayınlanan MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'ne göre hazırlanan ve Şubat 2001 tarih ve 2521 sayılı tebliğler dergisinde yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'ne göre yürütülmektedir.

1.1.4.Eğitim Denetimi Anlayışlarının Gelişimi

Tarihsel süreç açısından bakıldığında, denetim anlayışının da yönetim anlayışı gibi çeşitlilik gösterdiği anlaşılır. Denetim uygulamaları incelendiğinde, aşağıda belirtilen uygulamalar göze çarpmaktadır (Akış,1999:10; Köklü,1996:259):

1920'lerden önce denetimin, yönetimin bir kolu olduğu ve uzman eğitimciler tarafından yürütüldüğü; öğretmenlerin yönetim tarafından denetlenmesi gereken iş görenler

olarak algılandığı görülmektedir. 1920'lerde bilimsel niteliğin; 1930 - 40'larda insan ilişkilerinin 1940'lardan sonra ve özellikle son yıllarda insan kaynaklarının geliştirilmesine önem verildiği görülmektedir (Aydın, 1993:2).

1.1.4.1.Bilimsel Yönetim Yaklaşımı

Bilimsel Yaklaşımında, denetmen ve öğretmen ilişkisinin bilimsel bir temele dayanması ve nesnel kurallar tarafından yönlendirilmesi gerektiği vurgulanır. Buna göre denetmen denetimde bilimsel verilerden yararlanmalı, bütün öğretmenlerle tek tek ilişkilerinde nesnel kurallar uygulamalıdır. Denetmen kendi dışında belirlenen nesnel kurallara göre rolünü oynamak durumundadır. Bu denetim anlayışı öğretmenin yetersiz olduğu sayılısına dayanmaktadır (Köklü, 1996:259).

Denetmenin yönlendiren, öğretmenin de yönlendirilen olduğu bu yaklaşımda öğretmenin yetersiz olduğu sayılısı yaklaşımın en olumsuz yanındır. Bilimsel denetim otokratik bir eğitim felsefesini yansıtmaktadır. Bu anlayışta öğretmenler yönetimin ek parçaları olarak görülmekte ve önceden saptanmış görevleri yerine getirmek durumunda olan görevliler olarak algılanmaktadır (Aydın, 1993:4).

1.1.4.2.Demokratik İnsan İlişkileri Yaklaşımı

Eğitim denetiminin tarihsel gelişim süreci içinde oluşan yeni akımlarla denetimde otokratik görüşten uzaklaşma gereği ortaya çıkmıştır. Özellikle 1920'lerin sonlarına doğru program ve yöntemlerin yönetim görevlileri tarafından kişisel otorite ile kabul ettirilmesi anlayışına karşı tepkiler artmıştır. Program ve yöntemlerin yukarıdan aşağıya empoze edilmesine karşı 1920'lerde doğan tepkilerin "duruma görelilik" düşünce sisteminden kaynaklandığı görülmektedir. "Belli durumlara dayalı mutlak prosedürler yoktur." yargısı bu düşünce sisteminin temelini oluşturmaktadır (Aydın, 1993:5).

Program geliştirme, problem çözme, çalışanları yetiştirme, moral ve güdü sağlama, değerlendirme ve bilimsel yöntemler kullanma ve işbirliğine dayalı bir çalışma denetim düzeni ile tüm eğitsel çabaların geliştirilmesini amaçlaması bu denetim türünün özelliklerindedir (Başar, 1998:12).

1.1.4.3.Çağdaş Denetim Yaklaşımı

Çağdaş denetim yaklaşımında katımlı bir araştırma ve değerlendirmeye dayalı bir denetim uygulaması vurgulanmaktadır. Çağdaş yaklaşımın en çarpıcı özelliği, insan kaynaklarına verilen önemdir (Aydın, 1993:6).

Açıkgöz'e göre; günümüzde bir yandan artan bilgi birikimi, öte yandan demokratik insan ilişkilerine giderek daha çok önem verilmesi denetimi daha çok boyutlu, karmaşık bir süreç haline getirmiştir. Bu yeni biçimiyle denetim, dar anlamda gözlem yapma, önceden belirlenmiş ölçülere uymayan durumları rapor etme, kişiler için ceza ve ödül önerme değil; geniş anlamda öğretmeyi ve öğrenmeyi etkileyen etkenlerin tümünün değerlendirilmesi ve daha etkili bir öğrenme ve öğretme ortam ve koşullarının hazırlanması işi haline gelmiştir (Akış, 1999:14).

Eğitim yönetiminde çağdaş denetim anlayışı, öğretme öğrenme sürecini geliştirmeyi amaçlar. Denetim öğretme ve öğrenme ortamının analizi, ortamın değerlendirilmesi ve sürecin geliştirilmesi gibi işlevleri üstlenmiştir. Bu nedenle de, böyle bir denetim, sürecin geliştirilmesinde öğretmene yardım eden, yani doğrudan öğretmen davranışını dolayısıyla da ürünü etkileyen etkinlikler olarak görülmektedir (Ünal, 1998:13).

Aydın (1993:11) çağdaş eğitim denetiminin özelliklerini şöyle sıralamıştır:

1. Çağdaş eğitim denetiminin amacı, öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesidir. Öğrenme ortamını bir bütün olarak geliştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır.
2. Çağdaş eğitim denetiminin amaç ve yöntemini, var olan ve saptanan problemin niteliği, ortamın özellikleri ve koşulları belirler.
3. Çağdaş eğitim denetimi işbirliğine dayanır. Mesleki sorunların bu sorunlarla ilgili kişiler tarafından ele alınması gerektiğine inanılmaktadır.
4. Çağdaş eğitim denetimi bilimseldir. Denetim hizmetlerinin tüm yön ve aşamalarında nesnellik, olgulara ve verilere ağırlık verilir. İlişkilerde nesnellik esastır. Sorunlara yansız bir yaklaşım ve verilere dayalı kararlar, çağdaş eğitim denetiminin bilimsel niteliğini yansıtan özelliklerdir.
5. Çağdaş eğitim denetimi güdüleyicidir. Öğrenme ve öğretme sürecinde kilit bir rol oynayan öğretmenin güçlü yanları vurgulanır, yetersizliklerinin giderilmesine çalışılır. Gelişimde ilk adımın gelişmeyi istemek olduğuna inanılır ve denetimsel davranışlarla ilgililerde gelişme isteğinin yaratılmasına çalışılır.
6. Çağdaş eğitim denetimi hem çözümleyici hem de bütünleştiricidir. Belli bir öğretme öğrenme ortamında her öğenin önemi kabul edilir ve tüm öğeler program bütünlüğü açısından değerlendirilir. Öğeler bütünlüğünde, her öğenin ayrı bir önemi ve değeri kabul edilir.

7. Çağdaş eğitim denetimi hem geçmişe hem de geleceğe yöneliktir. Geçmişin deneyimlerinden yararlanır, amaca ulaşmak için eldeki olanaklar ve var olan koşullara göre yeni yaklaşımlar araştırılır.

Aydın tarafından belirtilen bu özellikler çağdaş eğitim denetiminin tüm özelliklerini kapsamamaktadır. Ancak bu özelliklerin, çağdaş eğitim denetiminin en belirgin özellikleri olduğu söylenebilir.

1.1.5.Çağdaş Denetim İlkeleri

Örgütsel amaçların gerçekleşmesinin belli ilkelere bağlı olduğu söylenebilir. İlkeler, bir örgütte politikaların iskeletini oluşturan temel görüşlerdir. Bunlar kurumda, yönetimde düşünmeye, yorumlamaya, eleştirmeye, davranışa kılavuzluk eden, kuralları tanımlayan, yöneten ve yönetilenlerce doğru kabul edilen düşüncelerdir (Açıkalın, 1980:13)

İlkeler, örgütsel amaçların gerçekleştirilmesinde uyulması ve uyulmaması gereken davranış kalıplarını tanımlayarak, kural olarak da görev yaparlar. Eğitim amaçlarının gerçekleşmesinde bir araç konumunda olan ilkeler, aynı zamanda eğitimin verimliliği ve etkinliğine katkı sağlayan bir işleve de sahiptirler (Gökçe, 1994:7).

Eğitimde denetim ilkeleri denetim sürecine etki eden değişkenler arasındaki ilişkileri açıklayan temel yargılardır. Denetim ilkeleri denetim uygulamalarında yol gösterici olup uygulama sonuçlarının kestirilmesini sağlar. Denetim ilkeleri denetlenen öğretmen ve denetmen arasındaki ilişkiye sınırlar getirir. İlkeler, betimleyici, zorlayıcı (kural ve norm koyucu) ve neden sonuç ilişkilerini belirleyici işleve sahiptir. Denetimin betimleyici ilkeleri, eğitim ve denetimin amaçlarının gerçekleşmesine etki eden değişkenler arasındaki ilişkileri açıklarken; zorlayıcı ilkeler, denetimin nasıl yapılmasını gerektiğini ortaya koyar (Gökçe, 1994:8).

Özel olarak hazırlanmış okul adı verilen örgüt ortamında, daha etkili bir öğretme ve öğrenme işinin gerçekleştirilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesini amaçlayan denetimin, belirli ilkelere göre planlanması ve uygulanması gereği açıktır. Denetim konusunda yapılan araştırmalar, yazılan makaleler ve yasal metinlerde yer alan denetim ilkeleri gruplandığında çağdaş denetimin aşağıda açıklanacak ilkelere oluştuğu söylenebilir.

Denetim amaçlı bir girişimdir. Her çalışmanın önceden belirlenmiş amaca dayanması esastır. Amacı olmayan etkinlik boş yere yapılmış demektir. Önceden belirlenmiş amaçlar tarafından yönlendirilmeyen denetim etkinliklerinin, eğitimin etkililiğine katkıda bulunması olanaksızdır (Başar, 1998:5; Cengiz,1992:16; Aydın, 1993: 14)

Denetimin asıl amacı, eğitim amaçlarının gerçekleşmesine yardım etmektir. Denetimin amaçları, denetim sürecinde yer alan tüm bireyler tarafından açık olarak anlaşılmalıdır. Amaçlılık ilkesi denetim etkinliklerini rastlantılardan kurtarır.

Denetim planlı bir girişimdir. Planlılık her eylem gibi denetimin de ilkesidir. Denetim uzun ve kısa dönemli planlara bağlanmalı, amaçlara yönelik olan bu planlarda denetimden etkileneceklerin görüşleri de yer almalıdır. Denetim planı, planlamanın genel ilkeleri doğrultusunda yapılmalıdır (Başar, 1998:7).

Denetimin etkili olabilmesi planlı olmasına bağlıdır. Denetim planlı olduğu zaman, koordine edici bir güç etkisi yaratabilir. Plansız denetim rastgele yapılan bir etkinlik olacağından ve sonunda bir değerlendirme yapılamayacağından, planlı yapılması zorunludur (Bursalıoğlu, 1987: 177; Taymaz, 1997:35).

Nerede ve hangi işte olursa olsun amaçlılık ve planlılık ilkesinin iç içe geçtiğini görürüz. Denetim etkinlikleri uzun ve kısa dönemli planlara bağlanmalı amaçlara yönelik olan bu planlardaki denetimden etkileneceklerin görüşleri de yer almalıdır. Denetim planı, planlamanın genel ilkeleri doğrultusunda yapılmalıdır (Cengiz, 1992:16; Başar, 1998:7).

Amaca uygun planlanmış bir denetim etkinliğinde, denetim etkinliklerinin nerede ne zaman ve nasıl yapılacağı açık seçik belirtilmelidir. Böylece zaman ve enerjide tasarruf sağlanmış olur. Bu da zaman ve enerji kaybının önlenmesini sağlar.

Denetim demokratiktir. Çağdaş denetimin temelini demokratiklik oluşturur. Çağdaş denetimde gelişme için gerekli liderliğin, gruptan doğması gereğine inanılmaktadır. Denetmenin, öğretmenleri okul programlarının çeşitli yönlerinde liderlik rolü oynamak için özendirilmesi ancak karşılıklı güven ve saygının olduğu bir ortamda olanaklıdır (Aydın,1993:15).

Demokratik bir denetimde öğretmenin düşüncesini çekinmeden açıklamasını sağlayacak ortam yaratılır; yasalar tüm örgüt çalışanlarına eşit uygulanır; öğretmen ve denetmen sorumluluğu birlikte paylaşır. Denetimde denetmen; yönetici, öğretmen ve diğer personelin duygu, düşünce, kaygı ve beklentilerini birbirlerine rahatlıkla açıklayabilecekleri ortamın yaratılmasını sağlayabilir (Arabacı, 1995:22). Denetimin demokratik esaslara dayanması, yanlılığın ortadan kalkmasını ya da en aza inmesini sağlar. Bunun sonucunda da öğretmenin denetmene olan güveni artar.

Denetim, öğretme ve öğrenme sürecini bir bütün olarak ele alır. Eğitim girişiminin sadece bir yönü değil, tüm yönleri bir bütün olarak, denetim programının odak noktasını oluşturur. Süreçte rol oynayan ögeler, bütün içerisinde bütüne sağladıkları katkılar açısından ele alınır (Aydın, 1993:16).

Bütünlük ilkesi, düşünce ve eylemlerde sistem görüşünün gözetilmesini gerektirir. Karar öncesi, sistem ögelerinin hepsi ve sistem çevresi, bir bütünlük içinde görülüp değerlendirilmelidir. Kapsamlı düşünme, olguları her yönüyle görüp değerlendirebilme onları etkileyen tüm değişkenleri ve bu değişkenlerin ilişkilerini hesaba katabilme bütünlük ilkesine ilişkindir. Böylece, çok çeşitli etkenlerin rol oynadığı öğrenci başarı ve başarısızlığının yalnızca öğretmene bağlanması gibi yanılgılar önenebilir (Başar, 1998:7).

Okul içi ögelerin yanında okulun çevresi ile bir bütün oluşturduğu dikkate alınmalı ve okulun çevre ile olan ilişkileri yakından izlenip değerlendirilmelidir.

Denetimde işbirliği ve iletişime önem verilir. Denetim uygulamalarında biz ve bizim yaklaşımı izlenmelidir. Bu yaklaşımın girişime katılanlarda moralin yükselmesine ve devam etmesine katkıda bulunduğu inanılmaktadır. İstendik sonuçların elde edilmesinin çabaya katılan bireylerin tümünün, istekle ve etkili bir biçimde çalışmalarına bağlı olduğu görüşü benimsenmektedir (Aydın, 1993:16).

Denetmen denetim yapacağı kurumda çalışan personeli yakından tanıyarak örgüt iklimi hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Denetmenler kurumda bulunan görevlileri tanıyarak, onların birbirleri ve kendisi ile olan ilişkilerini geliştirmeye çalışmalıdır. Öğretmenlerin ve

yöneticilerin üst birimlerle ilişkileri kaçınılmazdır. Denetmenler, okuldaki öğretmen ve yöneticilerin üst kademelerle olan iletişimlerinde uzlaştırıcı ve bütünleştirici rol oynamalıdır.

Denetimde hareket noktası var olan yapı ve koşullardır. Öğretme ve öğrenme sürecini geliştirmeyi amaçlayan denetim süreci, sürecin yer aldığı yapıyı dikkatle incelemek durumundadır. Programda belirtilen hedefler, hedeflere ulaşmak için yapılan etkinlikler, öğretmenin geçmiş deneyimleri tutum ve davranışları, öğrenciler, okulun örgüt yapısı, iklimi, okulun sürekli etkileşim içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevre ile yönetim politikası gibi durumlar denetim programının hareket noktasını oluşturmalıdır (Aydın, 1993:15-16).

Denetimde insan ilişkilerine önem verilir. Denetim etkinliklerinde başarılı olmanın koşullarından biri, insan ilişkilerine verilen önemdir. İnsan ilişkileri yaklaşımının denetim sistemini etkilemesi sonucunda denetmenlerin rolleri ve görevlerinde de büyük değişiklikler olmuştur. Öğretmen ve denetmen arasında rahat bir havanın oluşturulması insan ilişkileri yaklaşımının temelini oluşturmaktadır (Bursalıoğlu, 1987:47).

Sağlıklı insan ilişkilerini geliştirmenin ilk şartı güven ortamını oluşturmaktır. Denetmen, yönetici ve öğretmenlerin değer ve duygularına saygı göstermelidir. Bireylerin sosyal ve mesleki sınırlarını saklamalı, eleştirilerini kişilerin onurunu kırmadan yalnız kaldıklarında belirtmelidir (Arabacı, 1995:23).

Denetim sonunda yapılan değerlendirme nesnel ve açık olmalıdır. Yöneticiler ve denetmenler her zaman yaptıkları girişimlerle çalışmaların sonuçlarını değerlendirme gereksinimi duyarlar. Bütün faaliyetler belirli amaçlara ulaşmak üzere planlanır ve yapılır. Değerlendirme, genel anlamda, planlı bir faaliyetin sonunda, önceden saptanmış amaçlara ulaşma derecesi hakkında bir hükme varmaktır (Taymaz, 1997:161).

Değerlendirmenin asıl amacı öğretme – öğrenme sürecini geliştirmektir. Değerlendirmede kullanılan ölçüt değerlendirmenin teknik yanını oluşturur. Bu ölçüt, uyum, mesleğe karşı tutum, öğrenci başarısı, insan ilişkileri gibi öğelerden oluşur. Değerlendirme sürecinin izleyeceği aşamalar, öğretmen ve müfettişlerin öğrenim amaçlarını beraber saptamak, böylece programlanmış öğrenim yaşantılarını öğretmen tarafından öğrencilere

kazandırılması ve öğretmenin amaçları ne derece gerçekleştirebildiğinin müfettiş tarafından ölçülmesidir (Taymaz, 1997:192-193).

Nesnel olmayan bir denetimin işlevlerini yerine getirebilmesi çok güçtür. Denetim sürecinde bilimsel bulgulardan yararlanmak, nesnel ölçütler kullanmak, olay ve kişiler arasında tarafsız olabilmek, yargıları sayısallaştırmak, duygusal davranmamak gerekir (Başar, 1998:7).

Denetim süreci katılanlarla birlikte sürekli olarak değerlendirilir. Çağdaş denetim geçmiş ve geleceğe yöneliktir. Değerlendirme sonunda yapılan değerlendirmede amaçlara ulaşma derecesini katılanlarla birlikte saptanmalı, bu çalışmanın sonucundan daha sonraki çalışmalarda yararlanılmalıdır. Denetim beklentileri öğretmenin gereksinim ve beklentilerine göre şekillendirilmelidir (Arabacı,1995: 24).

Denetim öğretmenin mesleki gelişmesine yardımcı olur: Denetim sırasında öğretmenin çekinmeden soru sormasını, yardım istemesini sağlayacak çift yönlü iletişim kanalını oluşturmak denetmenin sorumluluğundadır. Denetmen öğretmenin mesleki ve kişisel sorunlarını birlikte belirlemeli ve çözümü için öğretmenle birlikte bir plan yapmalı ve uygulama sonuçlarını izlemelidir. Denetmen, öğretmenin sorunlarını belirlerken öğretmen ve çevresini bir bütün olarak ele almalıdır. Denetmenin öğretmenin sorunları ile yakından ilgilenmesi, çözümüne yardımcı olması; öğretmenin güçlü olmasını ve örgüte bağlılığını artırır. Aslında denetimin hedefi öğretmenin gelişimi olduğu gibi, öğretimi geliştirici diğer tekniklerin çoğu da öğretmenin mesleki gelişimi üzerinde odaklaşır (Bursalıoğlu, 1987:175).

Denetlenen personelin özel yetenekleri geliştirilmeli ve teşvik edici yollar aranmalıdır. Denetmen, denetim sırasında öğretmenin özel yetenekleri gözlemeli, saptamalı ve geliştirmesi için yardımcı olmalıdır. Yine denetim sürecinde öğretmenlerin, güçlü yanlarını vurgulayıcı, destekleyici, ve özendirici bir yaklaşımın izlenmesi gerekir (Taymaz, 1997:31; Aydın, 1993:17) .

Denetimde sürekli bir araştırma gereğine inanılır. Sosyal ve ekonomik gelişmelerin hızlı olduğu çağımızda, denetimin geleneksel yöntemlerle yapılması yeterli olmayacaktır. Yönetim süreçlerine paralel olarak, denetimle ilgili bilimsel çalışmaların izlenmesi başarılı

sonuçlar veren yöntemlerin incelenmesi, uygulama yer ve şekillerinin grslmesi, sisteme uyacak olanların alternatifler halinde belirlenmesi, uygulayıcılarla işbirliği yapılarak seçilmesi, denenmesi, gözlenmesi ve sonucun değerlendirilmesi işlemleri denetimi etkili kılacaktır (Taymaz, 1997:30-31).

Bilimsel gelişmeler ve olgular, denetim programlarının oluşturulmasında esas alınmalıdır. Bu nedenle denetmenler eğitim - ğretim ve denetim ile ilgili yayınları izleyebilmelidir. Denetmenler, eğitim – ğretim ile ilgili konularda bilimsel inceleme ve araştırmalar yapmalı çözüm ve önerilerde bulunabilmelidir. Bu çalışmaların yapılabilmesi için denetmenlerin ekonomik olarak iyileştirilmesi gerekmektedir (Arabacı, 1995:25).

Denetim yapıcı eğitici ve düzenleyici bir nitelik taşmalıdır. Verimli ve nesnel bir denetim için kuruluştaki hizmet standardının kıyaslama yapabilecek bir açıklıkla belirlenmiş olması zorunludur. Denetim eğitici olmalıdır. Denetim birimi eğitim programlarının hazırlanmasına katılmalı, program danışmanı olarak görev almalı, denetimle ilgili konularda ğreticilik yapmalıdır.

Denetimde sorumluluk paylaşılır. İşbirliği ve katılma, karar vermede sorumluluğu paylaşma noktasına götürür. Sorumluluk paylaşmada yeterliğin önem ve gerekliliği bilinmektedir. Karar konusunun gerektirdiği yeterliğin sağlandığı ve gerekli güven ortamının oluşturulduğu bir örgütteki etkinliğe katılmanın ve sorumluluk paylaşmanın etkili olabileceği ileri sürülebilir. Bu koşulların oluşturulmasında da denetmene önemli görevler düşmektedir (Aydın, 1993:16-17).

Denetimde süreklilik esastır. Çağdaş eğitim denetiminin bir diğer ilkesi sürekliliktir. Denetimde süreklilik yoksa bazı düzeltme ve değişiklikler için geç kalınmiş olacaktır. Amacına ulaşabilmesi için denetimin doğasında bulunması gerekli olan sürekliliği, bilim ve teknolojik gelişmelerde zorunlu kılar. Denetimin etkili olabilmesinin koşullarından biriside sürekliliktir (Başar, 1998:7).

Örgütlerin etkili ve verimli çalışmaları onların programlı olarak belli zamanlarda denetimleri ile mümkündür. Programlı ziyaret yanında personelin gereksinim ve isteğine göre teftiş ve rehberlik etkinliklerine yer verilmelidir.

1.1.6.İlköğretim Okullarında Denetim

İnsan eğitim hakkını, zor ve uzun süren savaşlar sonucu elde etmiştir. On dokuzuncu Yüzyıl' a değin, eğitim hakkı yalnızca yönetimi elinde tutan soylularla varlıklılara tanınmıştır. Bu Yüzyıl' da eğitimin kitlelere açılmasına Fransız Devrimi yetmemiş, bunun için Yirminci Yüzyılı beklemek gerekmiştir (Başaran, 1987:23).

İnsanın kendisini bulmasında, eğitimin büyük katkısı olduğuna inanıldığı için, hiç değilse ilk ve temel eğitim evrelerinde parasız ve zorunlu olması gerektiği düşünülmüştür. Türkiye'de olduğu gibi, ilköğretimin aynı zamanda zorunlu eğitim olarak benimsendiği ülkelerde, ilköğretim zorunlu eğitimle aynı anlamda kullanılmaktadır (Özsoy, 1996:52).

Türkiye, ilköğretim zorunluluğunu getiren ilk ülkelerden birisidir. İkinci Mahmut 1824 yılında yayınladığı bir ferman ile ilköğretimi tüm yurttan zorunlu kılmıştır (Akyüz, 1985:130).

1294 yılından itibaren 6 yıldan beş yıla indirilen zorunlu eğitim süresi, 1961 yılında çıkarılan ve bugün yürürlükte olan 222 Sayılı "İlköğretim ve Eğitim Kanunu" (Madde: 3) ve 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda sekiz yıl olarak öngörülmüştür. 1983 yılında çıkarılan 2842 sayılı yasayla "temel eğitim" kavramı yerine "ilköğretim" kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Özsoy, 1996:52).

Birleşmiş Milletler Konseyi'nce 20 Kasım 1959 yılında kabul edilen Çocuk Hakları Bildirgesi'nin yedinci maddesinde ise şöyle denilmektedir:

"Hiç olmazsa ilköğretim düzeyinde parasız ve zorunlu bir eğitim görme çocuğun hakkıdır".

1982 Anayasası'nın 42. maddesinde ise; kimsenin eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamayacağı ve ilköğretimin, kız - erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve parasız olduğu vurgulanmaktadır.

Uluslararası ve ulusal düzeydeki yasa bildirge, yönetmelik ve yönergelerde ilköğretimin zorunlu olduğu ve ülkemizde zorunlu eğitim süresinin 6- 14 yaşları arasında kapsadığını görmekteyiz.

Ülkemizde 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ilköğretimin sekiz yıl zorunlu olduğu yer almasına karşın kesintisiz sekiz yıl eğitime geçişte gecikmeler olmuştur. 1997 yılında çıkarılan 4306 Kanunla kesintisiz sekiz yıl eğitim uygulaması başlamıştır.

İlköğretim, kültürel sürekliliğin sağlanmasının, istikrarlı bir demokratik toplum oluşturulmasının, halkın yaşam kalitesini yükseltilmesinin, yaşam boyu sürecek bir öğrenmenin ve insan gelişiminin temelini oluşturur (Kavak, 1997:17).

İlköğretim kurumları; bir toplumun eğitim sistemi içinde ilk basamaktır. Bu nedenle kendinden sonra gelen öğretim basamakları bu ilk basamaktan ileriye doğru yükselir. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda ilköğretimin amaçları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

Madde 23— İlköğretimin amaç ve görevleri, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu millî ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek;

2. Her Türk çocuğunun ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayat ve üst öğrenime hazırlamaktır.

3. (Ek:16/08/1997-4306 K/4. md) İlköğretimin son ders yılının ikinci yarısında öğrencilere, ortaöğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerine gerekli çalışmalar yapılır.

İlköğretim amaçlarını gerçekleştirmek üzere oluşturulan ilköğretim okullarının amaçlarına ulaşması ve örgüt çalışanlarının gereksinim duyduğu yardım ve rehberliğin yapılması, eğitim öğretim sürecinin geliştirilmesi başta olmak üzere ilköğretim okulunun denetlenmesi gerekmektedir.

Gökçe'nin (1994:2-3) Hick'ten aktardığına göre; örgütlerin etkililiğinin, amaçların gerçekleşme derecesine bağlı olduğu söylenebilir. Örgütsel amaçlar, örgüt etkinlikleri için bir danışma noktası, eşgüdüm etkinlikleri için bir gereklilik ve bu etkinliklerin yöneltildiği uçlardır. Örgütsel amaçlar aynı zamanda etkin politikaların, yöntemlerin, stratejilerin ve

ilkelerin saptanmasında ön bilgiler sağlayan ve örgütün geleceğini tayin eden, örgüt etkinliklerine kılavuzluk yapan bir işleve sahiptir.

Eğitim sistemi içinde, ilköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenler çeşitli sorunlarla karşılaşır. Öğretmen ve yöneticiler, karşılaştıkları sorunların çözümü için rehberliğe gereksinim duymaktadırlar.

Okullarımızda yürütülen eğitim – öğretim çalışmalarının yürütülmesinde en önemli etken öğretmendir. Eğitim sisteminin genelde başarıya ulaşması öğretmenlerin niteliklerine bağlı olduğu söylenebilir. Eğitim – öğretim sürecinde görev alan öğretmenlerini niteliklerinin farklı olması, son yıllardaki teknolojideki hızlı değişimin eğitime yansması, öğretmenlerin sistem içinde karşılaştıkları eğitimsel ve eğitimsel olmayan sorunların çözümünde zaman zaman yetersiz kalmaları, okul çevre ilişkisinde yaşanan sorunlar okullarda öğretmenlerin mesleki rehberliğe gereksinimlerini arttırmaktadır (Arabacı, 1995:9).

Çağımızdaki hızlı değişimlere paralel olarak eğitim programlarında da değişimler olmuştur. İlköğretim okullarında yeni ders programları oluşturulmuştur. Tüm bu değişimler okulun ve derslerin amaçlarının yeniden gözden geçirilip yorumlanmasını gerekli kılmaktadır. Bu konuda öğretmenlere yardım ve rehberlik yapılmasını gerektirmektedir.

Hiyerarşik yapılanması olan eğitim örgütlerinde okul yöneticileri ve öğretmenlerin üst makamlarla iletişimleri kaçınılmazdır. Üst makamlarla iletişimin denetmenlerle sağlanması gerekmektedir. Denetmenler yaptıkları denetimlerde okulun gereksinimlerini belirleyip üst makamlara iletmeleri gerekir.

Tüm örgütlerde olduğu gibi eğitim örgütlerindeki çalışmalarının değerlendirilmesi son derece önemlidir. Öğretmen ve yöneticilerin yaptığı çalışmaların denetmenlerce değerlendirilip gerekli ödüllendirmelerin yapılması gerekmektedir. Öğretmenlerin güdülenmeleri de denetim yoluyla sağlanmaya çalışılmaktadır.

Öğretmenler çok değişik hizmet öncesi eğitime sahiptirler; iki üç yıllık eğitim enstitüleri, eğitim yüksek okulları, eğitim fakülteleri , fen – edebiyat fakülteleri, açık öğretim fakültesi ön lisans programı, öğretmen okul çıkışlı öğretmenler, diğer fakülte çıkışlı

öğretmenler sınıf ve branş öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Bu öğretmenler tek yönetmelik ve programlara göre eğitim – öğretim çalışmalarını sürdürmek zorundadırlar (Arabacı, 1995:10).

Eğitim – öğretim sürecinin ürünü olan öğrenci, okulda yürütülen tüm çalışmaların merkezinde yer almaktadır. Öğretmenlerin, öğrencinin tam öğrenmesi için gerekli ortamın yaratılması, öğrencinin bedensel ve psikolojik gelişim özelliklerinin bilinmesi, öğrencinin tam öğrenmesine olanak sağlayacak eğitim öğretim ortamını hazırlama ve uygun yöntem ve teknikleri kullanma konularında yardıma gereksinimi vardır.

Hizmet içi eğitim her meslek için gereklidir. Ancak hizmet içi eğitimin öğretmenler için ayrı bir önemi ve yeri vardır. Öğretmenler araştırma sonuçlarına göre geliştirilen devletin eğitim politikasını uygulamaya koyan, uygulama ile bu politikayı etkileyen ve toplumun istediği aydın tipinin yaratılması işinin sorumluluğunu oluşturan bir meslek grubunu oluşturmaktadır. Öğretmenler bu mesleki sorumluluklarını en iyi şekilde kendilerini günün koşullarına göre yenilemekle yerine getirebilirler. Bilimdeki, teknolojideki, kültürdeki ve sosyal yaşamdaki değişimler eğitim teorisini ve uygulamasını değiştirmektedir. Öğretmenlerin bu değişimlere karşın etkin bir biçimde uyum sağlaması gerekmektedir. Bu ise ancak öğretmenleri sürekli hizmet içi eğitim programlarından geçirmekle olanaklıdır (Özyürek, 1981:13).

Yukarıda sıralanan nedenlerden dolayı; öğretmenlerin, eğitim öğretim süreci içinde rehberlik ve yardım gereksinimleri olduğu anlaşılmaktadır. Çağdaş denetimde rehberlik ve yardımın çağdaş anlayışta yetişmiş denetmenlerce, çağdaş denetim ilkelerine uygun yapılması gerekmektedir.

Türk eğitim sisteminin ayrılmaz parçası ve tamamlayıcısı olan denetim iki alt sistemden oluşmaktadır. İlköğretim denetimi bu alt sistemlerden birisidir ve nitelik, uygulama teknikleri ve işlevleri bakımından bakanlık denetiminden ayrılarak ilköğretimin amacına uygun olarak hizmetlerini sürdürür (Akış, 1999:37).

İlköğretim okullarının denetimi; 13.08.1999 tarih ve 2785 sayılı Resmi Gazete de yayınlanan ve halen yürürlükte olan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği' ne dayanarak hazırlanan Şubat 2001 tarih ve 2521 sayılı

Tebliğler Dergisinde yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'nde belirtilen esaslara göre yapılmaktadır.

İlköğretim Teftiş Yönergesi'nde ilköğretim okullarında denetimi gerekli kılan durumlar madde 5'de aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

Madde 5- Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır.

Genel Amaçlar

- 1) Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak, kurum amaçlarının gerçekleştirilmesinde yönetici, öğretmen ve diğer personelin çalışmalarını yönlendirmek,
- 2) Kurumların program ve düzenleyici kurallara uygun çalışıp çalışmadıklarını denetlemek, değerlendirmek, düzeltici ve geliştirici önlemler almak.
- 3) Kurum personelinin görevi başında yetişmelerini sağlamak, çalışmalarını objektif olarak ölçmek ve değerlendirmek.
- 4) Kurum personeli arasında birlik ve dayanışmaya, hizmetin yürütülmesinde, planlama, eşgüdüm ve uygulamaya katkıda bulunmak.
- 5) Eğitim öğretimle ilgili sorunları belirlemek ve çözümüne yardımcı olmak.
- 6) İnsan gücü, tesis, araç-gereç ve zamanın ekonomik ve verimli kullanılmasını sağlamak,
- 7) Kurumun çevreyle bütünleşmesine, yönetici, öğretmen ve veliler arasında uyumlu ilişkiler kurulmasına katkıda bulunmak.
- 8) Gütülemeyi ve morali artırmak; iş doyumunu sağlamak, üretim ve verimliliği en üst düzeye çıkarmak.

Yönetmeliğin 43. Maddesine göre; ilköğretim denetmenlerinin görev ve yetkileri; a) rehberlik ve işbaşında yetiştirme, b) teftiş ve değerlendirme, c) inceleme ve d) soruşturma olarak dört ana başlık altında toplanmıştır. Aşağıda ilköğretim denetmenlerinin rehberlik ve işbaşında yetiştirme ile teftiş ve değerlendirme alanlarında yer alan görev yetkileri yer almaktadır:

a) Rehberlik ve iş başında yetiştirme;

- 1) Her öğretim yılı başında ve sonunda, ayrıca gerektiğinde öğretim yılı içinde, öğretmenlerle meslekî toplantılar düzenlemek, eğitim öğretim ve yönetim ile ilgili olarak sorunların belirlenmesinde ve çözümünde rehberlik etmek,
- 2) Okul ve kurumlarda rehberlik amaçlı çalışmalarda belirlenen konuları, önerileri ile birlikte rehberlik tebliğine ve kurum teftiş defterine yazmak, tebliğin bir örneğini başkanlığa vermek,
- 3) Okul ve kurumların teftişinden sonra öğretmen ve yöneticilerle birlikte toplantı yapmak, eğitim öğretim ve yönetim ile ilgili sorunların çözümüne yönelik rehberlik etmek,
- 4) Meslekî yayınları ve meslekle ilgili gelişmeler ile mevzuat değişikliklerini izlemek, başkanlık veri tabanına katkıda bulunmak ve bu kapsamda bölgesindeki öğretmen ve yöneticilere rehberlik etmek, 51 Aday memurların yetiştirilmesine rehberlik etmek ve bu konuda verilen diğer görevleri yapmak,
- 6) Teftişi ile yükümlü bulunduğu öğretmenlere ve yöneticilere meslekî yardımlarda bulunmak ve iş başında yetişmelerine rehberlik etmek,
- 7) Teftiş, değerlendirme, inceleme ve soruşturma hizmetlerinde müfettiş yardımcılarının katılımını sağlamak ve yetişmelerine yardımcı olmak.

b) Teftiş ve Değerlendirme;

- 1) Türk Millî Eğitimi'nin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak, okul ve kurumların amaçlarına göre öğrencilerin yetiştirilmeleri ile yetenek, bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi durumunu,
- 2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,
- 3) Atatürk İlke ve İnkılapları'nın, İstiklâl Marşı'nın, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nin ve Öğrenci Andı'nın öğretilme ve kavratılma durumunu,
- 4) Bayrak, anma ve kutlama törenlerinin, eğitici çalışmaların mevzuatına uygun şekilde yapılıp yapılmadığını,
- 5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını,
- 6) Kurumun ve kurumdaki personelin kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge ve programlarda belirtilen amaçları gerçekleştirme durumunu,
- 7) Eğitim-öğretim ve yönetim görevlilerinin çevre ile ilişkileri,
- 8) Okul veya kurum Personelinin yeterlilik ve verimlilikleri,
- 9) Okul aile birliği, okul kooperatifi ve kantininin kuruluş ve çalışmalarının mevzuatına uygun olarak yürütülüp yürütülmediğini, teftiş etmek ve değerlendirmek.
- 10) Okul ve kurumlara ait bina uygulama bahçesi, arsa, arazi ve tesislerin amaca ve projeye uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını teftiş etmek ve değerlendirmek; sonucunda belirlenen hususları önerileri ile birlikte okul veya kurumun teftiş defterine yazmak; gerektiğinde ayrıca kurum teftiş raporu düzenleyerek başkanlığa sunmak,
- 11) Teftiş edilen okul ve kurumlarda yönetici, öğretmen ve gerektiğinde diğer personel hakkında ayrı ayrı teftiş raporu düzenlemek.
- 12) Sicil amiri oldukları personel hakkında sicil raporu düzenlemek,
- 13) Teftiş bölgelerindeki okul ve kurumlar hakkında saptanan bilgileri zamanında ve eksiksiz olarak başkanlığa sunmak.

1.1.6.1.Denetim Türleri

Yönerge'nin 13. Maddesine göre; Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel ilköğretim kurumlarının denetimlerinde aşağıdaki denetim türlerine yer verilmiştir.

a) Kurum denetimi

- 1) Yönetici denetimi
- 2) Öğretmen denetimi
- 3) Diğer personelin denetimi

b) Seminer ve kurs denetimi

yapılır.

1.1.6.1.1.Kurum Denetimi

Kurum teftişi, okulun eğitim ve yönetim süreçleri ile bunlarla ilgili kayıt ve işlemlerin incelenerek, kurumun genel işleyişi hakkında bir hükme varmak üzere yapılan teftiştir (Taymaz, 1993:135).

Eğitim sistemindeki yeniliklerin ve gelişmelerin ilgili kurumlara iletilmesi, kurum çalışmalarını gulendiren veya zayıflatan nedenlerin saptanarak gerekli önlemlerin yerinde ve zamanında alınması, insan gu ve maddi olanakların yerinde ve verimli bir biçimde kullanılmasının sağlanması eğitim ve ğretim etkinliklerinin gulendirilmesi bakımından kurum teftişi, teftiş türlerinin en kapsamlı ve etkili olanıdır (Taymaz, 1993:135).

“Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'nin” on dördüncü maddesinde kurum denetiminin amaçları şöyle açıklanmıştır:

Kurum teftişi, kurumların sistemindeki yeniliklerin ilgili kurumlara iletilmesi, kurumun çalışmalarını guleştiren veya zayıflatan nedenlerin belirlenmesi, gerekli önlemlerin yerinde ve zamanında alınması, kurumun amaçlarını gerçekleştirmede insan ve madde kaynakları ile bunlardan yararlanılma durumunun gözlenerek yerinde ve etkili bir biçimde kullanılmasının sağlanması, eğitim-ğretim ve yönetim etkinliklerinin geliştirilmesi, öğretme-öğrenme ve yönetim sürecinin etkili duruma getirilmesi için objektif verilere, yasa, tüzük, yönetmelik, genelge emir ve kararlara dayalı olarak gözlenmesi, kontrol edilmesi ve lttlere göre değerlendirilerek geliştirilmesidir. Kurumun özelliğine göre kurum teftiş raporu yazılır (Yönerge, Madde:14).

Kurum teftişinde, eğitim ve yönetim etkinliklerinin kurum amaçları doğrultusunda ve yasal hükümlere uygun olarak yürütülme durumu, insan ve madde olanaklarının verimli bir biçimde kullanılması ve bunlarla ilgili kayıtların tutulma durumu incelenir (Taymaz, 1997:132).

Yönergenin 17. Maddesinde; ilköğretim kurumlarının denetimi sırasında incelenecek durumlara açıklık getirilmiştir.

Kurumların, kurum teftişi yapılırken kurumun aşağıdaki durumları incelenerek;

- a) Fizik durum
- b) Eğitim ve ğretim durumu
- c) Büro işleri
- d) ğrenci işleri
- e) Personel işleri
- f) Hesap, ayniyat ve döner sermaye işleri
- g) Demirbaş

bu değerlendirmelerin sonucunda kurum teftiş raporu düzenlenir.

1.1.6.1.1.1.Yönetici Denetimi

Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'nin beşinci maddesinde kurumların rehberlik ve denetimi sırasında gerçekleştirilecek genel ve özel amaçlar yer almaktadır. Beşinci maddenin özel amaçlar bölümünde yöneticiler yönünden gerçekleştirilecek amaçlara yer verilmiştir. Okul yöneticilerinin denetimleri aşağıdaki özel amaçları gerçekleştirmek için yapılmaktadır.

Özel Amaçlar

1) Kurum ve yöneticiler yönünden

Yasa, yönetmelik, yönerge, genelge, program, emir ve eğitim bilimlerinin verilerine dayanarak; kurumların amaçlarını gerçekleştirmek üzere yöneticilerin;

a) Kurum binası ve bölümlerinin, okul bahçesi, oyun alanları ve araçları ile diğer tesislerin temizlik, bakım ve onarımı, hizmete uygun eşya ve araçla donatılması ve kullanılmasını,

b) Yangından korunma ve sivil savunma önlemlerini alma ve uygulamasını,

c) Türk Bayrağı mevzuatını uygulama, Atatürk ve şeref köşelerini hazırlama, koridorları mevzuata ve hizmetin niteliğine uygun olarak düzenlenmesini,

d) Ders araç gereçlerini sağlama, kullanma ve koruma, okul ve sınıf kitaplıklarını oluşturma, öğrencilerin etkin olarak yararlanmasını,

e) İş takvimi, yıllık çalışma program ve okutmakta olduğu dersin planlarını hazırlama ve uygulama, öğrencilerine programların öğördüğü bilgi, beceri ve duyuşsal davranışları kazandırmasını,

f) Kurumun gereksinim duyduğu sayı ve nitelikte düzenleyici kuralları ve ders programları ile bunların kullanılmasını sağlama, kendini yetiştirme, yeni öğretim yaklaşımlarını öğrenme, eğitim teknolojisi alanındaki gelişmelerden yararlanmasını,

g) Eğitim ve öğretim sorunlarını belirleme, öğretmenler kurulunda görüşme ve alınan kararları uygulama; şube ve zümre öğretmenlerinin eğitim-öğretimle ilgili plânlama, uygulama ve öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmelerinde birlikteliğin sağlanmasını,

h) Personel arasında iş birliğini sağlama, sevgi ve saygıya dayalı bir çalışma ortamı oluşturma, müdür yardımcısı, öğretmen ve diğer personeli yetiştirme, çalışmalarını izleme ve objektif değerlendirmesini,

i) Törenler, belirli gün ve haftalar, eğitici kol çalışmaları, sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler ile ders dışı etkinlikleri, plânlama ve yürütmesini,

j) Okul öncesi eğitimi özendirme, okullaşma oranını artırma, dersliklerin mevzuatı ile öğretim programlarına uygun donatımını sağlama; defter ve dosyaların tutulması ve personel işlemlerini kuralına uygun yürütmesini,

k) Rehberlik hizmetlerinin anlam ve önemini bilme, etkinliklerinin plânlı bir biçimde yapılmasını sağlama ve sonuçlarından yararlanma; öğrenci başarısızlığının nedenlerini araştırma, çözüm yolları önerme, özel eğitimi gerektiren öğrenciler için gerekli önlemlerin alınmasını,

l) Kurumlarda tutulması gerekli defter ve dosyaları düzenleme, kurallara ve mevzuata uygun işleme, arşivleri düzenli tutma; hesap, ayniyat ve döner sermaye iş ve işlemlerini düzenli yürütmesini,

m) Öğrencilerin kayıt işleri ile devam ve devamsızlıklarını izleme, başarıyı ölçme ve değerlendirme, öğrenci kişilik, sağlık ve beslenme hizmetlerini plânlama ve yürütmesini,

n) Personelin göreve başlama ve ayrılmaları ile devam ve devamsızlık, nöbet, izin ve raporlar ile sağlık ve özlük haklarına ilişkin işlemleri mevzuatına uygun yürütme, gerekli kayıt ve belgeleri düzenli tutmasını,

n) Millî Eğitim Vakfı, Koruma Derneği ve Okul Aile Birliği ile uyumlu ve etkili çalışması; okul kooperatifi ve kantinlerinin mevzuatına uygun işlemlerini sağlamasını,

o) Okul ile çevre arasında olumlu ilişkiler kurma, kurumu çevreye açma ve eğitim öğretim için çevre olanaklarından yararlanmasını,

ö) Verimliliği artırmak üzere araştırmalar yapma, Okul Gelişim Programı ve Projeler hazırlama, uygulama, vizyon ve misyonun geliştirilmesini, izleme/değerlendirme/sağlama,

Yönetici değerlendirilmesi yapıldıktan sonra yönetici teftiş formu düzenlenir.

1.1.6.1.1.2. Öğretmen Denetimi

Okullarda öğretmeni değerlendirmek amacıyla ders denetimi yapılır. Okullarda ders denetimi; öğretmenin öğrenciyle yüz yüze olduğu ve öğretim yaptığı andaki davranışlarının gözlenmesi, ders öncesi ve sonrası etkinliklerin incelenmesi ve değerlendirilmesi yoluyla yapılmaktadır. Öğretmeni değerlendirmek amacıyla yapılan ders denetiminin amaçları, denetimin genel amaçları içinde yer alır (Gökçe, 1994:5).

Ders denetiminin amaçları eğitimin, okulların ve denetimin amaçlarından bağımsız saptanamaz (Bursalıoğlu, 1987:32). Amaçlar sürekli karşılıklı etkileşim içinde olup birbirine bağımlılık gösterir. Bu durum; eğitim sisteminin, bütünlük içinde bir sistem özelliği gösterdiğinin en büyük göstergesidir.

Ders denetiminin gerçekleşmesine yönelik çabalar, sonuçta eğitimin amaçlarının gerçekleşmesine hizmet etmektedir. Öğrencilerde gözlenen davranışların ders sırasında mı yoksa ailede yada çevrede kazanıp kazanmadığını kestirmek her zaman kolay olmaz. Bu bakımdan öğrencilerin kazanmış oldukları bilgi, beceri ve tutumların saptanması ve değerlendirilmesinde eğitim sürecine etki eden bütün değişkenlerin birlikte ele alınması gerekmektedir (Gökçe, 1994:6-7).

Kurumlarda görevli öğretmenlerin başarı durumları, teftiş yapılarak belirlenir. Öğretmenlerin teftişinde kurumun özelliğine göre "Öğretmen Teftiş Formu" kullanılır. Öğretmen teftişi, Millî Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için düzenledikleri etkinliklerin süresini ve niteliğini gözlemlemek üzere; dersane, salon, laboratuvar, atölye ve işliklerde yapılır (Yönerge, Madde 20).

Öğretmen denetiminin amaçları yönergenin 20. Maddesinde şöyle açıklanmıştır:

- a) Eğitim öğretimindeki başarı derecesi hakkında bilgi edinmek,
- b) Olumlu davranışlarını belirlemek,
- c) Görevini en iyi biçimde yapmaya özendirmek,
- d) Eğitim ve öğretimde birliği sağlamak üzere rehberlik ve yardımda bulunmak,
- e) Kurumda uyguladıkları öğretim yöntem ve tekniklerini geliştirmek,
- f) Öğretim araç ve gereçlerinin sağlanmasında ve kullanmasında yardımcı olmak,
- g) Öğrenci başarısının bilimsel yöntemler ile ölçülmesi ve değerlendirilmesinde yardım etmek,
- h) Karşılaştığı sorunların çözümünde yol göstermek.
- i) Özel eğitim gerektiren öğrenciler için aldığı önlemleri geliştirmek ve yönlendirmek,
- i) Sınıf içi ve çevredeki eğitimsel liderliğini belirlemek,için yapılır.

Öğretmen denetimi sonunda öğretmen teftiş formu düzenlenir.

1.1.6.1.1.3.Diğer Personelin Denetimi

Kurumda çalışan yönetici ve öğretmenler dışında kalan diğer personelin çalışmaları, kurum denetimi içinde değerlendirilir .

Kurumlarda yapılan genel teftişler sonunda sağlanan veriler kıyaslanır, yorumlanır ve değerlendirilir. Denetim raporu, denetim değerlendirme sonuçlarını gösterir (Taymaz, 1997:132-134).

Kurum denetim raporundaki bilgiler esas alınarak, her kurum için denetim tebliği hazırlanır ve bu tebliğ, kurumun teftiş defterine yazılır ve imza altına alınır.

Yönerge' nin 18.maddesinde kurum denetim raporunun nasıl yazılması gerektiği açıklanmıştır.

Madde 18- Teftiş süresince gözlenen ve belirlenen durumların rapor biçiminde yazılmasıdır.

a) Kurum teftiş raporu; bu yönergenin ekindeki öğretmen ve yönetici teftiş formlarındaki bilgiler ile kurum teftiş raporundaki başlıklar altında toplanan veriler esas alınarak değerlendirilir.

b) Yöneticilerin ve öğretmenlerin başarı durumları puan ve derece olarak isimleri karşısına yazılarak belirtilir. Yapılan denetim sonucunda üstün başarılı olarak değerlendirilen yönetici ve öğretmenlerin ödüllendirilmesine ilişkin öneriler teftişini yapan müfettişlerce yapılır. Diğer personelin değerlendirilmesi olumlu-olumsuz ifadelerle açıklanır.

c) Kurum gereksinimleri bölümünde teftiş sırasında belirlenen personel, araç-gereç, ödenek ve onarım gibi gereksinimleri belirtilir. Bunların giderilmesi ile ilgili önerilerde bulunulur

d) Kurum teftiş raporuna, teftişe katılan bütün müfettiş ve müfettiş yardımcılarının isimleri yazılır. Rapor yönetici teftişini yapan müfettiş ve müfettiş

yardımcıları tarafından yazılır ve teftişe katılan tüm müfettişler ve müfettiş yardımcıları tarafından imzalanır.

e) Kurum Teftiş raporundaki başlıklar esas alınarak (değerlendirme bölümü hariç) her kurum için teftiş bitiminde iki adet "Teftiş Tebliği" hazırlanır. Tebliğ müfettiş ve müfettiş yardımcıları tarafından imzalanarak teftiş defterine yapıştırılır, diğeri ise başkanlığa verilir.

f) Kurum teftiş raporu ve formları en geç on beş gün içinde yazılır ve başkanlığa sunulur.

g) İki örnek olarak düzenlenen kurum teftiş raporu ile yönetici ve öğretmen teftiş formları başkanlığa sunulur. Başkanlık; kurum teftiş raporunun değerlendirme bölümü ile yönetici ve öğretmen teftiş formlarının bir örneğini teftiş edilen kuruma, kurum teftiş raporunun diğer bölümlerini gereği için millî eğitim müdürlüğünün ilgili birimlerine gönderir. Kurum teftiş raporunun bir örneği başkanlıkta saklanır. Öğretmen ve yönetici teftiş formlarının diğer örneklerini ise ilgililerin sicil dosyalarına konulmak üzere sicil hizmetleri bürosuna gönderir.

1.1.6.1.2.Seminer ve Kurs Denetimi

Öğretmenlerin, öğretim yılı başı ve sonunda belli bir plan ve programa bağlı olarak yaptıkları çalışmalar ile öğrenci başarısını artırmak amacıyla yapılan ders dışı kurslar teftiş edilir (Yönerge, Madde: 26).

Teftiş sonunda yapılan çalışmalarla ilgili "Seminer ve Kurs Teftişi" rapor düzenlenir. Seminer ve kurs denetimlerinde incelenecek durumlar yönergenin 27. Maddesinde şöyle açıklanmıştır.

Madde 27- Seminer ve Kurs Teftişinde İncelenecek Durumlar

- a) Seminer ve kurs programı ile plânların incelenmesi,
- b) Çalışmaların belirlenen plân ve programlarına göre yürütülmesi,
- c) Kurs ve seminerle ilgili iş ve işlemlerin amacına uygun yürütülmesi,

Yukarıda açıklanan denetim türlerinin başarılı olabilmesi için denetimler sırasında belirli ilkelere uyulması gerekmektedir. Denetimler sırasında uyulması gereken denetim ilkeleri; Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi'nde 6. Maddesinde aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

Madde 6- Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

- a) Rehberlik ve teftiş; kontrol, düzeltme ve geliştirme amaçlı yapılır.
- b) Rehberlik ve teftiş demokratik bir süreçtir.
- c) Yetkiden çok etkiyi, özendirmeyi, ödülü, işbirliğini ve katılmayı içerir.
- d) Eğitim, öğretim ve yönetim etkinliklerinin bütünü ile ilgilidir.

- e) Sorunları paylaşma, belirleme ve çözümlenmede birlikte karar verme, plânlama, uygulama, değerlendirmeyi ve gerekirse bir gelişim plâni yapmayı gerektirir.
- f) Sorumlulukların paylaşılmasına ve insanî ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunur.
- g) Yönetici, öğretmen ve diğer personelin meslekteki yeterliliğini geliştirmesine yardım eder.
- h) Bütünlük ve devamlılığı gerektirir.
- ı) Bireysel farklılıkları ve çevre koşullarını dikkate alır.
- i) Millî eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine hizmet eder
- j) Eğitim öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesini sağlayacak inceleme ve araştırmalara önem verir.
- k) Öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesini esas alır.
- l) Bilimsel ve objektif esaslara dayanır.
- m) Teftiş etkinliklerini değerlendirir ve teftiş sistemlerinin gelişmesini sağlar.
- n) Açıklık ve güvenilirliği gerektirir, müfettiş öğretmenin gereksinim duyduğu konuları birlikte belirler, teftiş sonrası görüşlerini öğretmenle paylaşır.
- o) Ekonomiklik ve verimliliği gerektirir.
- ö) Sistemi amaçlarına uygun olarak yaşatmayı , madde ve insan kaynaklarının en verimli bir biçimde kullanılmasını esas alır.

Görüldüğü gibi Yönerge' de yer alan denetim ilkeleri, daha önceden açıklanan çağdaş denetim ilkeleri ile benzerlik göstermektedir. Eğitim sisteminin amaçlarına ulaşması etkililik ve verimliliğin sağlanması için etkili bir denetim sistemine gereksinim vardır. Denetimin önceden belirlenen ilke ve kurallara göre yapılması da denetim sisteminin etkililiğini arttıracaktır. Denetimler sırasında denetim ilkelerine uyulması ve bu uygulamaların sisteme katkılarının belirlenmesi, denetim sisteminin amaçlarına ulaşması için son derece önemlidir. Araştırmanın problemi denetim ilkelerinin denetim sistemine katkıları dikkate alınarak belirlenmiştir.

1.2.Problem Cümlesi

İlköğretim okullarında yapılan denetimler sırasında ilköğretim denetmenlerinin, denetim ilkelerine uyma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri nedir? Bu görüşler, öğretmenlerin bazı özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3.Alt Problemler

1. İlköğretim denetmenlerinin, yaptıkları denetimler sırasında denetim ilkelerine uyma düzeyi ile ilgili öğretmen görüşleri nedir?

2. Bu görüşler öğretmenlerin;
  - a. cinsiyetlerine,
  - b. yaşlarına,
  - c. meslekteki kıdemlerine,
  - d. öğretmenlik alanlarına,
  - e. öğrenim durumlarına,
  - f. İlköğretim kurumu dışında çalışma durumuna,

göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.4.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin algılarına göre, ilköğretim denetmenlerince gerçekleştirilen denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken denetim ilkelerine ne derece uydıklarını belirleyebilmek ve öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre karşılaştırmalar yapabilmektir.

1.5.Araştırmanın Önemi

Eğitim örgütlerinin belirlenen hedeflere ulaşması, eğitim öğretim sürecinin geliştirilmesi ve verimliliğinin sağlanması için eğitim örgütlerinde denetim etkinliklerinin belirli ilkeler doğrultusunda yapılması zorunludur.

İlköğretim denetmenlerince yapılan denetimler sırasında uymaları gereken ilkeler, denetim hizmetlerinin kabul edilmesinde ve istenilen verimin alınmasında son derece önem taşımaktadır.

Ülkemizde denetim ilkelerine uyma düzeyleri konusunda benzer araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmayla ilköğretim öğretmenlerinin algılarına göre ilköğretim denetmenlerinin denetim ilkelerine uyma düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

1.6.Sayıltı

İlköğretim okulunda görev yapan öğretmenlerin, bu araştırmada kullanılan ölçeğe verdikleri yanıtlar var olan durumu yansıtmaktadır.

1.7.Sınırlılıklar

1. Bu araştırma ilköğretim denetmenlerinin İlköğretim okullarında yapılan denetimler sırasında uymaları gereken denetim ilkeleriyle sınırlıdır.

2. İzmir ili Konak ilçesi ve Buca ilçesinde bulunan resmi ilköğretim okullarında 2002-2003 Öğretim Yılında görev yapan ilköğretim okulu öğretmenleriyle sınırlıdır.

1.8.Tanımlar

Denetim: Kamu sektöründe ve tüzel kişiliği bulunan kurumlarda yapılmakta olan işlerin, var olan mevzuata (kanun, tüzük, yönetmelik, genelge ve emirlere) uygun olarak yapılıp yapılmadığının yetkili kimseler tarafından denetlenmesi, gözetilmesi, düzeltilmesi ve geliştirilmesi sürecidir.

Denetim İlkeleri: İlköğretim okullarında yapılan denetim etkinliklerinin daha etkin daha verimli olabilmesi için yasal metinlerde ve alan yazında belirtilen ilkeler.

İlköğretim: 6-14 yaş grubundaki öğrencilere temel becerileri kazandırarak onları hayata ve bir sonraki eğitim kurumlarına hazırlayan eğitim devresi (Erden, Fidan, Tarihsiz:237).

İlköğretim Okulu: Zorunlu öğrenim çağındaki çocukların (6-14) eğitim öğretim gördükleri ve öğrenim süresi sekiz yıl olan ilköğretim kurumu (Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 1997: 1).

Yönetici: İlköğretim kurumlarında görevli müdür, müdür yardımcısı ve müdür yardımcısı.

Öğretmen: Resmi İlköğretim okullarında görev yapan plan ve program çerçevesinde eğitim öğretim etkinliklerini yürüten personel.

Sınıf Öğretmeni: İlköğretim okullarında çalışıp alanı sınıf öğretmenliği olan ve ilk beş sınıfta görev yapan, haftada sekiz saate kadar 6, 7, 8. sınıflara derse girebilen öğretmen.

Branş Öğretmeni: İlköğretim okullarında bir ya da bir grup dersin öğretmeni olup; sadece kendi branşında derse girebilen öğretmeni.

Teftiş Bölgesi: Her ilin teftiş grupları için ayrılmış, hizmet yönünden birbirlerine benzerlik ve yakınlık gösteren bölge.

Rehberlik Yardımı: Öğretmenlerin kendisini anlamasında, geliştirilmesinde, gereksinimlerini karşılamaında, sorunların çözümünde; danışma yol gösterme ve yardım etme süreci içine giren etkinlikler (Başar, 1998:124-125).

İlköğretim Denetmeni: Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Kurulu Yönetmeliği hükümlerine göre Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim kurumlarının rehberlik ve işbaşında yetiştirme etkinlikleri ve İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre kendilerine Valilikçe verilen inceleme ve soruşturmaları yapmakla görevli personel.

1.9.Kısaltmalar

Yönetmelik: Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği

Yönerge: Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik Ve Teftiş Yönergesi' ninin kısaltılması.

O: Aritmetik ortalamayı göstermektedir.

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu başlık altında, denetimin amaçlarının gerçekleştirme ve ders denetim ilkelerine uyulma düzeyi ile doğrudan ve denetimin amaçlarının gelişmesine katkı sağlayan denetimle ilgili yapılmış diğer araştırmalara yer verilmiştir.

Karagözoğlu'nun (1977), yaptığı “İlköğretimde Teftiş Uygulamalar” konulu araştırmasında: ilköğretimde verimliliğin sağlanabilmesini; denetimde çağdaş denetim ilkelerine göre düzenlemeler yapılmasına bağlamıştır. Karagözoğlu'nun araştırmasına milli eğitim müdürleri, ilköğretim denetmenleri, ilköğretim müdürleri ve öğretmenleri katılmıştır. Araştırmaya katılan grupların görüşleri ve grupların görüşleri arasında farklılıklar ve benzerlikler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular özetle şunlardır:

1. Denetimde rehberlik ve yardım, değerlendirme ve rapor etme işinden sonra gelmektedir.
2. İlkokul öğretmenlerinin % 41.5'i kadınlardan oluşurken, yönetim ve denetim alanlarında yönetici ve denetmen sayısı yok denecek kadar azdır.
3. Denetim sırasında denetmenlerin en çok yaptıkları iş, öğretmenin çalışmalarını değerlendirerek başarısı hakkında rapor vermektir. Rehberlik ve yardım görevi daha sonra gelmektedir.
4. Öğretmenler, eğitim – öğretim etkinliklerinin planlanması ve yürütülmesi konusunda denetmenlerden gerekli yardımı görmedikleri görüşündedirler.
5. Ders denetim raporları öğretmenler tarafından tehdit unsuru olarak görülmektedir.
6. Denetmenler, denetimin, eğitim ve öğretim verimliliğinin artırılmasını amaçladığı görüşünü paylaşırken, öğretmenler, denetimin zayıf yanlarını bulmaya yönelik kontrol etkinliği olduğu görüşünde birleşmişlerdir.
7. Öğretmenlere göre, öğretmen başarısına ilişkin denetmen kanısını etkileyen durumlar, eğitim öğretim etkinliklerinden çok, sınıf temizliği, kılık- kıyafet ve denetmene gösterilen ilgidir.
8. Araştırmaya katılan tüm grupların yaklaşık olarak tamamı ilköğretimdeki denetim sisteminin eğitim ve öğretimde verimi arttırmak ve öğretmenlere gerekli rehberlik ve yardım hizmetlerini sağlamak amacıyla modern denetim ve değerlendirme esaslarına göre yeniden düzenlenmesi gerektiği konusunda görüş birliği içerisindeyler.

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak geliştirilen önerilerden bazıları ise özet olarak şunlardır:

1. Denetim hizmetlerinin daha etkin olabilmesi için, ilköğretim denetim sistemi çağdaş denetim ilkelerine uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.
2. Denetmenlerin alanlarında birer uzman olabilmelerini sağlayacak öğretim programları uygulamaya konulmalı ve bu konuda üniversitelerle işbirliği sağlanmalıdır.
3. Denetimin temel amacının öğretmenlere rehberlik ve mesleki yardım yapmak olduğu kabul edilmeli, denetmen ve öğretmen arasında daha iyi ilişkiler geliştirilebilmesi için, bir denetmene düşen öğretmen sayısı 1/50 oranında olacak şekilde düzenlenmeli,

soruşturmalar ilköğretim denetmenlerinden alınmalı ve grupla denetim uygulamasından vazgeçilmelidir.

4. Denetmenlerin öğretmenlere başarı ile rehberlik yapabilmelerini sağlamak amacı ile halen görev yapan denetmenler için düzenli mesleki kurs ve seminerler her yıl düzenlenmeli ve katılım zorunlu olmalıdır.

5. Denetmenlerin öğretmenlere yardım edebilmesi amacıyla çeşitli yayımlar, ders araçları ve diğer eğitsel materyallerin sağlanmasında yönetimin yardımcı olması ve bunun için gerekli düzenlemenin yapılması sağlanmalıdır.

6. Denetim sonuçlarının daha nesnel ve güvenilir olması için öğretmenle denetmen arasındaki işbirliğini engellemeyecek bir sistem getirilmelidir (Akış, 1999:56-57).

Öz (1977), tarafından yapılan “Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü” adlı araştırmada; denetmenlere gönderilen 1145 anketin 912’si, ilkokul öğretmenlerine gönderilen 1500 anketin 1065’i değerlendirilmeye alınmıştır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulardan bazıları şunlardır:

1. İlköğretim denetmenlerinin mevzuata göre yapmaları gereken çalışmaları ile uygulamalar arasında önemli eksiklikler vardır.

2. İlköğretim denetmenlerinin mevzuata göre yerine getirilmesi gereken denetim uygulamaları, çağdaş denetim anlayışına uymamaktadır.

3. Yüksek öğrenim mezunu denetmenlerin, yüksek öğrenim mezunu olmayan denetmenlerden daha iyi mesleki yardım ve rehberlik yaptıkları belirlenmiştir

Bilir (1982), “Temel Eğitim Müfettişlerinin Yetiştirilmesi” konusunda yaptığı araştırmada, geliştirilen anket 68 ilköğretim denetmenine uygulanmıştır. Bu araştırmanın sonuçları özetle şunlardır:

1. Öğretmenler yasa, tüzük, yönetmelik, emir ve programların uygulanmasına ilişkin yeterliklerin oldukça ve yüksek düzeyde kazandırıldığı görüşünde birleşmektedirler.

2. Öğretmenler mesleki yardım ve işbaşında yetiştirilmeye ilişkin yeterliklerin kazandırılma düzeylerini diğer görev alanlarına giren yeterliklere oranla daha düşük düzeyde değerlendirmişlerdir.

3. Öğretmenler öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik konularını kapsayan yeterliklerin kazandırılma düzeylerine ilişkin görevleri yerine getirmeye olmadığı görüşünde birleşmektedirler.

4. Soruşturma görevine ilişkin yeterliklerin kazandırılması diğer görev alanlarına ilişkin yeterliklerden oldukça ve yüksek düzeyde kazandırıldığı yönündedir (Akbaş, 2002:30).

Başar'ın (1985), “Eğitim Müfettişlerinin Seçilmesi ve Yetiştirilmesi” konusunda yaptığı araştırma kapsamına 250 bakanlık denetmeni ile 245 ilköğretim denetmeni alınmıştır. Bu araştırmanın bazı sonuçları şunlardır:

1. Öğretmenler denetmen olmak için on yıl veya daha fazla öğretmenlik hizmet süresi gerektiği görüşündedir
2. Denetmenin yöneticilik hizmet süresi için öğretmenler 4-6 yılı benimsemişlerdir.
3. Bakanlık denetmenlerinin, okul müdürlüğü veya milli eğitim müdürlüğü yapmış olmaları, eğitim fakültesi mezunu olup denetim kursu görmeleri, lisans üstü öğrenim yapmaları, eğitim fakültelerinin denetim ile ilgili bölümlerinden mezun olmaları gerektiğini belirten seçenekler diğerlerinden daha çok benimsenmiştir.
4. Denekler denetmen seçme yöntemi olarak; en çok kişilik testine sonra, branş bilgisi testi, sicil dosyası incelemesi, durum araştırması, güvenlik soruşturması, genel kültür ve denetim bilgisi testi, görüşme , işyeri soruşturması, ilgi testi, soruşturma bilgisi testi kullanmasını benimsemişlerdir.
5. Seçme sınavı sonunda önceden belirlenecek bir yeterlilik puanına sahip olmayan denetmen adaylarının gereksinim olsa da denetmen adayı olarak alınmaması görüşü benimsenmiştir.
6. Denetmenlerin soruşturma, rehberlik ve kontrol alanlarında yetiştirilmeleri yanında yönetim, öğretim, ve araştırma alanlarında yetiştirilmeleri de çok benimsenmiştir.
7. Ders denetimi ile ilgili yeterliklerin hepsinin denetmende bulunması görüşü öğretmenlerce çok benimsenmiştir.

Başaran'ın (1986), “İlköğretim Kurumlarında Grupla Teftiş Uygulamaları” konulu araştırmasında şu sonuçlar elde edilmiştir:

1. Rehberlik ve denetim etkinliklerinin aynı zamanda yapılması rehberliği güçleştirmektedir.
2. Denetmenler, öğretmen ve yöneticilere yapacakları mesleki yardım konusunda görüş birliği içinde değildiler.
3. Grupla yapılan denetimler, denetim tekniklerinin geliştirilmesine katkı sağlamamaktadır.
4. Denetmenlerin, kullandıkları değerlendirme ölçütleri birbirinden farklıdır.

5. Grupla denetim etkinliği uygulamada yetersiz kalmakta ve denetim etkinlikleri tek denetmen tarafından yerine getirilmektedir.

6. Mesleki toplantılarda grubun kalabalık olması iletişim ve etkileşimi olumsuz yönde etkilemektedir.

7. Grupla yapılan denetimler inceleme ve araştırmaları sınırlamaktadır.

Açıkgöz'ün (1990) yapmış olduğu “İlköğretim müfettişlerinin Çağdaş Eğitim Denetimi İlkelerini Uygulama Dereceleri” adlı araştırma, Diyarbakır, Mardin ve Malatya illerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

1. Denetmenlerin büyük bir çoğunluğu, öğretmene ulaşmada çeşitli sıkıntılarla karşılaşıldığı düzenli bir ulaşım sisteminin olmaması nedeniyle, denetimi istenilen süreden önce bitirdikleri ve bu durumunda denetim etkinliklerini olumsuz etkileyeceği görüşündedirler.

2. Denetmenlerin çoğunun denetim anlayışları arasında farklılık bulunması, gruplar arasında ortak amaç ve görüş birliğinin yeterli olmadığını göstermektedir.

3. Denetmenlerin büyük bir çoğunluğu, öğretmeni bütün özellikleri ile tanıma gereği duymamaktadır. Bunun yanında öğretmenlerin de kendi özelliklerinin farkında olmadıkları yönündeki denetmen görüşleri, denetim faaliyetlerinde çağdaş eğitim denetimi ilkelerine uyulmadığı sonucunu vermektedir.

4. Denetim faaliyetlerinde denetmenlerin bir kısmının öğretmeni, diğerlerinin öğretimi değerlendirdiklerini belirtmeleri, denetim ve uygulama birliğinin olmadığını göstermektedir.

5. Öğretmenler tarafından denetmenlerin büyük bir çoğunluğunun rehber olarak görülme istekleri olumlu yaklaşım olarak görülmüştür (Akış, 1999:62).

Gökçe (1994), “Bağımsız Ortaokullar İle İlköğretim Okulları II. Kademesinde Denetim Amaçlarının Gerçekleşmesi Ve Denetim İlkelerine Uyulması Konusunda Denetçi Ve Öğretmen Görüşleri” ile ilgili araştırmasında elde edilen sonuçlardan bazıları şunlardır:

1. Eğitim sisteminde farklı bir durum olarak karşımıza çıkan bağımsız ortaokullar ile ilköğretim okulları II. kademesindeki öğretmenler ders denetim amaçlarının gerçekteleşmesi ve denetim ilkelerine uyulma düzeyi konusunda farklı görüş içindedirler.

2. Denetim amaçlarının gerçekteleşme düzeyi konusunda öğretmen ve denetmenler farklı görüştedirler.

3. Denetim ilkelerine uyulması konusunda, denetmen ve öğretmenler farklı görüşlere sahiptirler.

Arabacı (1995), “İlköğretim Müfettişlerinin Denetim İlkeleri Konusunda Yeterlikleri” konulu araştırmasında, ilköğretim okullarında yapılan denetimler sırasında denetmenlerin denetim ilkelerine ne derece uydıklarını belirlemeye çalışmıştır. Arabacı, araştırma evreni olarak Malatya ilini seçmiştir. Malatya ilinde çalışan ilköğretim denetmenlerinin tamamı araştırma kapsamına alınırken; öğretmenlerin sayılarının fazla olmasından dolayı Malatya iline bağlı beldelerde bulunan ilköğretim okullarında çalışan öğretmen ve yöneticilerin % 30’u örnekleme dahil edilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup; 51 sorudan oluşmaktadır. 55 sorunun ilk 7’si deneklerin kişisel özelliklerini, 44’ü denetim ilkelerinin uygulama derecelerini belirlemeye yöneliktir. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulardan bazıları şunlardır:

1. Denetmen ve yöneticilerin %10’u kadinken, öğretmenlerin yarısından fazlası kadındır.
2. Denetmenler denetimler sırasında denetim ilkelerine uydıklarını belirtirlerken, öğretmenler bunun tam tersi görüş belirtmişlerdir.
3. Görev grupları, “Denetim İlkeleri”nin tümüne ortalama olarak “genellikle” seçeneğinde katılmakta, ancak grup ortalamaları arası farklılığın büyüklüğü nedeniyle anlamlı görüş farklılığı içerisinde bulunmaktadırlar.
4. İlköğretim kurumlarında yapılan denetimlerde, denetim ilkelerine uyulma derecesi “genellikle” seçeneğinde yoğunlaşmıştır.
5. Yönetici ve öğretmenlerin büyük bir kısmı hiçbir hizmet içi eğitim programına katılmamıştır.
6. Denetimden amaçlılık, planlılık, sorumluluğu paylaşma, denetimi katılanlarla birlikte değerlendirme ve denetimde süreklilik ilkelerinin uygulanması konusunda denetmenler, yönetici ve öğretmenlerden farklı düşünmektedirler.
7. Okul çevre ilişkilerinin izlenip geliştirilmesi konusunda gruplar “bazen” seçeneğinde görüş belirtmişlerdir.

Yavuz (1995), tarafından yapılan “Öğretmenlerin Denetim Etkinliklerini Klinik Denetim İlkeleri Açısından Değerlendirmeleri” konulu araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Sınıf içi denetim etkinlikleri, öğretmenler tarafından klinik denetim ilkeleri açısından olumsuz olarak değerlendirilmektedir.
2. Denetim etkinliklerinde çağdaş denetim ilkelerine uyulmamaktadır.
3. Denetmenler denetim sırasında gözlem öncesi görüşmelere gereken önemi vermemekte.
4. Denetmenler denetim sırasında sınıfın fiziki durumuyla yakından ilgilenirken öğrenme etkinliğini etkileyen etmenler, gözlem, bireyler arası ilişki, ders verme yöntemleri ve amaca yönelik öğretim konularıyla daha az ilgilenmektedirler.

Atay (1995), “İlköğretim Denetmenlerinin Yeterlikleri” konulu araştırmada; ilköğretim denetmenlerinin, göstermesi gereken ve göstermekte oldukları ve bu yeterliliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarını, kendilerinin ve yakın görev ilişkisi bulunan sınıf öğretmenleri ve ilkokul müdürlerinin algılarına göre sıralanmıştır. Yeterlik alanları yöneticilik, liderlik, rehberlik, öğreticilik, araştırma uzmanlığı, sorgu hakimliği olarak belirlenmiştir. Anket sorularının oluşturulmasında “Denetmen Yeterliklerinin saptanması ve Hizmet içi Eğitim Programı Hazırlanması” konulu araştırmadan yararlanılmıştır. Anketler bir ilköğretim denetmeninin göstermesi gereken (ideal) yeterliklerin belirlenmesi için A Formu, göstermekte olduğu yeterliklerin belirlenmesi için aynı kapsamda, fakat farklı açıklamada B Formu şeklinde düzenlenmiştir. Altı yeterlik alanı 58 yeterlik maddesiyle ölçülmüştür.

Denetmenlerin rehberlik ile ilgili yeterlikleri;

1. Okulun amaçlarının öğretmenler tarafından gerektiği şekilde anlaşılmasına yardımcı olma.
2. Uygulanan yöntem ve tekniklerin geliştirilmesinde öğretmene yardımcı olma.
3. Planlama tekniklerinin anlaşılmasında ve uygulanmasında öğretmene yardımcı olma,
4. Öğretmenlerin mesleki gelişmelerine katkıda bulunma,
5. Eğitim alanındaki yeni buluşları personele ulaştırmak amacıyla rehberlik etme,

6. Öğrencilerin bireysel sorunlarını çözümlenmede yardımcı olmak üzere rehberlik örgütünü kurma, çalışmalarını öğretim programı ile bütünleştirme,
7. Öğretim programını hazırlayan örgüt ve elemanlarını araştırma bulgularına ve yapılan uygulama sonuçlarına dayalı önerilerde bulunma,
8. Öğretmenlere kendilerini gerçekleştirme ve daha iyi öğretim araç ve yöntemlerini kendi kendilerine bulmaları için yardımcı olma,
9. Öğrenci disiplini ile ilgili problemlerin çözümünde yönetici ve öğretmenlere rehberlik etme,
10. Öğretmen ve öğrencilerin öğretim etkinliklerini ve kendilerini değerlendirme alışkanlıkları kazanmalarına yardımcı olma,
11. Öğretmen ve yöneticilere öğrencileri daha iyi anlamaları için yardım etme,
12. Değerlendirmeden sağlanan verilere dayalı olarak kaynak kullanımının uygunluğunu ve kapsamını arttırmak için önerilerde bulunmak,
13. Öğrenci başarısının objektif olarak ölçülmesini sağlama,
14. Öğrencilerin öğrenim güçlüklerini saptama, başarılı olmaları için öğretimi geliştirme,
15. Ana- babalarda ve çevrede öğretmenler ve yöneticilere karşı anlayış ve takdir havasının uyandırılmasına gereken önemi verme,
16. Okulun çevre ile olan ilişkilerini ve çevredeki etkilerini inceleyip değerlendirme şeklinde sıralanmıştır (Acar, 2002: 37-38).

Ecevit (1996)'in "İlköğretim Denetmenlerinin İlköğretim Okullarında Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme Etkinlikleri ve Gerçekleştirme Düzeyi" konulu araştırmasında aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

1. İlköğretim denetmenlerince gerçekleştirilen ve denetim etkinliklerinden olan mesleki rehberlik ve iş başında yetiştirme etkinliklerinin gerçekleştirilme düzeyinin "çok az" olduğu görülmüştür. Mesleki rehberlik ve işbaşında yetiştirme etkinliklerinin ne düzeyde gerçekleştirildiği konusunda yönetici, sınıf ve branş öğretmenleri görüş birliğinde olurken, denetmenler farklı görüş belirtmişlerdir.
2. İlköğretim denetmenleri; yönetici ve öğretmenlerden üst kademelere layık olanları önermedikleri, meslekte yetersiz gördükleri yönetici ve öğretmenlere rehberlik edemediklerini belirtmişlerdir.
3. Yönetici, sınıf ve branş öğretmenleri ünite ve günlük planların yapılmasında "çok az" rehberlik yapıldığı görüşündedirler.
4. İlköğretim denetmeni, yönetici, sınıf ve branş öğretmenleri arasında işbirliğinin gerçekleştirilemediğini ve bu alt gruplar ilköğretim denetmenlerini kendilerine yakın bulmadıklarını belirtmektedirler.

5. Branş öğretmenleri ilköğretim denetmenlerinin sınıfın bir üyesi gibi davranarak ders işlenişine katılıp gerektiğinde önerilerde bulunmalarına karşı çekimser davrandıklarını ileri sürmektedirler (Akbaş, 2002:39).

Akış (1999), “İlkokul Öğretmenlerinin Çağdaş Denetmen Rollerine İlişkin Algı ve Beklentileri” başlıklı araştırmasında; ilköğretimde görevli öğretmenlerin, çağdaş denetmen rollerine ilişkin algı ve beklentileri ile öğretmenlerin algı ve beklentilerinin kişisel özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlardan bazıları şunlardır:

1. Öğretmenler; denetmenlerin çağdaş denetim rollerini düşük düzeyde sergilediklerini algılamaktadırlar.
2. Öğretmenler; denetmenlerden çağdaş denetmen rollerini hemen her zaman sergilemelerini beklemektedirler.
3. Öğretmenlerin algı ve beklentileri arasında negatif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki vardır. Öğretmenlerin çağdaş denetmen rollerine ilişkin algıları düştükçe beklentileri artmaktadır.
4. Öğretmenlerin çağdaş denetmen rollerine ilişkin algıları; cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, mesleki kıdem, branş ve çalıştıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.
5. Öğretmenlerin çağdaş denetmen rollerine ilişkin beklentileri; cinsiyet ve branşa göre fark göstermezken, yaş, kıdem, okul türü ve öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık gözlenmiştir.

Acar (2002), tarafından yapılan “İlköğretim Müfettişlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışları” adlı araştırmasında aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

1. Öğretmenlerin ilköğretim denetmenlerinin öğretimsel liderlik davranışlarını sergileme düzeylerine ilişkin genel algıları az düzeydedir.
2. Öğretmenlerin görüşleri genelde “az” düzeydedir. İlköğretim denetmenlerinin öğretimsel liderlik davranışlarından “hiç”, “çok”, “pek çok” düzeyinde sergiledikleri davranışlar yoktur.
3. Eğitim süreci ve öğrencilerin değerlendirilmesi alt boyutunda 26-30 yaş arası öğretmenlerin algıları “orta” düzeyde, diğer öğretmenlerin algıları ise “az” düzeydedir.

4. Öğretmenlerin desteklenmesi ve geliştirilmesi, düzenli öğrenme ve öğretme çevresiyle ikliminin oluşturulması, kaynak kişi olarak öğretmenlere yardımcı olunması, alt boyutlarında , 5 yıl ve daha az hizmet süresi olan öğretmenlerin algıları “orta” diğer öğretmenlerin algıları ise “az” düzeydedir.

5. Okul amaçlarının belirlenmesi, öğretmenlerle iletişim kurma alt boyutunda 26-30 yaş arasında olan öğretmenlerin algıları “orta” diğer öğretmenlerin algıları ise “az” düzeydedir.

6. Öğretmenlerin desteklenmesi ve geliştirilmesi alt boyutunda hizmet sürelerine göre öğretmenlerin görüşleri arasında önemli farklılık vardır. 5 yıl ve daha az görev yapan öğretmenlerle; 6-10 yıl ve 11-15 yıl görev yapan öğretmenlerin algıları arasında önemli bir fark vardır. 5 yıl ve daha az görev yapan öğretmenlerin algıları diğer gruplardan daha yüksektir.

7. Düzenli öğretme ve öğrenme çevresi ve ikliminin oluşturulması alt boyutunda, kadın öğretmenlerle erkek öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık vardır. Erkek öğretmenlerin algıları kadın öğretmenlerin algılarından daha olumludur.

Akbaş (2002), tarafından yapılan “İlköğretim Denetmenlerinin Öğretmenlere Yaptıkları Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme Etkinlikleri” adlı araştırma 2000 –2001 eğitim öğretim yılında Gaziantep ili merkez ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

1. İlköğretim denetmenlerince ilköğretim okulu öğretmenlerine yapılan rehberlik ve iş başında yetiştirme etkinliklerinin etkililik derecesini öğretmenler düşük, denetmenler (öğretmenlere göre) daha yüksek bulmuştur.

2. İlköğretim denetmenlerince yapılan rehberlik ve iş başında yetiştirme etkinliklerinin etkililik derecesi konusunda; eğitim- öğretime hazırlık, sınıf içi etkinlikler, insan ilişkileri, okul çevre ilişkileri, kendini geliştirme ve yenilikleri izleme alt boyutlarında, denetmen ve öğretmen görüşleri arasında önemli farklılıklar vardır. Bu etkinliklerin etkililiğini; öğretmenler “az”, denetmenler ise “kısmen” etkili bulmuşlardır.

Ülkemizde, denetim ve denetim ilkeleri konusunda yapılan çalışmaların genel bir değerlendirilmesi yapıldığında; denetim ve denetim ilkeleri ile ilgili araştırmaların uzun döneme yayıldığı ve bu süre içerisinde yapılan araştırmalarda benzer sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

Denetim ve denetim ilkeleri ile yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlarda; denetmen rol ve yeterlikleri ile denetim ilkelerine uyma düzeyi ile ilgili öğretmen görüşleri genelde olumsuz iken; denetmen görüşleri olumludur.

1977 ve 2002 yılları arasında yapılan denetim ile ilgili araştırma sonuçlarının benzer olması, denetim sisteminde aksaklıkların olduğunun ve bu aksaklıkların devam ettiğinin göstergesi olarak algılanabilir. Denetim sisteminde aksaklıkların ortadan kaldırılması için araştırma bulgularından yararlanılması gerektiği ve denetim sisteminde yeniden yapılanmaya gidilmesinin zorunlu olduğu söylenebilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracı, veri toplama teknikleri ve toplanan verilerin çözümlenmesinde, yorumlanmasında kullanılan istatistiksel yöntemlere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın Modeli

İlköğretim denetmenlerinin, yaptıkları denetimler sırasında uymaları gereken denetim ilkelerine uyma düzeyleri konusunda öğretmenlerin görüşlerini ve kendi içinde kişisel özelliklerine göre görüşleri arasında farklar olup olmadığını belirlemeye yönelik olan bu araştırma tarama modelinde yürütülmüştür.

3.2.Araştırmanın Evreni

Konak ve Buca İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri'nden Konak ve Buca İlçelerinde bulunan ilköğretim okullarının listesi ile okullardaki görevli öğretmenlerin sayıları alınmıştır. 2002- 2003 eğitim öğretim yılında Konak İlçesinde 116, Buca ilçesinde ise 42 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Konak ilçesinde toplam öğretmen sayısı 4199 olup Buca ilçesinde bulunan öğretmen sayısının toplamı ise 1560 tır. Bu durum aşağıda Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1

Evrendeki İlköğretim Okullarının ve Öğretmenlerin Buldukları İlçelere Göre Dağılımı

Okulun Bulunduğu İlçe	İlköğretim Okulu Sayısı	Öğretmen Sayısı		
		%	%	
Konak	116	73.42	4199	72.91
Buca	42	26.58	1560	27.09
Toplam	158	100	5759	100

Kaynak: Konak ve Buca İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri

Tablo 1’de görüldüğü gibi Konak ilçesinde bulunan ilköğretim okulları, evrenin % 73.42’sini, Buca ilçesinde bulunan ilköğretim okulları ise evrenin % 26.58’ini oluşturmaktadır. Evrendeki ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin dağılımları da iki ilçede bulunan okul dağılımına koşutluk göstermektedir. Konak ilçesinde çalışan öğretmenler evrenin % 72.91’ini Buca ilçesinde bulunan ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenler ise evrenin % 27.09’unu oluşturmaktadır.

3.3.Araştırmanın Örnekleme

Araştırma örneklemine girecek ilköğretim okullarının saptanmasında, oranlı küme örnekleme yapılmıştır. Küme örnekleme işlemi için İzmir İli Teftiş Kurulu Başkanlığı’ndan 2002-2003 öğretim yılı için belirlenen teftiş bölgelerinin listesi alınmıştır. İlköğretim Müfettişleri Başkanlığınca 2002- 2003 öğretim yılında İzmir ilinde on bir teftiş grubu oluşturulmuştur. Konak ve Buca İlçelerinde 6, 7, 8, 9, 10, 11. Grup Müfettişleri görev yapmaktadır.

Konak ve Buca İlçelerinde 2002- 2003 eğitim öğretim yılında görevli teftiş gruplarının dağılımı aşağıda Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2
2002-2003 Öğretim Yılında Teftiş Gruplarının Konak ve Buca İlçelerindeki Dağılımı

Teftiş Grupları	Denetim Yaptıkları İlçe	Okul Sayısı	Denetim Yaptıkları İlçe	Okul Sayısı	Toplam Sayı
6. Grup	Konak	2	Buca	29	31
7. Grup	Konak	20	Buca	8	28
8. Grup	Konak	12	Buca	5	17
9. Grup	Konak	30			30
10. Grup	Konak	28			28
11. Grup	Konak	24			24
Toplam		116		42	158

Tablo 2’de görüldüğü gibi 6. Grup denetmenler Konak ilçesinden 2, Buca ilçesinden 29 ilköğretim okulunun denetim etkinliklerinden sorumludur. 7. Grup denetmenler Konak ilçesinden 20, Buca ilçesinden 8 ilköğretim okulunun denetimini gerçekleştirirken; 8.Grup denetmenler; Konak ilçesinde 12, Buca ilçesinde 5 ilköğretim okulunun denetim etkinliklerine katılmaktadırlar. Tablo 2’de görüldüğü gibi 9, 10, 11. Grup Denetmenler sadece Konak ilçesindeki okulların denetiminden sorumludur. 9. Grup denetmenler 30, 10. Grup Denetmenler 28, 11.Grup Denetmenler ise 24 ilköğretim okulunun denetim etkinliklerinden sorumludur.

Konak ve Buca ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarından örnekleme girecek olanlar, oranlı küme örnekleme yoluyla belirlenmiştir.

Her teftiş grubunun, denetim etkinliğinde bulunduğu okul sayıları dikkate alınarak her teftiş grubunun denetim etkinliğinde bulunduğu öğretmenlere ulaşılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda teftiş gruplarının denetim etkinliğinde bulunduğu okulların sayısının % 10’u random yoluyla örnekleme alınmıştır. Bu durum Tablo 3’te açıklanmıştır.

Tablo 3
Teftiş Gruplarının Teftiş Ettiği Okul Sayısı

Denetim Grupları	Toplam Okul Sayısı	%10	Yuvarlanmış Sayılar
6. Grup	31	3.1	3
7. Grup	28	2.8	3
8. Grup	17	1.7	2
9. Grup	30	3.0	3
10. Grup	28	2.8	3
11. Grup	24	2.4	2
Toplam	158		16

Tablo 3’ te görüldüğü 6.Grup denetmenlerin denetim etkinliklerinde bulunduğu okul sayısının %10’u 3.1 olup, 3 okul alınmıştır. 7. Grup denetmenlerin denetim etkinliğinde bulunduğu okul sayısının %10’ u 2.8 olup, 3 okul alınmıştır. Aynı şekilde 8. Grup 1.7 olup 2

okul, 9. Grup 3.0 olup 3 okul, 10.Grup 2.8 olup 3 okul, 11.Grup 2.4 olup 2 okul olarak örnekleme girmiştir.

Örnekleme girecek okul sayısı belirlendikten, sonra her teftiş grubunun denetim etkinliğinde bulunduğu okullar için ayrı torbalar oluşturulup random yoluyla örnekleme girecek okullar belirlenmiştir. Örnekleme giren okullardaki öğretmenlerin % 40'ına anket verilmesi kararlaştırılmıştır.

Örnekleme giren okullar ve öğretmen sayıları ile her okulda anket uygulanacak öğretmen sayıları oranları Tablo 4'te açıklanmıştır.

Tablo 4
Teftiş Gruplarına Göre Örnekleme Giren Okullar ve Örneklem Oranı

Teftiş Grupları	Okul Adı	Öğretmen Sayısı	% 40	Yuvarlama
6.Grup	Vali Rahmi Bey İ.Ö.O.	78	31.1	31
	Meşkure Şamlı İ.Ö.O.	59	23.6	24
	M. Emin Yurdakul İ.Ö.O.	32	12.8	13
7.Grup	İlk Kurşun İ.Ö.O	54	21.6	22
	Akıncılar İ.Ö.O.	52	20.8	21
	Şehit Fethi Bey İ.Ö.O.	24	9.6	10
8.Grup	Yeşiltepe 26Ağustos İ.Ö.O.	49	19.6	20
	Hüseyin Akdağ İ.Ö.O.	76	30.4	30
9.Grup	Mustafa Baykaş İ.Ö.O.	34	13.6	14
	Dumlupınar İ.Ö.O.	25	10	10
	Zafer İ.Ö.O.	41	16.4	16
10.Grup	Seyfi Gülmezoğlu İ.Ö.O.	32	12.8	13
	Kıbrıs Şehitleri İ.Ö.O.	60	24	24
	M.Rahmi Balaban İ.Ö.O.	43	17.2	17
11.Grup	Hakimiyeti Milliye İ.Ö.O.	47	18.8	19
	Saadet Onart İ.Ö.O.	26	10.4	10
TOPLAM	16	556		294

Kaynak: Buca ve Konak İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri

Tablo 4'te görüldüğü gibi; 6, 7, 8, 9, 10, 11. grup denetmenlerince denetlenen ve örnekleme giren okullardaki öğretmen sayılarının toplamı 556'dır. Bu okullardaki görevli öğretmenlerin % 40'ı örnekleme dahil edilmiştir. Örnekleme giren okullardaki öğretmenlerin % 40'ının toplamı ise 294'tür.

Araştırmaya katılan 284 öğretmenin cinsiyet, öğretmenlik kıdemleri, öğrenim durumları, öğretmenlik alanları ve ilköğretim kurumu dışında çalışma durumlarını gösteren frekans ve yüzde dağılımları tablolar halinde verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5
Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılım

Cinsiyet	N	%
Kadın	170	59.9
Erkek	114	40.1
Toplam	284	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 59.9'nu kadın öğretmenler, % 40.1'ini ise erkek öğretmenler oluşturmaktadır.

Öğretmenlerin Yaş Gruplarına İlişkin Dağılım Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6
Öğretmenlerin Yaş Gruplarına İlişkin Dağılım

Yaş	N	%
21-30 arası	46	16.2
31-40 arası	120	42.3
41-50 arası	101	35.6
51-60 arası	17	6.0
Toplam	284	100

Tablo 6’da öğretmenlerin yaş gruplarına göre dağılımı görülmektedir. Tablodan anlaşılacağı gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin % 16.2’si 21-30, % 42.3’ü 31-40, % 35.6’sı 41-50 , % 6.0’ı 51-60 yaş grubu içinde yer almaktadır.

Öğretmen kıdemlerine ilişkin dağılım Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7
Öğretmenlerin Öğretmenlikteki Kıdemlerini Gösteren Dağılım

Kıdem	N	%
1-5 yıl	35	12.3
6-10 yıl	85	29.9
11-15 yıl	38	13.4
16-20 yıl	35	12.3
21 yıl ve üzeri	91	32.0
Toplam	284	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin % 12.3’nü 1-5 yıllık kıdeme sahip öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin; % 29.9’u 6-10 yıl, % 13.4’ü 11-15 yıl, % 12.3’ü 16-20 yıl, % 32.0’ı 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip oldukları görülmektedir.

Öğretmenlerin öğretmenlik alanlarına ilişkin dağılımları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8
Öğretmenlerin Öğretmenlik Alanlarına Göre Dağılımı

Öğretmenlik Alanı	N	%
Sınıf Öğretmeni	184	64.8
Branş Öğretmeni	100	35.2
Toplam	284	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin % 64.8’ i sınıf öğretmeni iken; % 35.2’si branş öğretmenidir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin en son mezun oldukları okullara göre dağılımı aşağıda Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9
Öğretmenlerin En son Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı

Mezun Olunan Okul	N	%
Eğitim Yüksek Okulu	84	29.6
Eğitim Fakültesi	89	31.3
Fen Edebiyat ve Diğer Fakülteler	90	31.7
Diğer	21	7.4
Toplam	284	100

Tablo 9’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin % 29.6’sı eğitim yüksek okulu mezunudur. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenler ile fen – edebiyat fakültesi ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerin sayılarının eşitliği ise dikkat çekicidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %31.3’ü eğitim fakültesi çıkışlı iken % 31.7’si fen –edebiyat fakültesi ve diğer fakülte mezunu öğretmenlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ilköğretim kurumu dışında çalıştıkları eğitim kurumu ile ilgili bilgiler Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10
Öğretmenlerin İlköğretim Kurumu Dışında Çalıştıkları Eğitim Kurumlarını Gösteren Dağılım

İlköğretim Kurumu Dışında Çalışılan Eğitim Kurumu	N	%
İlköğretim	64	22.5
İlkokul	113	39.8
Bağımsız Ortaokul	12	4.2
Lise ve Dengi Okullar	59	20.8
Diğer	36	12.7
Toplam	284	100

Tablo 10’u incelendiğimizde, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunu % 39.8 ile daha önce ilkokulda çalışan öğretmenlerin oluşturduğunu görmekteyiz. Öğretmenlerin % 22.5’ni sadece ilköğretim okulunda çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. İlköğretim kurumlarında çalışan öğretmenleri, sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçişten sonra ilköğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin oluşturduğu söylenebilir. % 20.8’i lise ve dengi okullarda % 4.2’si bağımsız ortaokulda çalışmıştır. Diğer seçeneğinde yer alan öğretmenlerin oranı ise %12.7’dir.

3.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, ilköğretim denetmenlerinin denetimler sırasında uymaları gereken denetim ilkelerine uyma düzeyleri ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla “Denetim İlkeleri Ölçeği” başlığını taşıyan ve araştırmacı tarafından geliştirilen bir ölçek kullanılmıştır.

Geliştirilen ölçme aracı, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın niçin yapıldığı, anketin nasıl yanıtlanacağı ve araştırmanın kim tarafından yapıldığı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Ölçeğin ikinci bölümü kişisel bilgiler ile ilgilidir. Üçüncü bölüm ise iki alt boyuttan oluşup; 41 özelliği içermektedir. 41 maddenin; 24 tanesi olumlu 17 tanesi olumsuz olarak ifade edilmiştir. İlköğretim denetmenlerinin denetim sırasında uymaları gereken denetim ilkelerinin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi için beşli likert tipi ölçekle değerlendirme yapılmıştır.

Seçeneklere göre olumlu ve olumsuz maddeler için kullanılan puanlar ve aritmetik ortalamaların yorumunda kullanılan puan aralıkları aşağıdaki gibidir:

Olumlu Maddeler İle İlgili Puan Aralıkları

Tamamen Katılıyorum	5	4.21 – 5.00
Katılıyorum	4	3.41 – 4.20
Kararsızım	3	2.61 – 3.40
Katılmıyorum	2	1.81 – 2.60
Hiç Katılmıyorum	1	1.00 – 1.80

Olumsuz Maddeler İle İlgili Puan Aralıkları

Tamamen Katılıyorum	5	1.00 – 1.80
Katılıyorum	4	1.81 – 2.60
Kararsızım	3	2.61 – 3.40
Katılmıyorum	2	3.41 – 4.20
Hiç Katılmıyorum	1	4.21 – 5.00

3.4.1.Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Veri toplama aracı geliştirilmeden önce çağdaş eğitim denetimi ve denetim ilkeleriyle ilgili kaynaklar taranmış, denetim ilkeleriyle ilgili yasal metinler ile benzer araştırma ölçekleri incelenmiştir. Ayrıca Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nden 2 profesör, 2 doçent, 7 yardımcı doçent, 4 araştırma görevlisi, ilköğretim okulu öğretmenleri ve ilköğretim denetmenlerinin konuyla ilgili görüşleri alınmıştır.

Yapılan alan taraması, alınan görüşler ve benzer ölçeklerin incelenmesi sonucunda; denetim ilkelerini tanımlayacak, denemelik 70 yargı maddesi hazırlanmıştır. Bunlar üzerinde yapılan çalışmalar ve uzmanların görüşleri doğrultusunda, 70 yargı maddesi 49 maddeye indirilmiştir. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri öğretim elemanlarından alınan görüşler doğrultusunda ölçekte yer alan 49 maddenin 17 tanesi olumsuz madde olarak ifade edilmiştir. 49 maddeden oluşan ölçme aracında yer alan her bir yargının karşısında ölçülmek istenen davranışın gösterilme derecesini belirlemek üzere beşerli seçenekler verilmiştir. Ölçekte yer alan olumlu ve olumsuz maddeler ile ilgili bu derecelemenin, deneklerin zorlanmadan kolayca yanıtlayabilecekleri şekilde olup olmadığı konusunda öğretmen ve denetmenlerin görüşlerine başvurulmuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda: olumlu ve olumsuz ifade edilen ölçek maddeleri ile ilgili derecelendirmede “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Hiç Katılmıyorum” ifadelerinin en uygun ifadeler olacağına karar verilmiştir.

Ön deneme için hazır hale getirilen ölçek, Türkçe öğretmenlerine incelenmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar sonucunda ölçeğin geçerliliğinin sağlandığı görüşüne varılmıştır.

Ölçeğin güvenilirlik hesaplanmasının yapılabilmesi için ön denemeye hazır hale getirilen ölçek, 150 öğretmene uygulanmıştır. Yapılan uygulama sonucunda ölçeğin her maddesinden alınan puanlar ile tüm ölçekten alınan puanlar arasında madde - test korelasyonu hesaplanmıştır. Bulunan madde test korelasyonu aşağıda Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11
Denetim İlkeleri Ölçeğinin Madde – Test Korelasyon Sonuçları

Madde No	r	Madde No	r	Madde No	r
1	.53	15	.73	29	.51
2	.47	16	.56	30	.59
3	.50	17	.71	31	.79
4	.49	18	.72	32	.38
5	.49	19	.66	33	.67
6	.62	20	.69	34	.75
7	.53	21	.53	35	.47
8	.68	22	.58	36	.75
9	.66	23	.56	37	.78
10	.67	24	.64	38	.69
11	.67	25	.69	39	.70
12	.68	26	.53	40	.76
13	.46	27	.66	41	.53
14	.47	28	.75		

Ölçekte yer alan maddelerden madde test – korelasyonu 0,40'tan küçük olan 4, 6, 8, 17, 22, 27, 48 ve 49. maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Madde test korelasyonu 0,40' tan küçük olan 38. maddenin ankette yer alması gereken madde olduğu düşünüldüğünden ölçekten çıkarılmamıştır.

İlk hazırlandığında 49 maddeden oluşan ölçek, madde test korelasyonlarına bakılarak 41 maddeye indirilmiştir.

Testin bütünü için güvenilirlik katsayıları aşağıda tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12
Testin Bütünü İçin Güvenirlik Katsayısı

Denek Sayısı	284
Madde Sayısı	41
Alpha	0,96

Tablo 13
Bölünmüş Yarılar İçin Güvenirlik Katsayısı
(Tek ve Çift Numaralı Maddeler Arası Korelasyon)

Denek Sayısı	284
Madde Sayısı	41
Bölünmüş yarılar arası korelasyon	0,92
Birinci Bölüm Alpha	0,93
İkinci Bölüm Alpha	0,94

Tablo 14
Ankette Yer Alan Maddelerin Boyutlara Göre Cronbach Alpha
Güvenirlik Katsayıları

Alt Boyutlar	Madde No	Güvenirlik Katsayıları
1. Birinci Alt Boyut	1-2-3-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-30-31-33-34-35-36-37-38-39-40-41	0.96
2. İkinci Alt Boyut	4-29-35	0.40

Anket örnekleri ekte verildiğinden bu bölümde yeniden yazılmayıp, boyutlara göre numaraları verilmiştir.

3.4.2. Ölçme Aracının Uygulanması

Ölçme aracı gerekli izin (Ek:1) alındıktan sonra çoğaltılmıştır. Ölçme aracı 2002-2003 eğitim öğretim yılının nisan ve mayıs aylarında uygulanmıştır. Anketlerin dönüşünü arttırmak amacıyla anket araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Ölçme aracının uygulanacağı okullara gidilerek anket hakkında bilgi verilip, anketin nasıl doldurulacağı araştırmacı tarafından açıklanmıştır. Anketi yanıtlamak isteyen gönüllü öğretmenlere (her okul için belirlenen oranda) anketler bırakılmıştır. Yanıtlanan anketler okullara tekrar gidilerek araştırmacı tarafından toplanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın alt problemlerinin test edilmesinde 0.05 önemlilik düzeyi seçilmiştir. Verilerin çözümlemesinden önce anketler araştırmacı tarafından tek tek kontrol edilerek, hatalı anketler ayıklanmıştır. Bunun sonucunda 294 kişiye verilen anketler ayıklama sonunda 284' e inmiştir.

Verilerin bilgisayar ortamına aktarılmadan önce, bilgi işlem kodlama çizelgelerine geçirilmiştir. Kodlama çizelgelerine aktarılan veriler SPSS'e yüklenmiş ve analizler yapılmıştır.

Araştırmaya katılan deneklerin kişisel bilgilerine ait yanıtlar yüzde ve frekans dağılımları tablolar halinde verilmiştir. Araştırmanın birinci alt probleminin test edilmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, ikinci alt problemin test edilmesinde "t" testi ve F testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, yöntem bölümünde açıklanan veri toplama istatistiksel çözümleme teknikleriyle elde edilmiş olan bulgular verilmekte ve yorumlanmaktadır. Her alt probleme ilişkin bulgular alt boyutlara göre arka arkaya verilmektedir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlgili Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi, *“İlköğretim denetmenlerinin, yaptıkları denetimler sırasında denetim ilkelerine uyma düzeyi ile ilgili öğretmen görüşleri nedir?”* şeklinde belirlenmişti. Bu problemi yanıtlamaya yönelik öğretmenlerden alınan görüşler, alt boyutlara göre aşağıda verilmiştir.

Birinci Alt Boyutta yer alan “denetim ilkeleri” ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda Tablo 15’te verilmektedir.

Tablo15

Birinci Alt Boyutta Yer alan Denetim İlkeleri İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Denetim İlkeleri	N=284	
	O	SS
1. Öğretmende kendisini geliştirme isteği uyandırır.	2.55	1.25
2. Denetim etkinliklerinde öğretmeni karara katmaz.	2.02	1.15
3. Denetim etkinliklerini amaca uygun planlar.	2.91	1.11
5. Öğretmenin ders dışı etkinliklerini (gezi,tören, toplantı..vb) incelemez.	2.81	1.24
6. Denetim uygulamalarında öğretim sürecinde rol oynayan tüm öğeleri (öğretmen, öğretim programları,veli, çevre..vb) dikkate almaz.	2.71	1.21
7. Denetim sonunda, görüşlerini öğretmenle paylaşmaz.	2.88	1.29
8. Denetimi, öğretim sürecini geliştirmek amacıyla yapar.	2.67	1.21
9. Denetim sırasında öğretim sürecinin içinde bulunduğu ortam ve koşulları dikkate almaz.	2.59	1.17

10. Denetim sırasında öğretmenle işbirliği yapmaz.	2.52	1.19
11. Okulda grup morali yaratır.	2.25.	1.15
12. Okuldaki öğretmenler arasındaki iletişimi geliştirmez.	2.42	1.16
13. Ödüllü bir güdüleme aracı olarak kullanmaz.	2.44	1.13
14. Denetimi, etkili bir iletişim aracı olarak kullanır.	2.78	1.25
15. Öğretmenin mesleki gereksinimlerini belirlemede, öğretmenle işbirliği yapmaz.	2.39	1.16
16. Denetimi, eğitim hedeflerinin gerçekleşmesinde bir araç olarak kullanır.	2.96	1.16
17. Öğretmenin denetmenle işbirliği yapmasını sağlayacak ortamı yaratır.	2.45	1.09
18. Öğretmenin karşılaştığı sorunların çözüm yollarını, öğretmenle birlikte belirler.	2.34	1.18
19. Öğretim sürecinin gelişmesi için inceleme ve araştırma yapar.	2.54	1.12
20. Öğretmenle arasında açık bir iletişim kurar.	2.42	1.12
21. Denetimden önce öğretmenle tanışıp geliş amacını açıklar.	2.77	1.37
22. Denetim sırasında demokratik ortam yaratır.	2.59	1.16
23. Denetim sırasında övgü ve eleştirilerinde objektif davranmaz.	2.63	1.13
24. Uygulanan öğretim yöntemlerinin uygunluğunu araştırır.	2.80	1.16
25. Denetim yoluyla öğretmenin geliştirilmesini amaçlar.	2.55	1.15
26. Denetimi eğitim hedeflerinin gerçekleştirilme düzeyini belirleme amacıyla yapar.	2.90	1.18
27. Denetimde saptanan hata ve eksikliklerin nedenlerini açıklayarak gidermeye çalışır.	2.56	1.21
28. Denetimde, karşılıklı anlayış ve yardımlaşma sağlar.	2.55	1.17
30. Yenilikleri yakından izleyip öğretmene zamanında duyurur.	2.20	1.15
31. Denetim sürecini öğretmenle birlikte sürekli olarak değerlendirir.	2.17	1.09
33. Öğretim sürecine katkı sağlayan bilimsel inceleme ve araştırmalara gereken önemi vermez.	2.80	1.04
34. Denetim sırasında, öğretmenin değerlerini dikkate almaz.	2.48	1.10
35. Denetim raporlarının sonuçlarını öğretmene zamanında bildirmez.	2.95	1.18
33. Öğretmenin karşılaştığı sorunları öğretmenle birlikte belirler.	2.78	1.23
37. Denetim sonunda, öğretmenin görüşlerini açıklamasını sağlayacak ortamı hazırlar.	2.33	1.18
38. Öğretmenin karşılaştığı sorunların çözümü için öğretmenle birlikte plan yapar.	2.11	1.07
39. Öğretmenin üst kademelerle iletişimini kolaylaştırır.	2.13	1.08
40. Madde ve insan kaynaklarının verimli bir biçimde kullanılmasını sağlar.	2.42	1.08
41. Denetim sırasında sınıftaki doğal ortamın bozulmasına neden olur.	2.46	1.30

Tablo 15’te görüldüğü gibi; denetim ilkelerinden amaçlılık ilkesi ile ilgili olan “İnsan ve madde kaynaklarının verimli bir biçimde kullanılmasını sağlar”(O= 2.42), “Denetim yoluyla öğretmenin geliştirilmesini amaçlar”(O= 2.55), “Denetimde saptanan hata ve eksikliklerin nedenlerini açıklayarak gidermeye çalışır”(O= 2.56), “ maddesi ile ilgili öğretmen görüşleri “katılmıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. “Denetimi, öğretim sürecini geliştirmek amacıyla yapar”(O= 2.67), “Denetimi eğitim hedeflerinin gerçekleştirilme düzeyini belirleme amacıyla yapar”(O= 2.90), “Denetimi, eğitim hedeflerinin gerçekleşmesinde bir araç olarak kullanır”(O= 2.96), maddeleri ile ilgili öğretmen görüşleri “kararsızım” seçeneğinde toplanmıştır. Öğretmenlerin bu konuda karar veremeyişlerinin nedeni bu konudaki bilgilerinin olmaması olabileceği gibi, öğretmenlerin her yıl farklı denetmenlerle karşılaşp, farklı uygulamalarla karşılaşmaları da olabilir.

Arabacı (1995), tarafından yapılan benzer araştırmada; denetim ilkeleri ile ilgili “Denetim yolu ile kurum hedefleri ve mevcut uygulamalar karşılaştırılarak hedeflerin ne oranda gerçekleştiği saptanır”(O= 2.40), “Denetim yolu ile eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesi sağlanır”(O= 2.49), maddelerine öğretmenler “bazen” seçeneğinde katılmaktadırlar. “Denetim eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesinde etkili bir süreçtir”(O= 2.78) maddesi ile ilgili öğretmen görüşleri ise “genellikle” seçeneğinde toplanmıştır.

Denetim etkinliklerinin amacına ulaşması için uyulması gereken ilkelerin başında amaçlılık ilkesi gelmektedir. Çağdaş denetim, amaçlı bir girişimdir. Amaçsız olan her girişimin, dayanaktan ve gerekçeden yoksun olduğu, sadece zaman kaybına neden olduğu bilinmektedir. Belirlenmiş amaçlar tarafından yönlendirilmeyen denetim etkinliklerinin, eğitimin etkililiğine katkıda bulunması olanaksızdır. Denetim programı ve etkinliklerinin amaçlı olması ve bu süreçte yer alan bireyler tarafından da bilinmesi zorunludur (Aydın, 1998:13-14).

Denetim etkinliklerinin planlı yürütülmesi ile ilgili denetmen davranışlarından; “Öğretmenin karşılaştığı sorunların çözümü için öğretmenle birlikte plan yapar” maddesinin anket içinde en düşük 2. aritmetik ortalamaya (O= 2.11) sahip olduğu ve bu madde ile ilgili öğretmen görüşlerinin “katılmıyorum” seçeneğinde toplandığı görülmektedir. Planlama etkinliği içerisinde yer alan “Denetim etkinliklerini amaca uygun planlar”(O= 2.91), maddesi

ile ilgili öğretmen görüşlerin ise “kararsızım” seçeneğinde toplandığı görülmektedir. Denetmenlerin iş yüklerinin fazla olması ve öğretmenleri yılda bir kez bir iki ders saati süresince görmeleri, öğretmenlerin sorunlarını belirleme ve çözümü için gerekli planlamanın yapılmasını zorlaştırdığı söylenebilir. Öğretmenlerin denetim etkinliklerinin amacına uygun planlanıp planlanmadığı konusundaki görüşlerinin “kararsızım” seçeneğinde toplanmasının nedeni, öğretmenlerin denetimi planlanma aşamasında karara katılmamaları olabileceği gibi; öğretmenlerin bu konuda bilgilerinin olmaması da, karar veremeyişlerinin nedeni olabilir.

Akış (1999), tarafından yapılan “İlkokul Öğretmenlerinin Çağdaş Denetmen Rollerine İlişkin Algı ve Beklentileri” adlı çalışmada; “Denetim etkinliklerini öğretmenle birlikte planlama”(O= 1.88), etkinliği ile ilgili öğretmen görüşleri “çok seyrek” seçeneğinde toplanmıştır.

Arabacı (1995), tarafından yapılan çalışmada öğretmenler; “Denetim etkinlikleri amaca uygun planlanır”(O= 2.56) etkinliğinin “bazen”, “Denetimin planlanmasında ilgililerin görüşlerinden yararlanılır”(O= 2.64) etkinliğinin ise “genellikle” gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

Akbaş (2002), tarafından yapılan “İlköğretim Denetmenlerinin Öğretmenlere Yaptıkları Rehberlik ve İş Başında Yetiştirme Etkinlikleri” adlı çalışmada öğretmenler, ankette yer alan “Eğitim – öğretim çalışmalarının planlanmasında yardımcı olma” etkinliğinin “çok az”(O= 2.56) gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

Planlılık her eylem gibi; denetiminde ilkesidir. Denetim planlanmış bir etkinliktir. Denetimin amacı belirlendikten sonra, nasıl ulaşılabileceğinin saptanması için plan yapılır. Denetim planı katılanlar tarafından, esnek ve karşılaşılabilecek durumlara uygulanabilecek şekilde hazırlanır. Denetim planı, planlamanın genel ilkeleri doğrultusunda yapılmalıdır (Taymaz, 1997:34; Başar, 1998:8).

Tablo 15’te görüleceği gibi çalışmada, “Denetim etkinliklerinde öğretmeni karara katmaz” maddesi tüm anket içerisinde en düşük aritmetik ortalamayla (O= 2.02) “katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. Denetmenlerin, denetimler sırasında öğretmenleri karara katmadıkları söylenebilir. Denetmenlerin, denetim etkinlikleri sırasında öğretmeni karara katmalarının denetim etkinliklerinin amacına ulaşması için son derece önemli olduğu

söylenbilir. Demokratik bir lider olması gereken eğitim denetmeni karara katılmayı sağlamalı, bunun içinde önce katılmayı sağlayıcı çift yönlü bir iletişim sistemi kurmalı ve kullanılmalıdır. Öğretmen ve yöneticiler, görüşlerini çekinmeden denetmene aktarabilmeli, denetmen bunlardan uygun olanları, kendi görüşleri ile çakışmasa da benimseme davranışı gösterebilmelidir.

Aydın'ın (1993:72) Cummungs'tan aktardığına göre; öğretmenlerin kendilerini ilgilendiren konularda karara katılmalarından doğan olumlu sonuçların rol performansına yansıdığı bilinmektedir. Özellikle, denetim programları düzenlenirken öğretmenlerin görüşlerine başvurulması, denetmen ve öğretmen arasında kurulacak işbirliğinin oluşturulmasında önemli bir adım olacaktır. Denetim programlarının başarıya ulaşması, denetim programlarının amaçları ve bu amaçlara ulaşmak için kullanılacak yöntemler konusunda öğretmenlerin bilgilendirilmesine ve öğretmenlerin bu konulardaki kararlara katılmasına bağlı olduğu söylenebilir.

Aydın'ın (1993:72) Unruh ve Turner'den aktardığına göre; denetmenlerin öğretmenler tarafından verilen kararlara genellikle güvenmediklerini; ama öğretmenlerin kendilerinin dışında verilen bu kararları desteklemelerini ve izlemelerini istedikleri görülmektedir. Çağdaş denetim ilkelerini benimseyen bir denetmenin, öğretmenleri karar verme sürecine katması ve öğretmen tarafından verilen kararı içtenlikle benimsemesi uygulaması beklenir.

Birinci alt boyutta yer alan demokratiklik ilkesi ile ilgili denetmen davranışlarından; “Denetim sonunda, öğretmenin görüşlerini açıklamasını sağlayacak ortamı hazırlar”(O= 2.33), “Denetim sırasında demokratik ortam yaratır”(O= 2.59) maddeleri ile ilgili öğretmen görüşleri ise “katılmıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. Öğretmen görüşlerinin olumsuz olması denetim sırasında demokratik davranışlar sergilenmediğinin göstergesi sayılabilir. “Denetimden önce öğretmenle tanışıp geliş amacını açıklar”(O= 2.77), “Öğretmenin karşılaştığı sorunları öğretmenle birlikte belirler”(O= 2.78) maddeleri ile ilgili öğretmen görüşleri “kararsızım” seçeneğinde toplanmıştır. Çağdaş denetim anlayışında denetmenin öğretmenle denetimden önce tanışıp sınıfa birlikte girmesi ve öğretmeni ilgilendiren konularda öğretmeni karara katmanın son derece önemli olduğu dikkate alındığında; öğretmenlerin bu konudaki görüşlerinin “kararsızım” seçeneğinde toplanmasının nedeni her yıl farklı uygulamalarla karşılaşmaları olabilir. Son yıllarda ilköğretim denetmenlerinin hizmet içi eğitime alınmaları bu konudaki duyarlılıklarını arttırmış olabileceği ve

öğretmenlerin karşılaştıkları yeni uygulamalar ile geçmiş uygulamaları karşılaştırmaları da karar verememelerine neden olmuş olabilir.

Çağdaş eğitim denetiminde demokratik liderlik vardır. İnsan ögesinin ağırlık taşıdığı örgütlerde, denetim demokratik olmak zorundadır. Aksi halde, otokratikliğin tüm sakıncalarını da taşır. Denetçi demokratik eğitim lideri olmalı yetkiden çok etkiyi, özendirmeyi, ödülü, işbirliğini, katılmayı kullanmalıdır. Eğitim lideri olan denetmenin, üyelerin beklentilerini bilmesi, onları örgütsel beklentilerle ilişkilendirmesi ve gerçekleştirmesi gerekir. Beklentilerini gerçekleştiremeyen üyelerin örgüte bağlılıkları azalır, mesleki verimliliği düşer, örgütün amaçlarına ulaşması güçleşir (Başar, 1998:8-27).

Tablo 15’te görüldüğü gibi; “Denetim sırasında öğretim sürecinin içinde bulunduğu ortam ve koşulları dikkate almaz”(O= 2.59) maddesi ile ilgili öğretmen görüşleri, “katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. Öğretmenlerin “Denetim uygulamalarında öğretim sürecinde rol oynayan tüm öğeleri (öğretmen, öğretim programları,veli, çevre.. vb) dikkate almaz”(O= 2.71), “Öğretmenin ders dışı etkinliklerini (gezi,tören, toplantı..vb) incelemez”(O= 2.81), maddeleri ile ilgili görüşleri “kararsızım” seçeneğinde toplanmıştır.

Gökçe (1994), tarafında yapılan araştırmada öğretmenler, “okulun olanaklarını dikkate alma”(O= 1.899) ilkesine denetmenlerin “çok az” uyduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Akış (1999), Arabacı (1995), Acar (2002), Akbaş (2002), tarafından yapılan benzer araştırmalarda da “Okul ve çevre koşullarının dikkate alınması” konusunda elde edilen sonuçlar, araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Gökçe’nin (1994:70) Aslan’dan aktardığına göre; Türk eğitim sisteminde okul çevre ilişkilerinin önemi anlaşılmış değildir. İlköğretim denetmenlerinin sayısının yetersiz olması, rehberlik ve işbaşında yetiştirme etkinliklerinin dışında çok fazla soruşturma görevi üstlenmeleri ve iş yüklerinin fazlalığı okul çevre ilişkilerinin izlenmesi ve geliştirilmesi ile ilgili çalışmalara yeterince zaman ayırmalarına engel olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çağdaş eğitim denetimi öğrenme ve öğretme ortamını bir bütün olarak ele alır. Çağdaş denetmenden beklenen davranış, belli yöntem ve tekniklerin öğretmenlere empoze edilmesi değil, öğretmenlerin mesleksi yönden daha yeterli olmaları, kendilerine özgü

yöntem ve teknikleri kendilerinin bulmaları için gerekli kaynakların sağlanması, görüş açılarının genişletilmesidir (Aydın,1993:16).

Denetmenler, eğitim sürecinde rol oynayan program, öğretmen, veli çevre..vb öğelerin denetimin programının ayrılmaz parçası olduğunu unutmamalı ve denetim etkinliklerini bu özellikleri dikkate alarak düzenlemelidirler.

Tablo 15'te görülebileceği gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin, işbirliği, iletişim ve insan ilişkileri etkinlikleri içerisinde yer alan: “Öğretmenin üst kademelerle iletişimini kolaylaştırır”(O= 2.13), “Okulda grup morali yaratır”(O= 2.25), “Öğretmenin karşılaştığı sorunların çözümü yollarını , öğretmenle birlikte belirler”(O= 2.34), “Öğretmenle arasında açık bir iletişim kurar”(O= 2.42), “Öğretmenin denetmenle işbirliği yapmasını sağlayacak ortamı yaratır”(O= 2.45), “Denetimde karşılıklı yardımlaşma ve anlayış sağlar”(O= 2.55), maddeleri ile ilgili görüşleri “katılmıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. “Öğretmenin mesleki gereksinimlerini belirlemede, öğretmenle işbirliği yapmaz”(O= 2.39), “Okuldaki öğretmenler arasındaki iletişimi geliştirmez”(O= 2.42), “Denetim sonda öğretmenin değerlerini dikkate almaz”(O= 2.48), “Denetim sırasında öğretmenle işbirliği yapmaz”(O= 2.52), maddeleri ile ilgili öğretmen görüşleri ise “katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. “Denetimi etkili bir iletişim aracı olarak kullanır”(O= 2.78) Maddesi ile ilgili öğretmen görüşleri kararsızım seçeneğinde toplanmıştır. Öğretmenlerin, denetmenlerin iletişim, işbirliği ve insan ilişkileri ile ilgili becerilerini yetersiz gördükleri söylenebilir.

Çağdaş eğitim denetimde işbirliğinin önemi büyüktür. Çağdaş eğitim denetiminde biz ve bizim yaklaşımı izlenir. Biz ve bizim yaklaşımı, grup içerisinde moralin yükselmesi ve devamının sağlanması için son derece önemlidir. Denetmen, okul çalışanlarının birer insan olduklarını unutmamalı, onları değer biçilecek eşya olarak görmemelidir. Karşılıklı insan ilişkilerinin geliştirilmesiyle, anlama ve anlaşma ortamı daha kolay kurulabilir, olayların gerçek nedenlerine ulaşılabilir (Aydın, 1993:16; Başar,1998:33) .

Tablo 15'te görüldüğü gibi; “Denetim sürecini öğretmenle birlikte sürekli olarak değerlendirir”(O= 2.17) maddesi ile ilgili öğretmen görüşleri “katılmıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. Bunun dışında, “Sınıftaki doğal ortamın bozulmasına neden olur” (O= 2.46), maddesi ile ilgili öğretmen görüşleri “katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. “Denetim sırasında övgü ve eleştirilerinde objektif davranmaz”(O= 2.63), “Denetim raporlarının

sonuçlarını öğretmene zamanında bildirmez”(O= 2.95), “Denetim sonunda, görüşlerini öğretmenle paylaşmaz”(O= 2,88), maddeleri ile ilgili öğretmen görüşleri “kararsızım” seçeneğinde toplanmıştır. Yapılan denetimler sonunda hazırlanan ve onaylanıp okullara gönderilen denetim raporlarının okullara ulaştırılmasında belirli süre sınırlamasının olmaması ve öğretmenlerin denetim sonunda hemen dönüt almak istemeleri; denetim raporlarını öğretmenlere zamanında ulaştırılması konusunda öğretmen görüşlerinin “kararsız” olmasının nedeni olabilir.

Denetim katılanlarla birlikte sürekli olarak değerlendirilir. Teftiş yada kontrol sisteminin kendi payına düşeni yapabilmesi, müfettişlerin amaca yönelik, etkili hizmetlerde bulunabilmeleri ile mümkündür (Öz , 1977 2-3). Çağdaş eğitim denetimi geçmiş ve geleceği kapsamına almak durumundadır. Denetim sonunda yapılan değerlendirmeye öğretmenin de katılması sağlanmalıdır. Denetmen, örgüt amaçlarının gerçekleşme derecesini öğretmenle birlikte belirlemelidir.

Denetimde süreklilik esastır. Örgütlerin etkili ve verimli çalışmaları, onların programlı olarak belirli zamanlarda denetlemeleri ile mümkündür. Programlı ziyaretlerin yanında personelin gereksinim ve isteğine göre de teftiş ve rehberlik etkinliklerine yer verilmelidir. Başarının takdir edilmesini isteyen öğretmenler, müfettişlerden sınıflarını ziyaret etmelerini isteyebilirler. Müfettişin öğretmenin davetini geciktirmesi veya reddetmesi, öğretmenin moralini bozar, hayal kırıklığına neden olabilirler. Öğretmenlerin bu isteği yerine getirilmezse, öğretmen gereksinim duyduğu halde yardım alamaz ve bir daha müfettişlerden yardım istemez (Arabacı: 1995:25). Öğretim yöntemlerinin öğrencilerin gelişim düzeylerine göre düzenlenmesi gereğine koşut olarak, denetim yöntemlerinin de öğretmenlerin mesleki gelişmişlik düzeylerine uygun olarak düzenlenmesi gerekir (Aydın, 1993:17).

Tablo 15’te görüldüğü gibi; öğretmenin mesleki gelişmesine katkıda bulunma ve güdüleme ile ilgili ankette yer alan maddelerden; “Uygulanan öğretim yöntemlerinin uygunluğunu araştırır”(O= 2.80) maddesi ile ilgili öğretmen görüşleri, “kararsızım” seçeneğinde toplanmıştır. Denetmenlerin öğretmenin kullandığı öğretim yöntemlerinin uygunluğunu araştırmadan sadece yöntemler hakkında genel bilgi vermeleri ve uygulamaya yönelik çalışmaların yetersiz olması öğretmenlerin bu konuda karar veremeyişlerinin nedeni olmuş olabilir. “Öğretmede kendisini geliştirme isteği uyandırır” (O = 2.55), “Denetim yoluyla öğretmenin geliştirilmesini amaçlar” (O= 2.55), maddeleri ile ilgili öğretmen

görüşleri “katılmıyorum”, “Öğretmenin mesleki gereksinimlerini belirlemede, öğretmenle işbirliği yapmaz ”(O= 2.39), “Ödülü bir güdüleme aracı olarak kullanmaz” (O= 2.44), maddeleri ile ilgili öğretmen görüşleri ise “katılıyorum” seçeneğinde toplanmış olup denetmenlerin bu davranışları gerçekleştirmediklerini belirtmişlerdir.

Özendirme ve güdüleme, eğitim denetmenlerinin sık sık kullanması gereken etkinliklerdendir. Bu yolla okul birey amaçları yakınlaştırılabilir. Denetmen güdüleme yollarını bilmeli etkili olarak kullanabilmelidir. Denetmen öğretmeni denetlerken yalnızca aksayan yönleri belirtmekten özenle kaçınmalı, bu yönlerin azınlıkta kaldığını gösterebilmelidir (Başar, 1998:33-34).

Ankette yer alan “Yenilikleri yakından izleyip öğretmene zamanında duyurur”(O= 2.20), “Öğretim sürecinin gelişmesi için inceleme ve araştırma yapar”(O= 2.54), maddeleri ile ilgili öğretmen görüşleri “katılmıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. Öğretmenler denetmenlerin yenilikleri yakından izlemeleri ile ilgili görüşleri, ankette en düşük dördüncü aritmetik ortalamaya sahip olması, öğretmenlerin bu konuda denetmenlerden yardım beledikleri şeklinde yorumlanabilir. “Öğretim sürecine katkı sağlayan bilimsel inceleme ve araştırmalara gereken önemi vermez”(O= 2.80), konusunda karar veremeyişlerinin nedeni; öğretmenlerin bu konudaki bilgilerinin yetersiz olması olabileceği gibi öğretmenlerin farklı uygulamalarla karşılaşmaları da olabilir.

Çağdaş eğitim denetiminde sürekli bir araştırma gereğine inanılır. Eğitim araştırmaları ile her gün artan ölçüde olgular saptanmaktadır. Bu olgular, sürecin geliştirilmesi girişiminde denetimin hareket noktasını oluşturabilir, oluşturmalıdır (Aydın, 1993:18). Yapıcı bir teftiş sağlayabilmek için teftişte bilimsel sonuçları kullanılmalıdır. Sosyal olgu ve ekonomik gelişmelerin çok hızla olduğu bu çağda teftişin geleneksel yöntemlerle yapılması yeterli olmayacaktır. Yönetim süreçlerine paralel olarak teftişle ilgili bilimsel çalışmaların izlenmesi, başarılı sonuçlar veren yöntemlerin incelenmesi, sonucun değerlendirilmesi teftişi etkili kılacaktır (Taymaz, 1997:30-31)

İkinci Alt Boyutta yer alan denetim ilkeleri ile ilgili öğretmen görüşleri aşağıda Tablo 16'da verilmektedir.

Tablo 16
İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkeleri İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin
Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Denetim İlkeleri	N=284	
	O	SS
1.Denetimin planlanmasında öğretmenlerin görüşlerinden yararlanmaz.	2.12	1.15
4.Denetim sürecinin geliştirilmesinde denetimlerdeki değerlendirme sonuçlarından yararlanmaz.	2.98	1.02
32.Bir önceki denetim sonuçlarından yararlanmaz.	2.61	1.08

Tablo16'daki ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri ile ilgili veriler incelendiğinde; denetim ilkelerine uyma düzeyi ile ilgili ikinci alt boyutta yer alan “Denetim sürecinin geliştirilmesinde denetimdeki değerlendirme sonuçlarından yararlanmaz”(O= 2.98), “Bir önceki denetim sonuçlarından yararlanmaz”(O = 2.61), maddeleri ile ilgili öğretmen görüşlerinin “kararsız” olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin karar veremeyişlerinin nedeni, denetim uygulamalarındaki farklılıklar olabileceği gibi, öğretmenlerin bu konuda görüşlerinin yetersiz olması da olabilir. “Denetimin planlanmasında öğretmenlerin görüşlerinden yararlanmaz” maddesi ile ilgili öğretmenler görüşleri tüm anket içerisinde en düşük üçüncü aritmetik ortalamayla (O= 2.12) “katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır.

Arabacı (1994), tarafından yapılan benzer araştırmada; “denetimin planlanmasında ilgililerin görüşlerinden yararlanılır”(O= 2.69) maddesi ile ilgili öğretmenle görüşleri “bazen” seçeneğinde toplanmıştır.

4.2.İkinci Alt Problemlerle İlgili Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “İlköğretim denetmenlerinin, denetimler sırasında denetim ilkelerine uyma düzeyi ile ilgili öğretmen görüşleri, onların;

- cinsiyetlerine,
- yaşlarına,
- meslekteki kıdemlerine,
- öğretmenlik alanlarına,
- öğrenim durumlarına,
- İlköğretim kurumu dışında çalışma durumuna,

göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” biçiminde belirlenmiştir. Bu amaçla elde edilen bulgular öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre; önce birinci ardından ikinci alt boyuta göre arka arkaya verilmiştir.

İlköğretim denetmenlerinin, denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken denetim ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin olarak birinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri ile ilgili öğretmen görüşlerinin onların; cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçları, ilgili verilerle birlikte Tablo 17’ de verilmektedir.

Tablo 17

Birinci Alt Boyut Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Olarak Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlerin Görüşleri t- Testi Sonuçları

Kaynak	Cinsiyet	N	O	SS	t	Sd	Önem Denetimi
ALT 1	Kadın	170	97.72	28.77	.329	282	P = .742
	Erkek	114	96.56	29.74			P > .05
							Fark önemsiz

Tablo 17 incelendiğinde, kadın öğretmenlerin birinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri ile ilgili puanları ortalamasın (O= 97.72), erkek öğretmenlerin puan ortalamasından (O= 96.56) yüksek olduğu görülmektedir. Birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine

uyuma düzeyleri konusundaki öğretmen algılarının cinsiyetlerine göre anlamlılık gösterip göstermediğini sınamak üzere yapılan t testi analizinin .05 düzeyinde önemli sonuç vermediği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, kadın ve erkek olmalarına göre öğretmenlerin, denetmenlerin denetim sırasında uymaları gereken ilkeleri konusundaki algılarının birbirinden farklı olmadığını göstermektedir.

İlköğretim denetmenlerinin denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken denetim ilkelerine uyuma düzeylerine ilişkin olarak ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri ile ilgili öğretmen görüşlerinin onların; cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t testi sonuçları, ilgili verilerle birlikte Tablo 18'de verilmektedir.

Tablo 18
İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Olarak Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlerin Görüşleri t- Testi Sonuçları

Kaynak	Cinsiyet	N	O	SS	t	Sd	Önem Denetimi
ALT 2	Kadın	170	7.82	2.15	.227	282	P = .820
	Erkek	114	7.76	2.25			P > .05
							Fark önemsiz

Tablo 18 incelendiğinde, kadın öğretmenlerin ikinci alt boyut ile ilgili puanları ortalamasının (O= 7.82), erkek öğretmenlerin puan ortalamasının ise (O= 7.76), olduğu görülmektedir. Yapılan t testi sonucuna göre, ortalamalar arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (P>.05). Bu sonuçlar, kadın ve erkek olmalarına göre öğretmenlerin, denetmenlerin denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri konusunda benzer algılara sahip oldukları söylenebilir.

Toplumumuzda öğretmenlik mesleği her ne kadar kadın mesleği olarak görülse de denetim uygulamalarında cinsiyetçi bir yaklaşım sergilenmediği, denetmenlerin denetim etkinlikleri sırasında kadın ve erkek öğretmenlere eşit davrandıkları, kadın öğretmenler

lehine ayırım yapmadıkları ve bunun sonucunda da benzer uygulamalarla karşılaşan kadın ve erkek öğretmenlerin algılarının da benzer olmuş olabileceği söylenebilir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin, denetmenlerin, denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken denetim ilkelerine ilişkin birinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri ile ilgili öğretmen algılarının yaşlarına göre dağılımı Tablo19'da verilmektedir.

Tablo 19
Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımını Gösteren Tablo

Kaynak	Yaş	N	O	SS
ALT 1	21-30	46	104.24	33.07
	31-40	120	95.96	27.06
	41-50	101	96.24	29.96
	51-60	17	93.59	26.23

Tablo19'daki veriler incelendiğinde, birinci alt boyutta 51-60 yaş grubunda bulunan öğretmenlerin, birinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleriyle ilgili aritmetik ortalamasının (O= 93.59) en düşük; 21-30 yaş grubunda bulunan öğretmenlerin aritmetik ortalamasının (O= 104.24) ise en yüksek, olduğu diğer yaş grubunda bulunan öğretmenlerin aritmetik ortalamalarının ise birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin, ilköğretim denetmenlerinin denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyine ilişkin görüşlerinin onların yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan F testi sonuçları Tablo 20 'de verilmektedir.

Tablo 20
Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen
Görüşlerinin Öğretmenlerin Yaşlarına Göre F Testi Sonuçları

		KT	Sd	KO	F	Önem Denetimi
ALT 1	G.A.	2778.66	3	926.22	1.09	P=.352
	G.İ.	237125.6	280	846.88		P> .05
	Toplam	23994.2	283			Fark önemsiz

Tablo 20’de yer alan varyans çözümlemesi sonuçları incelendiğinde, elde edilen F değeri (1.09), denetmenlerin denetimler sırasında uymaları gereken denetim ilkelerine ilişkin öğretmen görüşlerinde yaş gruplarına göre anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (P> .05). Başka bir deyişle denetmenlerin denetim ilkelerine uyma düzeyi konusundaki öğretmen görüşleri öğretmenin yaşına göre değişmemektedir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin, denetmenlerin, denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken denetim ilkelerine ilişkin ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri ile ilgili öğretmen algılarının yaşlarına göre dağılımı Tablo 21’de verilmektedir.

Tablo 21
İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen
Görüşlerinin Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımını Gösteren Tablo

Kaynak	Yaş	N	O	SS
ALT 2	21-30	46	7.98	2.29
	31-40	120	7.76	1.89
	41-50	101	7.85	2.45
	51-60	17	7.29	2.37

Tablo21’de görüldüğü gibi, 21- 30 yaş grubu öğretmenlerin denetmenlerin denetimler sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeylerine

ilişkin puanları ortalamaları ($O= 7.98$) diğer gruplara göre daha yüksek bulunurken; 51- 60 yaş grubu öğretmenlerin puanları ortalamalarının ($O= 7.29$) diğer gruplara göre daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin, ilköğretim denetmenlerinin, denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken ikinci boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin algıların öğretmenlerin yaşlarına göre F testi sonuçları tablo 22'de verilmektedir.

Tablo 22

İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Yaşlarına Göre F Testi Sonuçları

		KT	sd	KO	F	Önem Denetimi
ALT 2	G.A.	6.29	3	2.10	.435	P= .728
	G.İ.	1349.27	280	4.82		P> .05
	Toplam	1355.56	283			Fark önemsiz

Tablo 22 'de yer alan varyans çözümlemesi sonuçları incelendiğinde, elde edilen F değeri (.435), denetmenlerin denetimler sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine ilişkin öğretmen görüşlerinde yaş gruplarına göre anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($P> .05$).

İlköğretim okulunda görevli öğretmenlerin, denetmenlerin, denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine ilişkin algılarının öğretmenlikteki kıdemlerine göre dağılımları Tablo 23 'te verilmektedir.

Tablo 23
Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımını Gösteren Tablo

Kaynak	Kıdem	N	O	SS
ALT 1	(1-5 yıl)	35	103.54	32.52
	(6-10 yıl)	85	97.88	28.13
	(11-15 yıl)	38	95.68	28.40
	(16- 20 yıl)	35	94.97	31.29
	(21 yıl üzeri)	91	95.79	28.37

Tablo23'deki veriler incelendiğinde, 1-5 yıl kıdeme sahip grubun en yüksek aritmetik ortalamaya (103.54) sahip olduğu, 16-20 yıl kıdeme sahip grubun ise en düşük aritmetik ortalamaya (O= 94.97) sahip olduğu görülmektedir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin ilköğretim denetmenlerin denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyine ilişkin görüşlerinin onların kıdemlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan F testi sonuçları Tablo 24 'te verilmektedir.

Tablo 24
Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre F Testi Sonuçları

		KT	Sd	KO	F	Önem Denetimi
ALT 1	G.A.	1888.51	4	472.13	.553	P=.697
	G.İ.	238015.7	279	853.10		P> .05
	Toplam	239904.2	283			Fark önemsiz

Tablo 20'de görüldüğü gibi, elde edilen F değeri (.553), denetmenlerin denetimler sırasında uymaları gereken birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında mesleki kıdeme göre anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir (P>

.05). Başka bir deyişle, öğretmenlik deneyimi, birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyi konusunda belirleyici etken değildir.

İlköğretim okulunda görevli öğretmenlerin, denetmenlerin denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine ilişkin algılarının öğretmenlikteki kıdemlerine göre dağılımları Tablo 25'te verilmektedir.

Tablo 25
İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımını Gösteren Tablo

Kaynak	Kıdem	N	O	SS
ALT 2	(1-5 yıl)	35	8.23	2.17
	(6-10 yıl)	85	7.76	2.02
	(11-15 yıl)	38	7.29	1.69
	(16- 20 yıl)	35	8.11	2.21
	(21 yıl üzeri)	91	7.76	2.50

Tablo 25 'deki veriler incelendiğinde, denetmenlerin denetimler sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler tarafından (O= 8.23) diğer gruplara göre daha yüksek bulunmaktadır.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin ilköğretim denetmenlerinin, denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyine ilişkin görüşlerinin onların kıdemlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan F testi sonuçları Tablo 26'da verilmektedir.

Tablo 26
İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre F Testi Sonuçları

		K T	Sd	KO	F	Önem Denetimi
ALT 2	G.A.	20.05	4	5.01	1.05	P= .383
	G.İ.	1335.51	279	4.79		P> .05
	Toplam	1355.56	283			Fark önemsiz

Tablo 26'da görüldüğü gibi, elde edilen F değeri (1.05), denetmenlerin denetimler sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında mesleki kıdeme göre anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($P > .05$). Başka bir deyişle, öğretmenlik deneyimi, birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyuma düzeyi konusunda belirleyici etken değildir.

İlköğretim okulunda çalışan öğretmenlerin kıdem değişkenine göre, mesleğin başında, ortasında ve sonunda bulunan öğretmenler arasında görüş ayrımının olmaması, denetmenlerin öğretmenleri denetlerken tüm öğretmenlere eşit davrandığı şeklinde yorumlanabilir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin ilköğretim denetmenlerin yaptıkları denetimler sırasında uymaları gereken birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyuma düzeyine ilişkin görüşlerinin onların öğretmenlik alanlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t Testi sonuçları ilgili verilerle birlikte Tablo 27' de verilmektedir.

Tablo 27
Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Olarak
Öğretmenlik Alanlarına Göre Öğretmenlerin Görüşleri t- Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	O	SS	T	Sd	Önem Denetimi
ALT 1	Sınıf Öğ.	184	93.08	26.39	-3.15	282	P=. 001
	Branş Öğ	100	104.95	32.31			P< .05
							Fark önemli

Tablo 27'deki veriler incelendiğinde, denetmenlerin birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyleri konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşleri ortalamasının 93.08, branş öğretmenlerinin görüşleri ortalamasının 104.95 olduğu görülmektedir. Yapılan t-Testi sonucuna göre, ortalamalar arasında fark anlamlı bulunmuştur ($t: -3.15$, $P < .05$). Bu sonuca göre, birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyi konusunda öğretmen görüşleri öğretmenlik alanına göre farklılık göstermektedir. Branş öğretmenleri denetmenlerin denetim ilkelerine uyma konusunda sınıf öğretmenlerine göre daha olumlu düşünmektedirler.

Sınıf ve branş öğretmenleri arasındaki bu farklılık; ilköğretime geçişle birlikte daha önceleri farklı zamanlarda farklı denetmenler tarafından denetlenen sınıf ve branş öğretmenlerinin denetlenmeye tepkilerinin farklı olmasından kaynaklanmış olabilir. Sınıf öğretmenlerinin ilköğretime geçilmeden önce de her yıl denetim görmeleri, denetlenmeye tepki oluşturmalarına neden olmuş olabilir. Daha önceleri ilkokul dışındaki bir eğitim kurumunda çalışan branş öğretmenlerinin çalıştıkları eğitim kurumunda her yıl denetim görmemeleri, denetlenme ve denetmenlere karşı daha olumlu tepki geliştirmesine neden olmuş olabilir. Bu farklıklar da sınıf ve branş öğretmenleri arasındaki farklılığın nedeni olmuş olabilir.

İlköğretim okulunda çalışan sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerinden farklı olarak her yıl denetim görmeleri, ilköğretime geçişle birlikte bu işleyişte bir farklılaşmanın

olmaması, ilköğretime geçişle branş öğretmenleri ile aynı örgüt içerisinde çalışmaya başlamaları, daha farklı şekilde denetlendiklerini düşünmeleri sınıf öğretmenlerinin daha olumsuz düşünmelerine neden olmuş olabilir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin ilköğretim denetmenlerinin denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyine ilişkin görüşlerinin onların öğretmenlik alanlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t Testi sonuçları ilgili verilerle birlikte Tablo 28’de verilmektedir.

Tablo 28

İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Olarak Öğretmenlik Alanlarına Göre Öğretmenlerin Görüşleri t- Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	O	SS	t	Sd	Önem Denetimi
ALT 2	Sınıf Öğ.	184	7.57	2.08	-2.41	282	P=.017
	Branş Öğ.	100	8.22	2.33			P< .05 Fark önemli

Tablo 28’deki veriler incelendiğinde, denetmenlerin ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyleri konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşleri ortalamasının 7.57, branş öğretmenlerinin görüşleri ortalamasının 8.22 olduğu görülmektedir. Yapılan t-Testi sonucuna göre, ortalamalar arasında fark anlamlı bulunmuştur (t:-2.41, P< .05). Bu sonuca göre, ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyi konusunda branş öğretmenleri sınıf öğretmenlerine göre daha olumlu düşünmektedirler.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin, denetmenlerin yaptıkları denetimler sırasında uymaları gereken birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine ilişkin algılarının öğretmenlerin en son mezun oldukları okullara göre dağılımları Tablo 29’da verilmektedir.

Tablo 29
Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen
Görüşlerinin Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımını
Gösteren Tablo

Kaynak	Mezun Olunan Okul	N	O	SS
ALT 1	Eğitim Yüksek Okulu	84	93.87	29.28
	Eğitim Fakültesi	89	101.49	30.03
	Fen Edebiyat ve Diğer Fakülteler	90	96.72	29.22
	Diğer	21	95.14	23.15

Tablo 29’da görüldüğü gibi eğitim fakültesi çıkışlı öğretmenlerin, denetmenlerin denetim sırasında uymaları gereken birinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri konusunda görüşlerinin diğer gruplardaki öğretmenlerin görüşleri ortalamalarından (O= 101.49) daha yüksek olduğu, eğitim yüksek okulundan mezun olan öğretmenlerin ortalamasının (O=93.87) ise en düşük olduğu görülmektedir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin ilköğretim denetmenlerinin denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyuma düzeyine ilişkin görüşlerinin onları en son mezun oldukları okullara göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan F testi sonuçları Tablo 30’da verilmektedir.

Tablo 30
Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen
Görüşlerinin Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okullara Göre F Testi Sonuçları

		K T	sd	KO	F	Önem Denetimi
ALT 1	G.A.	2681.8	3	893.93	1.06	P=.369
	G.İ.	237222.4	280	847.22		P> .05
	Toplam	239904.2	283			Fark önemsiz

Tablo 30’da görüldüğü gibi, elde edilen F değeri (1.06), birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında, en son mezun olunan okula göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($P > .05$). Diğer bir deyişle öğretmenin mezun olduğu okul, bu alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyulma düzeyinin belirlemede belirleyici bir etken değildir. İlköğretim denetmenlerince yapılan denetimler sırasında uymaları gereken denetim ilkeleri konusunda öğretmenlerin görüşleri öğrenim durumu değişkeni açısından belirleyici etken olmadığı anlaşılmaktadır. Öğretmenler değişik öğrenim kurumlarından mezun olmalarına karşın aynı yada benzer görüşü paylaşmaktadır.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin, denetmenlerin, denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken denetim ilkelerine ilişkin ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri ile ilgili öğretmen algılarının öğretmenlerin en son mezun oldukları okullara göre dağılımları Tablo 31’de verilmektedir.

Tablo 31
İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımını Gösteren Tablo

Kaynak	Mezun Olunan Okul	N	O	SS
ALT 2	Eğitim Yüksek Okulu	84	7.73	2.22
	Eğitim Fakültesi	89	7.71	2.00
	Fen Edebiyat ve Diğer Fakülteler	90	8.6	2.19
	Diğer	21	7.38	2.82

Tablo 31’deki veriler incelendiğinde, fen edebiyat ve diğer fakülte çıkışlı öğretmenlerin, denetmenlerin yaptıkları denetimler sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri konusunda görüşlerinin ortalamasının ($O = 8.6$) diğer gruptaki öğretmenlerin görüşleri ortalamalarından daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin ilköğretim denetmenlerinin, denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyine

ilişkin görüşlerinin onların en son mezun oldukları okullara göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan F testi sonuçları Tablo 32’de verilmektedir.

Tablo 32

İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Okullara Göre F Testi Sonuçları

		K T	Sd	KO	F	Önem Denetimi
ALT 2	G.A.	10.78	3	3.59	.748	P=.524
	G.İ.	1344.78	280	4.80		P> .05
	Toplam	1355.56	283			Fark önemsiz

Tablo 32’de görüldüğü gibi, elde edilen F değeri (.748), ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyuma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında, en son mezun oldukları okullara göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($P > .05$). Diğer bir deyişle öğretmenin öğrenim durumu değişkeni, bu alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyulma düzeyini belirlemede belirleyici bir etken değildir.

İlköğretim okulu öğretmenlerin, denetmenlerin denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine ilişkin algılarının öğretmenlerin ilköğretim kurumu dışında çalıştıkları eğitim kurumlarına göre dağılımları Tablo 33’te verilmektedir.

Tablo 33
Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen
Görüşlerinin Öğretmenlerin İlköğretim Kurumu Dışında Çalıştıkları Eğitim
Kurumuna Göre Dağılımını Gösteren Tablo

Kaynak	İlköğretim			
	Dışında Çalışılan Eğitim Kurumu	N	O	SS
ALT 1	İlkokul	113	94.02	26.59
	Bağımsız Ortaokul	12	93.58	24.21
	Lise ve Dengi Okullar	59	101.42	31.57
	Diğer	35	103.86	35.53
	İlköğretim	64	96.83	27.63

Tablo 33'teki veriler incelendiğinde, daha önceden ilkokulda çalışan 113 öğretmen, araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu oluşturmaktadır. 64 öğretmenin ise sadece resmi ilköğretim okulunda çalıştığı anlaşılmaktadır. Bağımsız ortaokulda çalışan öğretmenlerin ortalaması diğer gruplara göre en düşüktür (O= 93.58).

İlköğretim okulu öğretmenlerinin ilköğretim denetmenlerin denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyine ilişkin görüşlerinin onların; ilköğretim kurumu dışında çalıştıkları eğitim kurumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan F testi sonuçları Tablo 34'te verilmektedir.

Tablo 34
Birinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen
Görüşlerinin Öğretmenlerin İlköğretim Kurumu Dışında Çalıştıkları Eğitim
Kurumuna Göre F Testi Sonuçları

		K T	Sd	KO	F	Önem Denetimi
ALT 1	G.A.	3902.99	4	975.75	1.16	P=.330
	G.İ.	234454.7	278	843.36		P> .05
	Toplam	238357.7	282			Fark önemsiz

Tablo 34’te görüldüğü gibi, elde edilen F değeri (1.16), birinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında, daha önce çalışılan eğitim kurumu bakımından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($P > .05$). İlköğretim denetmenlerince yapılan denetimler sırasında uymaları gereken denetim ilkeleri konusunda öğretmenlerin görüşleri ilköğretim okulu dışında çalıştıkları eğitim kurumu değişkeni açısından belirleyici etken olmadığı anlaşılmaktadır.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin, denetmenlerin denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine ilişkin algılarının öğretmenlerin ilköğretim kurumu dışında çalıştıkları eğitim kurumlarına göre dağılımları Tablo 35’te verilmektedir

Tablo 35
İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin İlköğretim Kurumu Dışında Çalıştıkları Eğitim Kurumuna Göre Dağılımını Gösteren Tablo

Kaynak	İlköğretim			
	Dışında Çalışılan Eğitim Kurumu	N	O	SS
ALT 2	İlkokul	113	7.56	2.21
	Bağımsız Ortaokul	12	9.08	1.83
	Lise ve Dengi Okullar	59	7.93	1.94
	Diğer	35	7.89	2.59
	İlköğretim	64	7.89	2.09

Tablo 35’teki veriler incelendiğinde, ilköğretim okulunda çalışmaya başlamadan önce bağımsız ortaokulda çalışan 12 öğretmenin, en yüksek aritmetik ortalamaya ($O= 9.08$), ilkokulda çalışan 113 öğretmenin, en düşük aritmetik ortalamaya ($O= 7.56$) sahip olduğu görülmektedir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin ilköğretim denetmenlerin denetim etkinlikleri sırasında uymaları gereken ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyine ilişkin görüşlerinin onların; ilköğretim kurumu dışında çalıştıkları eğitim kurumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan F testi sonuçları Tablo 36'da verilmektedir.

Tablo 36

İkinci Alt Boyutta Yer Alan Denetim İlkelerine Uyma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Öğretmenlerin İlköğretim Kurumu Dışında Çalıştıkları Eğitim Kurumuna Göre F Testi Sonuçları

		KT	Sd	KO	F	Önem Denetimi
ALT 2	G.A.	28.15	4	7.04	1.5	P= .202
	G.İ.	1304.30	278	4.69		P> .05
	Toplam	1332.45	282			Fark önemsiz

Tablo 36'da görüldüğü gibi, elde edilen F değeri (1.5), ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkelerine uyma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri arasında, daha önce çalışılan eğitim kurumu bakımından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir (P> .05). Diğer bir deyişle öğretmenlerin ilköğretim kurumunda göreve başlamadan önce farklı eğitim kurumlarının da çalışmış olmalarına karşın; aynı görüşü paylaştıkları anlaşılmaktadır.

Sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçişle birlikte ilköğretim okullarında yeniden oluşturulan örgüt iklimi ve kültürünün, daha önceden farklı eğitim kurumlarından çalışmış öğretmenlerin denetim ile ilgili düşünce ve değerlendirmelerinde benzerliğin oluşmasına neden olmuş olabilir. Yeniden oluşturulan örgüt kültürü içerisinde öğretmenlerin, benzer düşünceleri ve benzer değerlendirmeler yapmalarının doğal karşılanabileceği söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen genel sonuçlar ile araştırma bulgularına dayalı olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1.Sonuçlar

Bu araştırmada ilköğretim okullarının denetimi sırasında denetmenlerin uymaları gereken denetim ilkelerine ne oranda uydukları belirlenmeye çalışılmıştır.

1. Öğretmenler birinci alt boyutta yer alan “Denetim etkinliklerinde öğretmeni karara katmaz” maddesinin en düşük aritmetik ortalamayla (O= 2.02) denetmenler tarafından yerine getirilmediği görüşündedirler. Öğretmenler denetim sırasında denetmenler tarafından karara katılmadıklarını düşünmektedirler.

2. Öğretmenler, planlama ve değerlendirme etkinlikleri içerisinde yer alan; “Öğretmenin karşılaştığı sorunların çözümü için öğretmenle birlikte plan yapar”(O= 2.11), “Denetimin planlanmasında öğretmenlerin görüşlerinden yararlanmaz”(O=2.12), “Öğretmenin üst kademelerle iletişimini kolaylaştırır”(O= 2.13), “Denetim sürecini öğretmenle sürekli olarak değerlendirir”(O= 2.17), maddelerinin de en düşük aritmetik ortalamalarla denetmenler tarafından gerçekleştirilmediği görüşündedir.

3. Öğretmenler, denetmenlerin okulda grup morali yaratılmasına katkıda bulunmadıklarını düşünmektedirler. Bu etkinliği ölçmeye yönelik anket maddesi (“Okulda grup morali yaratır”) ile ilgili öğretmen görüşleri, “katılmıyorum” (O= 2.25) seçeneğinde toplanmıştır.

4. Öğretmenler, denetmenlerin denetimler sırasında demokratik davranmadıklarını düşünmektedirler. “Denetim sonunda öğretmenin görüşlerini açıklamasını sağlayacak ortamı hazırlar”(O= 2.33), “Denetimde demokratik ortam yaratır”(O=2.59), maddeleri ile ilgili öğretmen görüşleri “katılmıyorum” seçeneğinde toplanmıştır.

5. “Denetim sırasında öğretim sürecinin içinde bulunduğu ortam ve koşulları dikkate almaz”(O= 2.59) maddesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin “katılıyorum” seçeneğinde toplanması bu ilkenin yeterince yerine getirilmediğini göstermektedir.

6. Öğretmenler denetmenlerin; insan ilişkileri, işbirliği ve iletişim becerilerini yeterli bulmamışlardır. Öğretmenlerin, “Okuldaki öğretmenler arasındaki iletişimi geliştirmez (O=2.42), “denetim sırasında öğretmenle işbirliği yapmaz”(O=2.52), maddeler ile ilgili görüşleri “katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır. “öğretmenin üst kademelerle iletişimini kolaylaştırır” (O= 2.13), “öğretmenle arasında açık bir iletişim kurar”(O=2.42), “öğretmenin denetmenle işbirliği yapmasını sağlayacak ortamı yaratır”(O= 2.45), maddeleri ile ilgili görüşleri ise “katılmıyorum” seçeneğinde toplanmıştır.

7. Öğretmenler, “Denetim sürecinin geliştirilmesinde denetimdeki değerlendirme sonuçlarından yararlanır”(O=2.98), “Denetimi eğitim hedeflerinin gerçekleşmesinde bir araç olarak kullanır”(O=2.96), “Denetim raporlarının sonuçlarını öğretmene zamanında duyurmaz”(O=2.95), “Denetim etkinliklerini amaca uygun planlar”(O=2.91), “Denetimi eğitim hedeflerinin gerçekleşme düzeyini belirleme amacıyla yapar”(O=2.90), etkinliklerinin gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda en üst düzeyde kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

8. Öğretmenler, denetim katılanlarla birlikte sürekli değerlendirilir ilkesine uyulmadığını belirtmişlerdir. Bu ilke ile ilgili “Denetim sürecini öğretmenler birlikte sürekli değerlendirir”(O=2.17), maddesi ile ilgili öğretmen görüşleri “katılmıyorum seçeneğinde toplanmıştır.

9. Öğretmenler, denetim yoluyla öğretmenin geliştirilmesinin amaçlanmadığını ve mesleki gereksinimlerinin belirlenmesinde denetmenle işbirliği yapmadıklarını düşünmektedirler. “Denetim yoluyla öğretmenin geliştirilmesini amaçlar”(O=2.55), maddesi ile öğretmen görüşleri “katılmıyorum”, “Öğretmenin mesleki gereksinimlerini belirlemede, öğretmenle işbirliği yapmaz”(O= 2.39), maddesi ile ilgili öğretmen görüşleri ise “katılıyorum” seçeneğinde toplanmıştır.

10. Öğretmenler, denetmenlerin yenilikleri yakından izleyip öğretmene zamanında duyurma ve öğretim sürecinin gelişmesi için gerekli olan inceleme ve araştırma yapma etkinliklerini yerine getirmediklerini düşünmektedirler. Öğretmenlerin “Yenilikleri yakından

izleyip öğretmene zamanında duyurur”(O=2.17), “Öğretim sürecinin gelişmesi için inceleme ve araştırma yapar (O=2.54) maddeleri ile ilgili görüşleri “katılmıyorum” seçeneğinde toplanmıştır.

11. Denetmenlerin denetim sırasında uymaları gereken birinci ve ikinci alt boyutta yer alan denetim ilkeleri konusunda öğretmen görüşleri onların kişisel özelliklerinden branşlarına göre anlamlı farklılık göstermiş olup; branş öğretmenleri sınıf öğretmenlerine göre ilkelere uyma düzeyi konusunda daha olumlu düşünmektedirler. Yaş, kıdem, en son mezun olunan okul ve ilköğretim kurumu dışında çalışılan eğitim kurumu değişkenlerine göre ise gruplar arasında önemli farklılık bulunmamaktadır. Bu özellikler açısından gruplar benzer görüşler içerisindedir.

İlköğretim okullarında denetim ilkelerine uyma düzeyi ile ilgili değişik zamanlarda farklı illerde benzer araştırmalar yapılmıştır. Son yıllarda okullarda ve denetim sisteminde değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler çerçevesinde ilköğretim denetmenliği görevine seçilme koşulları değiştirilmiştir. Ayrıca denetmenlerin hizmet içi eğitimlerine büyük önem verilmiş ve hizmet içi eğitime alınmışlardır. Tüm bu değişikliklerin eğitim sisteminde uygulamalara yansıyor yansımadığının, sistemi geliştirip geliştirmede değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla eğitim kalitesi ve olanaklarının Türkiye ortalamasının üzerinde olan İzmir ilinde yürütülen bu araştırmada elde edilen sonuçların, diğer illerde farklı zamanlarda yapılan araştırma sonuçlarından farklılık göstermemesi ve denetim ilkeleri ile ilgili öğretmen görüşlerin genelde olumsuz olması dikkat çekici noktalar olarak değerlendirilebilir.

5.2.Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak yapılabilecek öneriler uygulamalara ve gelecekteki araştırmacılara yönelik olarak iki grupta verilebilir.

5.2.1.Uygulayıcıya Öneriler

1. Denetimler sırasında denetim ilkelerine uyulması ders denetimi ve kurum denetimin amaçlarının gerçekleşmesine hizmet etmektedir. Denetimin amaçları ve ilkeleri konusunda her kademedeki eğitim çalışanı aydınlatılmalıdır.

2. Denetim etkinliklerin her aşamasında öğretmenler karara katılmalıdır.

3. Denetmenler, denetim sırasında okulun bulunduğu çevrenin şartlarını dikkate alıp izlemeli ve ilişkilerin geliştirilmesi için gerekli önlemleri almalıdır.

4. Denetim sırasında öğretmenin ders dışı çalışmaları izlenip değerlendirilmeli ve yeni çalışmalar için rehberlik yapılmalıdır.

5. Denetim sürecini öğretmenle birlikte sürekli olarak değerlendirmelidir.

6. Denetmenler, öğretmenle işbirliği yapacakları ortamı hazırlamalı ve öğretmenlerle işbirliği yapmalıdırlar.

7. Denetmenler, öğretmenin üst kademelerle iletişimini kolaylaştırmalıdır.

8. Denetmenler, okuldaki öğretmenler arasında iletişimi geliştirecek etkinlikler düzenlemelidirler.

9. Denetim etkinliklerinin planlanmasında öğretmenin görüşlerinden de yararlanılmalıdır.

10. Denetmenler, öğretmenin sorunlarının çözümünde öğretmenle işbirliği yapıp çözüm yollarını öğretmenle birlikte planlamalıdırlar.

11. Personelin nesnel değerlendirilmesine olanak verecek çevre şartlarına uygun ölçekler geliştirilip, kullanılmalıdır.

12. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim gereksinimleri nesnel olarak belirlenmeli, gerekli önlemler zamanında alınmalıdır.

13. Denetim sisteminde yapılacak değişikliklerle personelin gereksinim duyduğu zamanda rehberlik yapılmasına olanak sağlanmalıdır.

14. Denetimler sonucunda öğretmenleri başarılı olmaya güdülemek amacıyla ödül sistemi daha fazla kullanılmalıdır.

15. Denetmenler okulda grup morali yaratacak etkinlikler düzenlenmelidir.

16. Denetmenlere, yenilik gelişmeleri yakından izleyebilmesi ve gerekli araştırmaları yapabilmesi için gerekli olanaklar sağlanmalı ve elde edilen bilgiler ve araştırma sonuçları en kısa sürede öğretmenlerle paylaşılmalıdır.

5.2.2.Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Denetim ilkelerine uyulma düzeyi ile ilgili yapılan araştırmalarda denetim ilkelerine uyulma düzeyinin belirlenmesinden başka; denetim ilkeleri konusunda öğretmen beklentilerinin neler olduğu üzerinde çalışılmalıdır.

2. Denetim sistemi içerisinde yer alan denetmenlerin, farklı kaynaklardan sağlanması denetmenlerin hizmetiçi eğitim faaliyetlerine önemini daha da arttırmıştır. Denetmenlerin son yıllarda katıldıkları hizmet içi eğitim faaliyetlerinin; çağdaş denetim uygulamalarına etkilerinin araştırılmasına gereksinim vardır.

KA YNAKÇA

- ACAR, Pembe Nalan (2002). “İlköğretim Müfettişlerinin Öğretimsel Liderlik Davranışları”, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- AÇIKALIN, Aytaç (1980). “Orta Dereceli Okul Öğretmenlerinin Atama Yerdeğiştirme İlkeleri ve Amaçları”, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- AKBAŞ, Semra Dünder (2002). “İlköğretim Denetmenlerinin Öğretmenlere Yaptıkları Rehberlik ve İşbaşında Yetiştirme Etkinlikleri”, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- AKIŞ, Metin (1999). “İlkokul Öğretmenlerinin Çağdaş Denetmen Rollerine İlişkin Algı ve Beklentileri”, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- AKYÜZ, Yahya (1985). **Türk Eğitim Tarihi**, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- ALTINTAŞ, Songül (1998). “Cumhuriyetin 75. Yılında İlköğretim”. **Cumhuriyetin 75. Yılında İlköğretim Sempozyumu**. 27-28 Kasım. Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Merkezi Yayını.
- ARABACI, İmam Bakır (1995). “İlköğretim Müfettişlerinin Denetim İlkelerine Uyuma Konusundaki Yeterlilikleri: Malatya İli Örneği ”, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- AYDIN, Mustafa (1993). **Çağdaş Eğitim Denetimi**, Ankara: Pegem Yayınları, 3. Baskı.
- _____ (1998). **Eğitim Yönetimi**, Ankara: Katipoğlu Yayınevi.
- BAŞARAN, İbrahim Ethem (1987). **Eğitime Giriş**, Ankara: Sevinç Matbaası.
- BAŞAR, Hüseyin (1998). **Eğitim Denetçisi**, Ankara: Önder Matbaacılık, 4. Baskı.
- BURSALIOĞLU, Ziya (1987). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları Yayın No:154.

- BOLAYIR, Fethi (1994). **Milli Eğitim İle İlgili Mevzuat: Tüzükler, Yönetmelikler, Yönergeler, Genelgeler, 1.2. Cilt**, Ankara: Bolayır Yayınları.
- CRAMER, J.F.; BROWNE, G.S.(1982), Çağdaş Eğitim: Milli Eğitim Sistemleri Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme, Çev. A. Ferhan OĞUZKAN, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- CENGİZ, Cevdet (1992). **Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin Yetiştirilmesi ve Teftişin Geliştirilmesi**, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- ÇAKICI, Latif (1985). Eğitim Yönetiminde Denetleme ve Değerlendirme Sempozyumu, Ankara 25- 26 Nisan.1985.s.10
- FİDAN, Nurettin; ERDEN, Münire (Tarihsiz). **Eğitim Bilimine Giriş**, Başkent Yayınevi.
- GÖKÇE, Feyyat (1994).”Bağımsız Ortaokullar İle İlköğretim Okulları II. Kademesinde Denetim Amaçlarının Gerçekleşmesi ve Denetim İlkelerine Uyulması Konusunda Denetçi ve Öğretmen Görüşleri: Ankara İli Örneği,” Ankara : Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- İLBARS, Çelebi (2003). “Teftiş Siteminde Çarpık Yapılanma”, **Eğitim ve Denetim**, Sayı:10 Ankara: Minpa Matbaacılık. [7-8]
- KAYA, Yahya Kemal (1981).**İnsan Yetiştirme Düzenimiz: Politika, Eğitim, Kalkınma**. Ankara: Erk Basımevi, 3.Baskı.
- KARASAR, Niyazi (1999). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti., 9.Baskı.
- KAVAK, Yüksel (1997). **Dünyada ve Türkiye’de İlköğretim**. Ankara Pegem Yayınları.
- KÖKLÜ, Muharrem (1996). “ Etkili Denetim”, **Eğitim Yönetimi**, Yıl:2, Sayı:2, **Bahar**, Ankara:Pegem Özel Eğitim Hizmetleri Tic. Ltd. Şti.
- MEB. (1999). **İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği**, 23785 Sayılı Resmi Gazete.
- MEB. (2001). **İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Teftiş Yönergesi**, 2521 Sayılı Tebliğler Dergisi.

- ÖZ, M. Fevzi (1977). “Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü” Ankara Hacettepe Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora tezi.
- ÖZSOY, Seçkin (1996). “Zorunlu Eğitime Nasıl Yaklaşmalı”, **Eğitim ve Yaşam**, Sayı: 4 Güz Ankara: Aydan Matbaası. [51-58]
- ÖZYÜREK, Leyla (1981). **Öğretmenlere Yönelik Hizmet- İçi Eğitim Programlarının Etkinliği** (Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 105.Yayım).
- SENEMOĞLU, Nuray (2001). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya**, Ankara: Başak Matbaası.
- TAYMAZ, A. Haydar (1997). **Eğitim Sisteminde Teftiş: Kavram, İlkeler, Yöntemler**, Ankara: Takav Matbaası, 4. Baskı.
- ÜNAL, Işıl (1998).”Eğitimde Verimlilik” **İlköğretim Müfettişleri Semineri Ders Notları**. Ankara: Ankara Üniversitesi Araştırma Merkezi.
- YALÇINKAYA, Mustafa (1992). **Orta Öğretimde Ders Denetimi**, Ankara: Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- YAVUZ, Yaşar (1995). “Öğretmenlerin Denetim Etkinliklerini Klinik Denetim Açısından Değerlendirilmeleri”, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08. 4.MEM.4.35.00.11-600.1-
KONU : Anket Çalışması

8580

EK-1
31 MART 2003

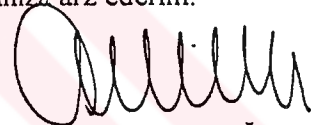
VALİLİK MAKAMINA
İZMİR

İLGİ : Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün
19.03.2003 tarih ve 656 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Meral MACİT'in "İlköğretim Denetmenlerinin Denetim Sırasında Denetim İlkelerine Uyuma Düzeyleri" konulu tez çalışması kapsamındaki anket uygulamasını İlimize bağlı ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlere uygulayabilmesi için izin verilmesinin talep edildiği Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün ilgi yazısında belirtilmektedir.

Bu çalışmanın, İlimiz ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak, okul müdürlüğünün sorumluluğunda, eğitim öğretimi aksatmamak kaydıyla yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde Olurlarınıza arz ederim.

Eraslan ÇAYIROĞLU
Millî Eğitim Müdür a.
Şube Müdürü

OLUR

MART/2003

E.Selçuk/BOTSALI
Vali a.
Vali Yardımcısı

BÖLÜM I

Genel Açıklamalar

DENETİM İLKELERİ ÖLÇEĞİ

Değerli Meslektaşım,

Bu ölçek, ilköğretim okullarında yapılan denetimlerde, denetim ilkelerine ne derece uyulduğunu belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. İlköğretim okullarındaki denetimler sırasında uyulması beklenen ilkeler 41 madde halinde belirlenmiştir. Burada belirteceğiniz görüşler yalnızca araştırma amacıyla kullanılacak ve tüm grubun yanıtları dikkate alınarak değerlendirilecektir. Bu araştırmanın geçerliliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz özel bir önem taşımaktadır. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve her biri için tek bir yanıt veriniz.

Maddeleri yanıtlarken sizden şöyle bir yol izlemeniz istenmektedir:

1. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyunuz.
2. Okuduğunuz maddenin sizin düşüncelerinize ne kadar uygun olduğunu yada olmadığını kararlaştırınız.
3. Yanıtlarınızı şu seçeneklerden birini işaretleyerek belirtiniz.

TK : Tamamen Katılıyorum

K : Katılıyorum

KS : Kararsızım

KT : Katılmıyorum

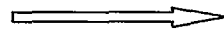
HÇ : Hiç Katılmıyorum

Bilimsel bir çalışmaya yaptığınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Meral MACİT

Dokuz Eylül Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yöneticiliği ve Denetimi Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Lütfen sayfayı çeviriniz

BÖLÜM II
KİMLİK BİLGİLERİ İLE İLGİLİ SORULAR

1- Cinsiyetiniz

- Kadın
 Erkek

2- Yaşınız

- 21- 30 arası
 31- 40 arası
 41- 50 arası
 51- 60 arası

3- Kıdeminiz

- 1- 5 Yıl
 6- 10 Yıl
 11-15 Yıl
 16-20 Yıl
 21Yıl Ve Daha Fazlası

4- Alanınız

- Sınıf Öğretmeni
 Branş Öğretmeni

5- En Son Mezun Olduğunuz Okul

- Eğitim Yüksek Okulu
 Eğitim Fakültesi
 Fen Edebiyat ve Diğer Fakülteler
 Diğer

6- İlköğretim Kurumu Dışında Çalıştığınız Eğitim Kurumu

- İlkokul
 Bağımsız Ortaokul
 Lise ve Dengi Okullar
 Diğer
 İlköğretim

Lütfen Sayfayı Çeviriniz

BÖLÜM III

Denetmenler (Müfettişler), denetim sırasında aşağıda verilen davranışları ne oranda gerçekleştirmektedirler?	Tamamen Katılıyorrum	Katılıyorrum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Denetmen ;					
1. öğretmende kendisini geliştirme isteği uyandırır.	TK	K	KS	KT	HK
2. denetim etkinliklerinde öğretmeni karara katmaz.	TK	K	KS	KT	HK
3. denetim etkinliklerini amaca uygun planlar.	TK	K	KS	KT	HK
4. denetimin planlanmasında öğretmenlerin görüşlerinden yararlanmaz.	TK	K	KS	KT	HK
5. öğretmenin ders dışı etkinliklerini (gezi, tören , toplantı ..vb) incelemez.	TK	K	KS	KT	HK
6. denetim uygulamalarında öğretim sürecinde rol oynayan tüm öğeleri (öğretmen, öğretim programları, veli, çevre..vb)dikkate almaz.	TK	K	KS	KT	HK
7. denetim sonunda, görüşlerini öğretmenle paylaşmaz.	TK	K	KS	KT	HK
8. denetimi, öğretim sürecini geliştirmek amacıyla yapar.	TK	K	KS	KT	HK
9. denetim sırasında, öğretim sürecinin içinde bulunduğu ortam ve koşulları dikkate almaz.	TK	K	KS	KT	HK
10. denetim sırasında, öğretmenle işbirliği yapmaz.	TK	K	KS	KT	HK
11. okulda grup morali yaratır.	TK	K	KS	KT	HK
12. okuldaki öğretmenler arasındaki iletişimi geliştirmez.	TK	K	KS	KT	HK
13. ödülü bir güdüleme aracı olarak kullanmaz.	TK	K	KS	KT	HK
14. denetimi, etkili bir iletişim aracı olarak kullanır.	TK	K	KS	KT	HK
15. öğretmenin mesleki gereksinimlerini belirlemede, öğretmenle işbirliği yapmaz.	TK	K	KS	KT	HK
16. denetimi, eğitim hedeflerinin gerçekleşmesinde bir araç olarak kullanır.	TK	K	KS	KT	HK
17. öğretmenin denetmenle işbirliği yapmasını sağlayacak ortamı yaratır.	TK	K	KS	KT	HK
18. öğretmenin karşılaştığı sorunların çözüm yollarını, öğretmenle birlikte belirler.	TK	K	KS	KT	HK
19. öğretim sürecinin gelişmesi için inceleme ve araştırma yapar.	TK	K	KS	KT	HK
20. öğretmenle arasında açık bir iletişim kurar.	TK	K	KS	KT	HK

Lütfen sayfayı çeviriniz.

Denetmenler (Müfettişler), denetim sırasında aşağıda verilen davranışları ne oranda gerçekleştirmektedirler?	Tamamen Katılıyorrum	Katılıyorrum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Denetmen ;					
21. denetimden önce öğretmenle tanışıp geliş amacını açıklar.	TK	K	KS	KT	HK
22. denetim sırasında, demokratik ortam yaratır.	TK	K	KS	KT	HK
23. denetim sırasında, övgü ve eleştirilerinde objektif davranmaz.	TK	K	KS	KT	HK
24. uygulanan öğretim yöntemlerinin uygunluğunu araştırır.	TK	K	KS	KT	HK
25. denetim yoluyla öğretmenin geliştirilmesini amaçlar.	TK	K	KS	KT	HK
26. denetimi,eğitim hedeflerinin gerçekleştirilme düzeyini belirleme amacıyla yapar.	TK	K	KS	KT	HK
27. denetimde saptanan hata ve eksikliklerin nedenlerini açıklayarak gidermeye çalışır.	TK	K	KS	KT	HK
28. denetimde, karşılıklı anlayış ve yardımlaşma sağlar.	TK	K	KS	KT	HK
29. denetim sürecinin geliştirilmesinde denetimlerdeki değerlendirme sonuçlarından yararlanmaz.	TK	K	KS	KT	HK
30. yenilikleri yakından izleyip öğretmene zamanında duyurur.	TK	K	KS	KT	HK
31. denetim sürecini öğretmenle birlikte sürekli olarak değerlendirir.	TK	K	KS	KT	HK
32. bir önceki denetim sonuçlarından yararlanmaz.	TK	K	KS	KT	HK
33. öğretim sürecine katkı sağlayan bilimsel inceleme ve araştırmalara gereken önemi vermez.	TK	K	KS	KT	HK
34. denetim sırasında, öğretmenin değerlerini dikkate almaz.	TK	K	KS	KT	HK
35. denetim raporlarının sonuçlarını öğretmene zamanında bildirmez.	TK	K	KS	KT	HK
36- öğretmenin karşılaştığı sorunları öğretmenle birlikte belirler.	TK	K	KS	KT	HK
37. denetim sonunda, öğretmenin görüşlerini açıklamasını sağlayacak ortamı hazırlar.	TK	K	KS	KT	HK
38. öğretmenin karşılaştığı sorunların çözümü için öğretmenle birlikte plan yapar.	TK	K	KS	KT	HK
39. öğretmenin üst kademelerle iletişimini kolaylaştırır.	TK	K	KS	KT	HK
40. madde ve insan kaynaklarının verimli bir biçimde kullanılmasını sağlar.	TK	K	KS	KT	HK
41. denetim sırasında, sınıftaki doğal ortamın bozulmasına neden olur.	TK	K	KS	KT	HK